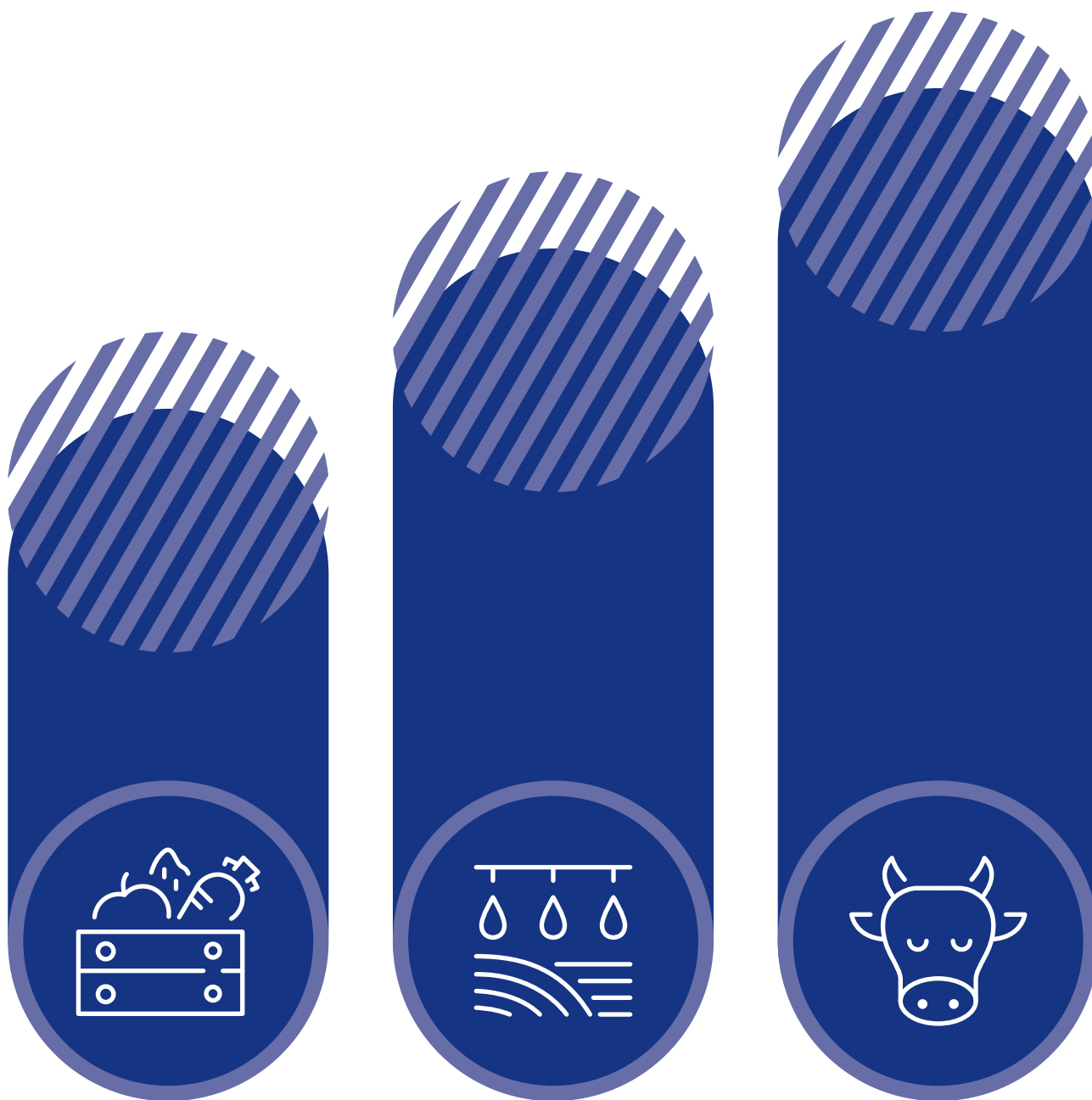

Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim w 2023 r.

Characteristics of agricultural holdings
in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2023

Charakterystyka gospodarstw rolnych w województwie warmińsko-mazurskim w 2023 r.

Characteristics of agricultural holdings
in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2023

Urząd Statystyczny w Olsztynie Statistical Office in Olsztyn

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Olsztynie, Ośrodek Badań Rolnictwa
Statistical Office in Olsztyn, Research Centre for Agriculture

pod kierunkiem
supervised by

Jacka Grzelaka

Zespół autorski

Editorial team

Jacek Grzelak, Joanna Balcerzak, Izabela Bednarczyk

Tłumaczenie

Translation

Joanna Abramowicz

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Joanna Giedryś

Projekt okładki i strony tytułowej

Cover and title page design

Aleksandra Kłosińska

ISBN 978-83-972079-4-3

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

olsztyn.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data – please indicate the source

Przedmowa

Niniejsza publikacja prezentuje wyniki reprezentacyjnego badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych (ZSGR) przeprowadzonego przez GUS w okresie od 1 czerwca do 14 sierpnia 2023 r. Omawiane badanie spełnia potrzeby informacyjne zarówno krajowe, jak i Unii Europejskiej. Podstawowym celem badania jest dostarczenie informacji o strukturze gospodarstw rolnych na potrzeby Wspólnej Polityki Rolnej oraz innych polityk prowadzonych zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym. Realizacja badania, w którym zebrano szeroki zakres informacji o polskim rolnictwie, była możliwa dzięki wykorzystaniu środków z budżetu państwa oraz dofinansowaniu ze środków unijnych.

Opracowanie stanowi kontynuację publikacji „Charakterystyka gospodarstw rolnych” wydanych po Powszechnych Spisach Rolnych (PSR) w 2002, 2010 i 2020 r. oraz reprezentacyjnych badaniach struktury gospodarstw rolnych przeprowadzonych w latach 2005, 2007, 2013 i 2016. Publikacja prezentuje grupowanie i charakterystykę gospodarstw rolnych według różnorodnych kryteriów z wykorzystaniem zbioru danych uzyskanych w badaniu.

Publikacja składa się z analizy i części tabelarycznej. W części analitycznej przedstawiono charakterystykę gospodarstw rolnych z uwzględnieniem m.in. cech użytkowników gospodarstw rolnych, struktury dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, grup obszarowych użytków rolnych, rodzaju prowadzonej działalności, skali upraw, stosowania nawozów i środków ochrony roślin, skali chowu, wyposażenia gospodarstw w ciągniki rolnicze, zasobów pracy, typów rolniczych i klas wielkości ekonomicznej. Część tabelaryczna prezentuje szeroką gamę danych liczbowych zebranych w zakresach tematycznych badania, co pozwala na dokonywanie wieloprzekrojowych analiz i dobór takich kryteriów grupowania gospodarstw, aby w jak największym stopniu zaspokoić potrzeby informacyjne odbiorców. Dodatkowo w uwagach metodologicznych omówiono podstawowe zasady, definicje i pojęcia obowiązujące w badaniu oraz schemat losowania próby.

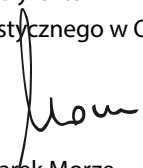
Przedstawiona w opracowaniu klasyfikacja polskich gospodarstw rolnych według kryteriów stosowanych w Eurostatie (tzw. typologia gospodarstw rolnych) wzbogaca analizę gospodarstw rolnych i pozwala na ich porównywanie z gospodarstwami pozostałych krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Oddając w Państwa ręce niniejszą publikację, wyrażam nadzieję, że opracowanie stanowić będzie użyteczne źródło informacji dla wszystkich zainteresowanych odbiorców oraz przyczyni się do poszerzenia wiedzy w zakresie procesów zachodzących w rolnictwie.

Składam podziękowania respondentom i gestorom danych za współpracę oraz przekazanie danych, które stanowiły podstawę do opracowania niniejszej publikacji.

Jednocześnie zwracam się do odbiorców o uwagi i sugestie dotyczące zakresu prezentowanych danych. Będą one stanowić cenną wskazówkę przy pracach nad kolejnymi edycjami opracowań.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Olsztyn, kwiecień 2025 r.

Preface

This publication presents the results of a sample survey the Integrated Farm Statistics (IFS) conducted by the Statistics Poland in the period from June 1 to August 14, 2023. The survey meets the information needs of both the national and the European Union purposes. The main objective of the survey is to provide information on the structure of agricultural holdings for the Common Agricultural Policy and other policies conducted both at national and EU level. The implementation of the survey, which collected a wide range of information about Polish agriculture, was possible thanks to the use of funds from the state budget and co-financing from EU funds.

The study is a continuation of the publication "Characteristics of agricultural holdings" published after the Agricultural Censuses (AC) in 2002, 2010 and 2020 and sample surveys of the structure of agricultural holdings carried out in 2005, 2007, 2013 and 2016. The publication presents the grouping and characteristics of agricultural holdings according to various criteria using a data set obtained in the survey.

The publication consists of an analytical and a tabular part. The analytical part presents the characteristics of agricultural holdings, taking into account, among others, the characteristics of agricultural holding holders, the structure of income of households with holder of an agricultural holding, the area groups of agricultural land, the type of economic activity, the scale of cultivation, the use of fertilisers and plant protection products, the scale of breeding, equipment of agricultural holdings with agricultural tractors, labour resources, types of agricultural holdings and economic size classes. The tabular part presents a wide range of numerical data collected in the thematic scopes of the survey, which allows for multi-sectional analyses and selection of such criteria for grouping agricultural holdings to meet the information needs of users to the greatest possible extent. In addition, the methodological notes include the basic principles, definitions and concepts used in the survey as well as the sampling scheme.

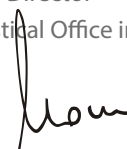
The classification of Polish agricultural holdings also according to the criteria used in Eurostat (the so-called typology of agricultural holdings) presented in this study enriches the analysis of agricultural holdings and allows them to be compared with agricultural holdings of other EU member states.

By handing over this publication to you, I hope that the study will be a useful source of information for all interested users and will increase the knowledge of processes taking place in agriculture.

I would like to thank the respondents and data administrators for their cooperation and for providing the data that were used for preparation of this publication.

At the same time, I ask the readers for comments and suggestions concerning the scope of the presented data. They will be valuable advice for the preparation of future editions of the study.

Director
of the Statistical Office in Olsztyn

Marek Morze

Olsztyn, April 2025

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Spis wykresów	7
List of charts	
Spis tablic	11
List of tables	
Tablice Excel	12
Excel tables	
Objaśnienia znaków umownych	13
Symbols	
Ważniejsze skróty	13
Main abbreviations	
Synteza	14
Executive summary	17
Rozdział 1. Ogólna charakterystyka gospodarstw rolnych	20
Chapter 1. General characteristics of agricultural holdings	
Rozdział 2. Użytkowanie gruntów	25
Chapter 2. Land use	
Rozdział 3. Sady	29
Chapter 3. Orchards	
Plantacje jabłoni	30
Apple cultivation	
Plantacje grusz	31
Pear cultivation	
Rozdział 4. Powierzchnia zasiewów	32
Chapter 4. Sown area	
Zboża	34
Cereals	
Rośliny strączkowe na ziarno	36
Pulses crops for grain	
Ziemniaki	36
Potatoes	
Rośliny przemysłowe	37
Industrial crops	
Rośliny pastewne	38
Fodder crops	

Rozdział 5. Metody uprawy gleby	40
Chapter 5. Methods of soil cultivation	
Rozdział 6. Nawadnianie	42
Chapter 6. Irrigation	
Rozdział 7. Zwierzęta gospodarskie	43
Chapter 7. Livestock	
Bydło	44
Cattle	
Świnie	46
Pigs	
Owce	48
Sheep	
Drób	48
Poultry	
Rozdział 8. Nawożenie i ochrona roślin	51
Chapter 8. Fertilization and plant protection	
Rozdział 9. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze	55
Chapter 9. Tractors, machines and agricultural equipment	
Ciągniki	55
Tractors	
Maszyny i urządzenia rolnicze	57
Machines and agricultural equipment	
Rozdział 10. Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego	58
Chapter 10. Income sources of households with the holder of an agricultural holding	
Rozdział 11. Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych	61
Chapter 11. Employed persons and labour input in agricultural holdings	
Rozdział 12. Typologia gospodarstw rolnych	66
Chapter 12. Typology of agricultural holdings	
Uwagi metodologiczne	70
Methodological notes	87

W wersji angielskiej: przedmowa, spis treści, synteza, wykresy, uwagi metodologiczne.

English version: preface, contents, executive summary, charts, methodological notes.

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1.	Struktura gospodarstw rolnych i powierzchni użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.	21
Chart 1.	Structure of agricultural holdings and agricultural land area by area groups of agricultural land in 2023	
Wykres 2.	Struktura gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej	22
Chart 2.	Structure of agricultural holdings by type of agricultural production	
Wykres 3.	Struktura gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej i grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.	22
Chart 3.	Structure of agricultural holdings by type of agricultural production and area groups of agricultural land in 2023	
Wykres 4.	Struktura gospodarstw rolnych według poziomu wykształcenia rolniczego osoby kierującej w 2023 r.	23
Chart 4.	Structure of agricultural holdings according to the level of agricultural education of the manager in 2023	
Wykres 5.	Odsetek osób z wykształceniem rolniczym wśród kierujących gospodarstwem rolnym według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.	24
Chart 5.	Share of managers with agricultural education in agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2023	
Wykres 6.	Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych	25
Chart 6.	Structure of land use in agricultural holdings	
Wykres 7.	Struktura użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze	27
Chart 7.	Structure of agricultural land in good condition	
Wykres 8.	Udział powierzchni uprawy drzew owocowych, krzewów owocowych oraz szkółek drzew i krzewów owocowych w ogólnej powierzchni sadów w 2023 r.	29
Chart 8.	Share of area under fruit trees, bushes and fruit trees and bushes nurseries in the total area of orchards in 2023	
Wykres 9.	Struktura uprawy jabłoni w sadach według grup wiekowych w 2023 r.	30
Chart 9.	Structure of the apple cultivation in orchards by age groups in 2023	
Wykres 10.	Struktura uprawy jabłoni w sadach według gęstości nasadzeń w 2023 r.	30
Chart 10.	Structure of the apple cultivation in orchards by planting density in 2023	
Wykres 11.	Struktura uprawy grusz w sadach według grup wiekowych w 2023 r.	31
Chart 11.	Structure of the pear cultivation in orchards by age groups in 2023	
Wykres 12.	Struktura uprawy grusz w sadach według gęstości nasadzeń w 2023 r.	31
Chart 12.	Structure of the pear cultivation in orchards by planting density in 2023	
Wykres 13.	Struktura powierzchni zasiewów według grup ziemiopłodów w 2023 r.	34
Chart 13.	Structure of sown area by crop groups in 2023	
Wykres 14.	Struktura gospodarstw i powierzchni zbóż według skali uprawy w 2023 r.	35
Chart 14.	Structure of agricultural holdings and cereal area by cultivation scale in 2023	
Wykres 15.	Struktura gatunkowa powierzchni uprawy zbóż w 2023 r.	35
Chart 15.	Species structure of cereal area in 2023	

Wykres 16. Chart 16.	Struktura gospodarstw i powierzchni ziemniaków według skali uprawy w 2023 r.	37
Wykres 17. Chart 17.	Struktura gospodarstw i powierzchni rzepaku i rzepiku według skali uprawy w 2023 r. ...	38
Wykres 18. Chart 18.	Udział metod uprawy w powierzchni zasiewów i gruntów ugorowanych w 2023 r.	40
Wykres 19. Chart 19.	Pokrycie powierzchni zasiewów i gruntów ugorowanych w okresie zimowym według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.	41
Wykres 20. Chart 20.	Udział gospodarstw rolnych stosujących nawadnianie według źródła wody w 2023 r. ...	42
Wykres 21. Chart 21.	Struktura gospodarstw i pogłowia bydła według skali chowu w 2023 r.	45
Wykres 22. Chart 22.	Struktura stada bydła w 2023 r.	45
Wykres 23. Chart 23.	Struktura gospodarstw i pogłowia krów według skali chowu w 2023 r.	46
Wykres 24. Chart 24.	Struktura gospodarstw i pogłowia świń według skali chowu w 2023 r.	47
Wykres 25. Chart 25.	Struktura stada świń w 2023 r.	47
Wykres 26. Chart 26.	Struktura gospodarstw i pogłowia loch według skali chowu w 2023 r.	48
Wykres 27. Chart 27.	Struktura gatunkowa pogłowia drobiu w 2023 r.	49
Wykres 28. Chart 28.	Struktura gospodarstw i pogłowia kur niosek według skali chowu w 2023 r.	49
Wykres 29. Chart 29.	Struktura gospodarstw i pogłowia brojlerów kurzych według skali chowu w 2023 r. ...	50
Wykres 30. Chart 30.	Struktura gospodarstw i pogłowia indyków według skali chowu w 2023 r.	50
Wykres 31. Chart 31.	Udział gospodarstw stosujących nawozy w ogólnej liczbie gospodarstw posiadających użytki rolne w dobrej kulturze w roku gospodarczym 2022/2023	51
Wykres 32. Chart 32.	Zużycie nawozów mineralnych (NPK) na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023	52
Wykres 33. Chart 33.	Zużycie nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego	53

Wykres 34.	Udział form wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin w 2023 r.	54
Chart 34.	Participation of support forms when making decisions on the use of plant protection products in 2023	
Wykres 35.	Struktura gospodarstw i ciągników rolniczych według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.	55
Chart 35.	Structure of agricultural holdings and tractors by area groups of agricultural land in 2023	
Wykres 36.	Odsetek gospodarstw rolnych posiadających ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.	56
Chart 36.	Percentage of agricultural holdings with tractors by area groups of agricultural land in 2023	
Wykres 37.	Struktura ciągników rolniczych według mocy silnika w 2023 r.	56
Chart 37.	Structure of tractors by engine power in 2023	
Wykres 38.	Odsetek gospodarstw rolnych posiadających własne maszyny rolnicze i korzystających z maszyn będących własnością innych gospodarstw, grup gospodarstw, spółdzielni lub firm usługowych	57
Chart 38.	Share of agricultural holdings with agricultural owned machinery and services and rental from farmers cooperative, machinery from stations and a contractor	
Wykres 39.	Struktura gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów	59
Chart 39.	Structure of households with holder of an agricultural holding by the main source of income	
Wykres 40.	Udział gospodarstw indywidualnych, w których ponad 50% dochodów stanowiły dochody z działalności rolniczej według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r. ..	59
Chart 40.	Share of natural person's agricultural holdings (private farms) where more than 50% of income was from agricultural activity by area groups of agricultural land in 2023	
Wykres 41.	Struktura nakładów pracy na prowadzenie działalności rolniczej według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023	62
Chart 41.	Structure of labour input for conducting agricultural activity by area groups of agricultural land in 2022/2023 farming year	
Wykres 42.	Udział nakładów pracy nierodzinnej siły roboczej (AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023	63
Chart 42.	Share of non-family labour input (AWU) by area groups of agricultural land in 2022/2023 farming year	
Wykres 43.	Struktura członków rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwach rolnych według grup wieku w 2023 r.	63
Chart 43.	Structure of the farm holder's family members working on agricultural holdings by age groups in 2023	
Wykres 44.	Członkowie rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego pracujący w gospodarstwie według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023	64
Chart 44.	Farm holder's family members working on agricultural holding by area groups of agricultural land in 2022/2023 farming year	
Wykres 45.	Przeciętna liczba AWU przypadająca na jedną osobę pracującą z rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023	64
Chart 45.	Average number of AWUs per one employed person of the agricultural holding holder's family by area groups of agricultural land in 2022/2023 farming year	

Wykres 46.	Wskaźnik zatrudnienia rodzinnej siły roboczej w gospodarstwach indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023	65
Chart 46.	Employment rate of family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by area groups of agricultural land in 2022/2023 farming year	
Wykres 47.	Struktura gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej w 2023 r.	66
Chart 47.	Structure of agricultural holdings by economic size classes in 2023	
Wykres 48.	Struktura wielkości ekonomicznej gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.	67
Chart 48.	Structure of economic size of agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2023	
Wykres 49.	Struktura gospodarstw rolnych według typu rolniczego w 2023 r.	68
Chart 49.	Structure of agricultural holdings by farm types in 2023	
Wykres 50.	Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według typów rolniczych w 2023 r.	69
Chart 50.	Average economic size of agricultural holdings by farm types in 2023	

Spis tablic

List of tables

Tablica 1.	Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych	20
Table 1.	Agricultural holdings by area groups of agricultural land	
Tablica 2.	Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2023 r.	26
Table 2.	Land use in agricultural holdings in 2023	
Tablica 3.	Zasiewy na gruntach ornych w 2023 r.	32
Table 3.	Sowing on arable land in 2023	
Tablica 4.	Zwierzęta gospodarskie w 2023 r.	43
Table 4.	Livestock in 2023	
Tablica 5.	Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych	52
Table 5.	Consumption of mineral and lime fertilizers	
Tablica 6.	Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych	61
Table 6.	Labor input in agricultural holdings	
Tablica 7.	Udział rodzinnej i najemnej siły roboczej w nakładach pracy w gospodarstwach indywidualnych	62
Table 7.	Share of family labour force and hired labour force in labour input in natural person's agricultural holdings (private farms)	
Tablica 8.	Użytkownicy gospodarstw rolnych oraz członkowie ich rodzin według łączenia pracy przy produkcji rolniczej z inną pracą w roku gospodarczym 2022/2023	65
Table 8.	Farm holders and their family members by combining work in agricultural production with other work in 2022/2023 farming year	

Tablice Excel

Excel tables

- Tabl. 1. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych w latach 2020 i 2023
Agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2020 and 2023
- Tabl. 2. Podstawowe dane o gospodarstwach rolnych w latach 2020 i 2023
Basic data on agricultural holdings in 2020 and 2023
- Tabl. 3. Charakterystyka gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Characteristics of agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tabl. 4. Charakterystyka gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Characteristics of agricultural holdings with an area over 1 ha of agricultural land by area groups of agricultural land
- Tabl. 5. Charakterystyka gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej działalności
Characteristics of agricultural holdings by type of economic activity
- Tabl. 6. Charakterystyka gospodarstw ekologicznych według grup obszarowych użytków rolnych
Characteristics of organic agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tabl. 7. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych według głównego źródła dochodu gospodarstwa domowego z użytkownikiem gospodarstwa rolnego
Characteristics of natural person's agricultural holdings by the main income source of the household with a holder of an agricultural holding
- Tabl. 8. Charakterystyka gospodarstw indywidualnych według przeznaczenia końcowej produkcji rolniczej
Characteristics of natural person's agricultural holdings by destination of the final agricultural production
- Tabl. 9. Charakterystyka gospodarstw rolnych według płci i wieku osoby kierującej
Characteristics of agricultural holdings by sex and age of the manager
- Tabl. 10. Pracujący w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych
Employed persons in agricultural holdings by area groups of agricultural land
- Tabl. 11. Charakterystyka gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej
Characteristics of agricultural holdings by economic size classes
- Tabl. 12. Charakterystyka gospodarstw rolnych według typów rolniczych
Characteristics of agricultural holdings by farm types

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (–)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Kropka (.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 magnitude not zero, but less than 0.5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
„W tym” "Of which"	nie podaje się wszystkich składników sumy not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
PSR AC	Powszechny Spis Rolny Agricultural Census
ZSGR IFS	Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych Integrated Farm Statistics
UR AL	użytki rolne agricultural land
SD LU	sztuki duże livestock units
AWU AWU	nakłady pracy wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy labour input expressed in conventional annual work units
ha ha	hektar hectare

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Full name
szt. hd. pcs	sztuka head piece
kg kg	kilogram kilogramme
tys. thous.	tysiąc thousand
mln mln	milion million
t t	tona tonne
p. proc. pp.	punkt procentowy percentage point

Synteza

Wyniki reprezentacyjnego badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych (ZSGR) przeprowadzonego w 2023 r. wskazują na dalsze przemiany sektora rolnictwa, jak również kontynuację tendencji obserwowanych w latach 2010–2020.

Wśród głównych czynników, które wpływają na przeobrażanie się rolnictwa, należy wymienić: wprowadzanie instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej UE, zmiany nawyków żywieniowych społeczeństwa, przechodzenie na inne metody chowu zwierząt gospodarskich, poszukiwanie nowych źródeł energii oraz coraz bardziej postępujące zmiany klimatyczne.

W porównaniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego (PSR) 2020, dane uzyskane w ZSGR 2023 wskazują na:

- utrzymującą się niewielką tendencję spadkową liczby gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (o 0,6%);
- zmiany w strukturze gospodarstw rolnych według ich wielkości. Mimo spadku liczby gospodarstw, przybyło tych największych, w grupach obszarowych 50 ha i więcej użytków rolnych. Co dziesiąte gospodarstwo w województwie posiadało w 2023 r. 50 ha lub więcej UR (w Polsce co dwudzieste ósme);
- zmniejszenie średniej powierzchni gospodarstwa rolnego (z 27,5 ha do 26,9 ha) oraz powierzchni użytków rolnych (z 25,2 ha do 24,7 ha);
- spadek liczby gospodarstw rolnych prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą i mieszaną (roślinną i zwierzęcą), przy wzroście liczby gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję roślinną (59,1% gospodarstw). Zmiany te potwierdziły obserwowane od lat procesy likwidacji małych stad zwierząt gospodarskich, koncentracji i specjalizacji w produkcji;
- wzrost (o niemal 1/5) liczby gospodarstw rolnych prowadzących działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym;
- niewielki wzrost udziału gospodarstw ekologicznych w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych (z 7,5% do 7,8%);
- zmiany w strukturze użytkowania gruntów wynikające ze zmniejszenia powierzchni użytków rolnych (o 2,4%) oraz lasów i gruntów leśnych (o 16,8%), przy jednoczesnym zwiększeniu powierzchni gruntów pozostałych należących do gospodarstw rolnych (o 3,6%);
- zmniejszenie o 9,8% powierzchni trwałych użytków zielonych oraz postępującą zmianę sposobu ich użytkowania. Zwiększył się o 2,3 p. proc. udział łąk trwałych, a zmalał pastwisk, co jest wynikiem zmian w sposobie żywienia zwierząt gospodarskich i ograniczenia wypasu pastwiskowego;
- zmniejszenie o 1/3 liczby gospodarstw prowadzących uprawy sadownicze, a w związku z tym o 1/5 ich powierzchni. Średnia powierzchnia sadów przypadająca na gospodarstwo z sadami zwiększyła się o 18,4%, co wskazuje na większą specjalizację tych gospodarstw;
- zwiększenie o 1,5% powierzchni gruntów ornych, a tym samym o 2,9% powierzchni zasiewów w gospodarstwach rolnych. Zasiewy pojawiły się na gruntach wcześniej ugorowanych i pozostałych użytkach rolnych przywróconych do produkcji, których powierzchnia zmniejszyła się (odpowiednio o 63,0% i o 18,0%);
- zmiany w strukturze zasiewów, które w dużym stopniu uzależnione są od polityki rolnej i dopłat do upraw rolniczych oraz zmiany nawyków żywieniowych społeczeństwa. Wzrósł udział powierzchni zasiewów zbóż i strączkowych na ziarno, a zmniejszył się ziemniaków i roślin pastewnych;
- zwiększenie o 4,2% powierzchni uprawy zbóż, w tym zbóż podstawowych o 1,5%. Zaobserwowano dalszy wzrost powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno, będący wynikiem zmian klimatycznych. Areal tej uprawy zwiększył się o 15,1 tys. ha, tj. o 48,4%;

- zwiększenie o 15,6% areалу uprawy roślin strączkowych na suche ziarno. Rolnicy z województwa warmińsko-mazurskiego umocnili się na pozycji potentata w produkcji bobiku paszowego i w 2023 r. posiadali 62,2% krajowej powierzchni jego uprawy. Wśród gatunków jadalnych dominowała uprawa soczewicy (9,0 tys. ha), tj. 17,4% krajowej powierzchni jej uprawy, co lokowało rolników z województwa na drugim miejscu w kraju;
- utrzymującą się tendencję spadku powierzchni uprawy ziemniaków (o 13,8%). Obserwuje się koncentrację uprawy ziemniaków w gospodarstwach rolnych specjalizujących się w ich uprawie, wyposażonych w specjalistyczny sprzęt do uprawy i zbiorów;
- ponad dwukrotny wzrost powierzchni uprawy buraków cukrowych. Przybyło rolników zainteresowanych ich uprawą w ramach stabilnej kontraktacji dostaw dla przemysłu cukrowniczego;
- utrzymanie powierzchni uprawy roślin pastewnych, stanowiących uzupełnienie pasz pozyskiwanych z trwałych użytków zielonych. Zwiększyła się o 2,4% powierzchnia uprawy kukurydzy oraz o 1,1% motylkowych pastewnych, przy jednoczesnym zmniejszeniu powierzchni traw polowych przeznaczanych na zielonkę i sporządzanie kiszzonek;
- zmniejszenie (o 12,4%) liczby gospodarstw prowadzących chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, których udział w ogólnej liczbie gospodarstw obniżył się do poziomu 40,9%. Jednocześnie wystąpił dalszy wzrost średniego pogłowia w gospodarstwach utrzymujących podstawowe gatunki zwierząt gospodarskich, potwierdzając intensyfikację chowu zwierząt;
- zmniejszenie o 3,1% pogłowia bydła, w tym krów o 7,4%. Pogłowie krów mlecznych utrzymywanych w specjalistycznych gospodarstwach rolnych zmniejszyło się o 6,5%;
- zmniejszenie o 19,2% pogłowia świń, w tym loch aż o 23,4%. Dalszy spadek pogłowia świń wynikał głównie z niestabilnej sytuacji na rynku trzody chlewnej, niskiej opłacalności tuczu i występowania ognisk afrykańskiego pomoru świń (ASF). Na spadek pogłowia loch wpływała przede wszystkim popularyzacja systemu nakładczego w chowie świń. Kontynuowana była specjalizacja gospodarstw w kierunku intensywnego tuczu zwierząt pochodzących z zakupu, głównie z importu i znaczne ograniczenie stada podstawowego;
- dalszy wzrost pogłowia drobiu (o 9,6%), zwłaszcza kurzego (o 15,4%). Zwiększenie liczebności stad u hodowców drobiu stymulowane było utrzymującym się rozwojem sprzedaży drobiu na rynkach zagranicznych;
- pozostanie przez hodowców drobiu z województwa warmińsko-mazurskiego krajowym liderem w chowie indyków. W 2023 r. utrzymywali 4,2 mln sztuk, co stanowiło ponad ¼ ich krajowego pogłowia;
- spadek poziomu nawożenia nawozami mineralnymi i wapniowymi związany z pogorszeniem ekonomicznej opłacalności ich stosowania i realizacją programów rolno-środowiskowych. Wskaźnik zużycia nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej zmniejszył się ze 106,3 kg do 95,4 kg (o 10,3%). Najbardziej zmniejszyło się zużycie potasu (K_2O) – o 26,6% oraz fosforu (P_2O_5) – o 19,3%. Zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik zmniejszyło się z 85,6 kg do 79,3 kg (o 7,4%);
- znaczący wzrost udziału nawożenia upraw nawozami naturalnymi pochodzenia zwierzęcego. Wzrosło zużycie obornika oraz pomiotu ptasiego (o 27,8%), gnojowicy (o 22,9%) i gnojówki (o 10,8%);
- spadek (o 6,5%) liczby gospodarstw rolnych, w których przeprowadzono zabiegi środkami ochrony roślin, przy jednoczesnym wzroście (o 4,7%) liczby wykonanych zabiegów;
- pomimo nieznacznego wzrostu (o 0,4%) liczby ciągników rolniczych, zwiększenie z 62,8% do 64,1% udziału gospodarstw rolnych w nie wyposażonych. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na ciągnik rolniczy zmniejszyła się z 20,0 ha do 19,4 ha;
- zmniejszenie z 44,7% do 41,5% (w Polsce do 30,1%) odsetka gospodarstw domowych z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego utrzymujących się głównie z rolnictwa. Wskaźnik ten uplasował warmińsko-mazurskie na 4 miejscu w kraju (spadek o 1 pozycję). Zmniejszył się również udział gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z emerytur i rent oraz z innych niezarobkowych

źródeł. Zwiększył się natomiast udział gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z pracy najemnej oraz działalności pozarolniczej;

- zmniejszenie o 1,8% łącznych nakładów pracy na prowadzenie działalności rolniczej, poniesionych w gospodarstwach rolnych, będące efektem m.in. ubytku liczby gospodarstw rolnych, odchodzeniem członków rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego poza rolnictwo oraz zmian technologicznych w procesach produkcji rolniczej;
- nieznaczne zmniejszenie (o 1,0 p. proc.) łącznego udziału wkładu pracy pracowników najemnych stałych, dorywczych, pracowników kontraktowych i pomocy sąsiedzkiej w prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwach indywidualnych.

Executive summary

The results of the sample survey, the Integrated Farm Statistics (IFS) carried out in 2023, indicate further changes in the agricultural sector, as well as a continuation of the trends observed in 2010–2020.

The main factors influencing the transformation of agriculture include: introducing the measures of the EU Common Agricultural Policy, changing the eating habits of the society, switching to other methods of rearing livestock, searching for new energy sources and increasingly visible climate changes.

Compared to the results of 2020 Agricultural Census (AC 2020), the data obtained in IFS 2023 indicate:

- a continuing slight downward trend in the number of holdings conducting agricultural activities (by 0.6%);
- changes in the structure of agricultural holdings by their size. Despite the decline in the number of holdings, there was an increase in the largest ones, in area groups of 50 ha and more of agricultural land. Every tenth holding in the Voivodship had 50 ha or more of agricultural land in 2023 (in Poland every twenty-eighth);
- a reduction in the average area of the agricultural holding (from 27.5 ha to 26.9 ha) and the area of agricultural land (from 25.2 ha to 24.7 ha);
- a decrease in the number of agricultural holdings conducting only animal production and holdings with mixed production (crop and animal), with an increase in the number of holdings conducting only crop production (59.1% of holdings). These changes confirmed the processes observed for years of liquidation of small livestock herds, concentration and specialisation in production;
- an increase (by almost $\frac{1}{5}$) in the number of holdings conducting other gainful activity directly related to an agricultural holding;
- a slight increase in the share of organic holdings in the total number of agricultural holdings (from 7.5% to 7.8%);
- changes in the land use structure resulting from a decrease in the area of agricultural land (by 2.4%) and forests and forest land (by 16.8%) with a simultaneous increase in the area of other lands belonging to agricultural holdings (by 3.6%);
- a decrease in the area of permanent grassland by 9.8% and a progressive change in the way they are used. The share of permanent meadows increased by 2.3 percentage points and the share of pastures decreased, which results from a change in the way livestock is fed and a reduction in grazing;
- a decrease by $\frac{1}{3}$ in the number of fruit holdings and consequently by $\frac{1}{5}$ of their area. The average orchard area per holding with orchards increased by 18.4%, indicating greater specialisation on the part of these holdings;
- an increase of 1.5% in the area of arable land, and thus by 2.9% in the area of crops on farms. Crops were planted on previously fallow land and other agricultural land restored to production, the area of which decreased (by 63.0% and 18.0%, respectively);
- changes in the structure of crops, which to a large extent depend on the agricultural policy and subsidies to agricultural crops, as well as changes in the eating habits of society. The share of cereals and pulses for grain increased, while the share of potatoes and fodder crops decreased;
- increase in the area of cereals cultivation by 4.2%, including basic cereals by 1.5%. A further increase in the area under grain maize was observed, as a result of climate change. The area of this crop increased by 15.1 thousand hectares, i.e. by 48.4%;
- an increase of 15.6% in the area of pulse cultivation for dry grain. Farmers from Warmińsko-Mazurskie Voivodship have strengthened their position as a leader in the production of fodder bean and in 2023 had 62.2% of the national area under its cultivation. Among edible species, lentil cultivation

dominated (9.0 thousand ha), i.e. 17.4% of the national area of this cultivation, which placed farmers from the Voivodship in the second place in the country;

- the continuing trend of decreasing the area under potato cultivation (by 13.8%). A concentration of potato cultivation is observed in holdings specializing in their cultivation, equipped with specialized equipment for cultivation and harvesting;
- more than double increase in the area under sugar beet cultivation. There were more farmers interested in their cultivation as part of stable contracting of supplies for the sugar industry;
- maintaining the area of fodder crops cultivation, which supplement feed obtained from permanent grasslands. The area of maize crops increased by 2.4% and the area of fodder legumes by 1.1%, while the area of field grasses for green fodder and silage production decreased;
- a decrease (by 12.4%) in the number of holdings keeping and breeding livestock, the share of which in the total number of agricultural holdings decreased to the level of 40.9%. At the same time, there was a further increase in the average stocking rate on holdings keeping primary livestock species, confirming the intensification of their breeding;
- a 3.1% decrease in the cattle stock, including cows by 7.4%. The population of dairy cows held on specialized agricultural holdings decreased by 6.5%;
- a decrease of the pig population by 19.2%, including sows by as much as 23.4%. A further decline in the pig population was mainly due to the unstable situation on the pig market, low profitability of fattening and outbreaks of African swine fever (ASF). The decrease in the sow population was mainly influenced by the popularization of the outwork system in pig farming. The specialization of holdings towards intensive fattening of animals from purchase, mainly imports, and a significant reduction in the basic herd were continued;
- a further increase in the stock of poultry (by 9.6%), especially of hens (by 15.4%). The increase in the number of flocks at poultry breeders was stimulated by the continued development of poultry sales on foreign markets;
- poultry farmers from Warmińsko-Mazurskie remained the national leader in turkey breeding. In 2023, they kept 4.2 million heads, which accounted for more than ¼ of their national stock;
- a decrease in the level of fertilization with mineral and lime fertilizers related to the deterioration of the economic profitability of their use and the implementation of agri-environmental programmes. The rate of mineral fertilizer consumption per ha of agricultural land in good agricultural condition decreased from 106.3 kg to 95.4 kg (by 10.3%). The consumption of potassium (K_2O) decreased the most – by 26.6% and phosphorus (P_2O_5) by 19.3%. The consumption of lime fertilizers per pure ingredient decreased from 85.6 kg to 79.3 kg (by 7.4%);
- significant increase in the share of fertilization of crops with natural fertilizers of animal origin. There was an increase in the use of solid and poultry manure (by 27.8%), slurry (by 22.9%) and liquid manure (by 10.8%);
- a decrease (by 6.5%) in the number of farms where plant protection products were applied, with a simultaneous increase (by 4.7%) in the number of treatments performed;
- despite a slight increase (by 0.4%) in the number of agricultural tractors, the share of holdings equipped with them increased from 62.8% to 64.1%. The agricultural area per agricultural tractor decreased from 20.0 ha to 19.4 ha;
- a decrease from 44.7% to 41.5% (in Poland to 30.1%) in the percentage of with a holder of an natural person's agricultural holdings (private farms), living mainly on agriculture. This indicator placed the Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 4th place in the country (a decrease of 1 position). The share of households supporting themselves mainly from and retirement and other pensions and from other non-earned sources also decreased. On the other hand, the share of households supporting themselves mainly from hired work and non-agricultural activities increased;

- a decrease by 1.8% of total labor inputs for agricultural activity incurred in agricultural holdings, which is the result of i.a. decrease in the number of agricultural holdings, leaving farm holder's family members of the agriculture, and technological changes in agricultural production processes;
- a slight decrease (by 1.0 percentage points) in the total share of labour input from permanent and occasional employees, contract workers and neighbours' help in running agricultural activities on private farms.

Rozdział 1. Ogólna charakterystyka gospodarstw rolnych

Chapter 1. General characteristics of agricultural holdings

Z danych badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych w 2023 r. wynika, że w województwie warmińsko-mazurskim utrzymała się, notowana od wielu lat, tendencja spadkowa liczby gospodarstw rolnych. W porównaniu z 2020 r. liczba gospodarstw prowadzących działalność rolniczą nieznacznie się zmniejszyła (o 0,6%).

Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie rolnym zmniejszyła się o 2,0%.

Zmianie uległa struktura gospodarstw według ich wielkości. Mimo ogólnego spadku liczby gospodarstw, przybyło tych największych, w grupach obszarowych 50 ha i więcej UR. Co dziesiąte gospodarstwo w województwie posiadało 50 ha lub więcej UR (w Polsce co dwudzieste ósme).

Zaobserwowano postępujący proces likwidacji małych stad zwierząt gospodarskich oraz koncentrację i specjalizację w produkcji. Wskazuje na to wzrost udziału gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję roślinną (o 5,5 p. proc.), przy niewielkim ubytku prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą (o 0,4 p. proc.).

Według wyników badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych w 2023 r., w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało 42,4 tys. gospodarstw rolnych (3,4% ogólnej liczby gospodarstw rolnych w Polsce). Zajmowały one powierzchnię 1 141,1 tys. ha (7,0% powierzchni gruntów gospodarstw rolnych w kraju). Gospodarstwa indywidualne stanowiły 98,6% gospodarstw rolnych w województwie, a ich powierzchnia wyniosła 1 018,6 tys. ha (89,3% gruntów gospodarstw rolnych). W województwie funkcjonowało także 0,6 tys. gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej. W ich władaniu pozostawało 122,5 tys. ha (10,7% ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw rolnych).

Tablica 1. Gospodarstwa rolne według grup obszarowych użytków rolnych
Table 1. Agricultural holdings by area groups of agricultural land

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych w ha Agricultural holdings with the area of agricultural land in ha										
		do 1 ha up to	1–2	2–3	3–5	5–10	10–15	15–20	20–30	30–50	50–100	100 ha i więcej and more
Ogółem w tys. Total in thousands												
2020	42,6	0,7	4,3	3,5	4,4	7,4	5,7	3,8	4,6	3,9	2,7	1,6
2023	42,4	0,5	4,8	3,2	4,3	7,7	5,4	4,3	4,2	3,6	2,8	1,6
2020=100												
2023	99,4	71,8	110,8	91,4	97,4	103,7	93,7	114,5	92,4	92,8	102,7	100,8
w tym gospodarstwa indywidualne w tys. of which private farms in thousands												
2020	42,0	0,7	4,3	3,5	4,4	7,3	5,6	3,7	4,5	3,8	2,6	1,4
2023	41,8	0,5	4,8	3,2	4,3	7,6	5,3	4,3	4,2	3,5	2,7	1,4
2020=100												
2023	99,5	72,5	110,7	91,5	97,6	103,6	93,6	114,3	92,5	92,8	102,7	101,7

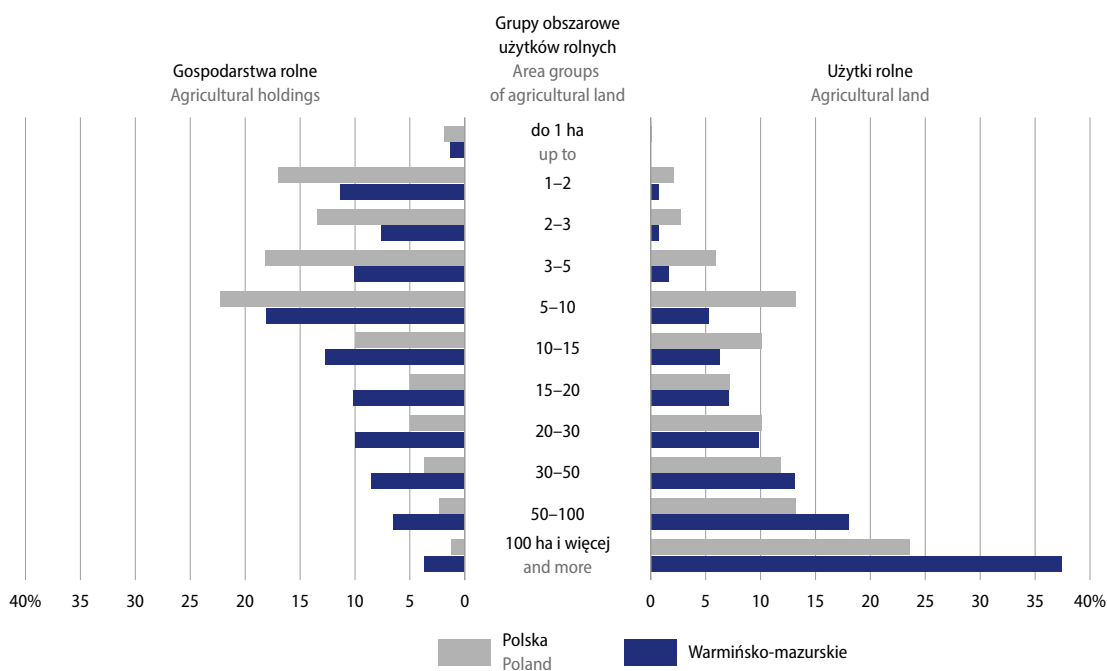
W porównaniu z 2020 r. liczba gospodarstw prowadzących działalność rolniczą nieznacznie się zmniejszyła (o 0,6%, w Polsce o 6,4%). Ubyło gospodarstw w grupach obszarowych: do 1 ha włącznie, 2–5 oraz 20–50 ha, natomiast przybyło w grupach 1–2, 5–10, 15–20 oraz 50 ha i więcej użytków rolnych.

Zmianie uległa struktura gospodarstw według ich wielkości. Mimo ogólnego spadku liczby gospodarstw, przybyło tych największych, w grupach obszarowych 50 ha i więcej użytków rolnych.

W strukturze gospodarstw rolnych województwa warmińsko-mazurskiego w 2023 r. największą grupę, pod względem liczebności, stanowiły gospodarstwa o powierzchni 5–10 ha użytków rolnych (18,1%). Zajmowały one 5,3% powierzchni wszystkich użytków rolnych. Gospodarstwa największe (z grupy obszarowej 100 ha i więcej), zajmowały ponad 1/3 powierzchni użytków rolnych w województwie (37,4%), pomimo że stanowiły one zaledwie 3,7% wszystkich gospodarstw.

Wykres 1. Struktura gospodarstw rolnych i powierzchni użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.

Chart 1. Structure of agricultural holdings and agricultural land area by area groups of agricultural land in 2023

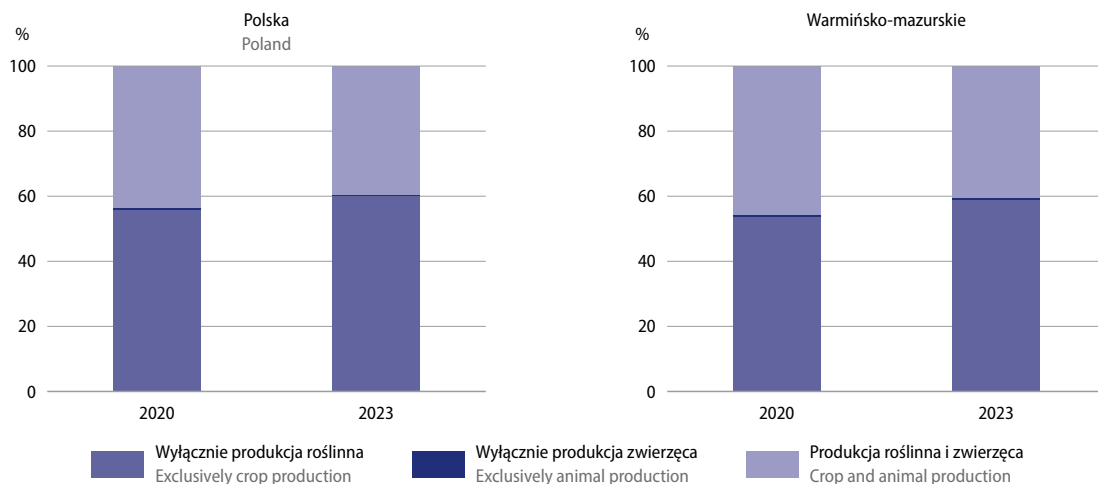
Średnia powierzchnia gospodarstwa w województwie w 2023 r. wyniosła 26,9 ha i była ponad dwukrotnie większa od ogólnokrajowej (równiej 13,2 ha). Średnia powierzchnia gospodarstwa indywidualnego w 2023 r. wyniosła 24,4 ha (w Polsce 12,2 ha), a gospodarstwa osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej 211,5 ha (w Polsce 193,5 ha).

W porównaniu z 2020 r. zmniejszyła się w województwie o 0,5 ha powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne (do 24,7 ha). W kraju natomiast zwiększyła się o 0,6 ha (do 12,0 ha). W 2023 r. warmińsko-mazurskie utrzymało drugą lokatę wśród województw (za zachodniopomorskim) pod względem wielkości użytków rolnych przypadających na 1 gospodarstwo. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie indywidualnym wyniosła 22,4 ha (w Polsce 11,0 ha), a w gospodarstwie osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej 190,7 ha (w Polsce 176,3 ha).

Struktura gospodarstw rolnych w 2023 r. według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej w województwie była podobna do ogólnokrajowej. Wśród gospodarstw rolnych w warmińsko-mazurskim przeważały jednostki prowadzące wyłącznie produkcję roślinną – 59,1%. W porównaniu z 2020 r. ich udział zwiększył się o 5,5 p. proc.

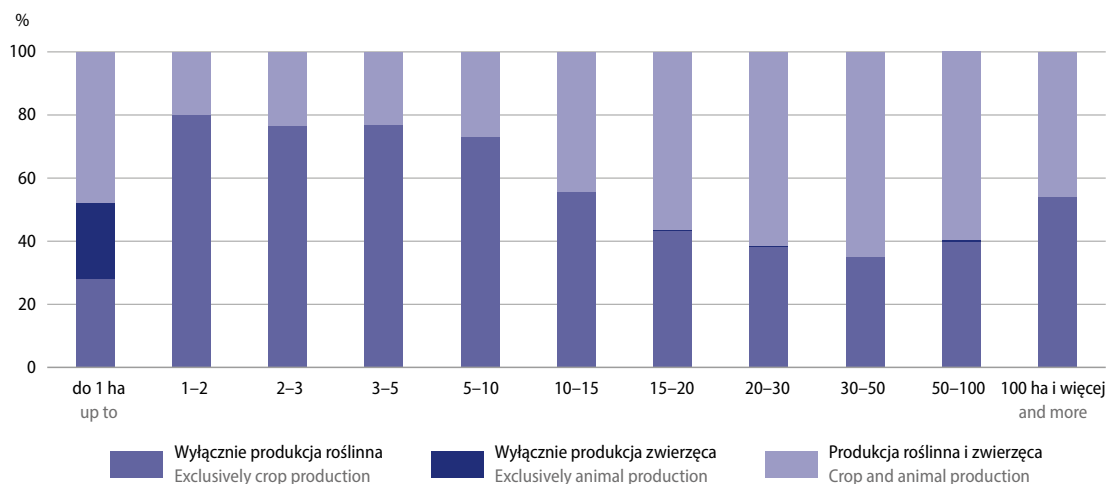
Gospodarstwa prowadzące wyłącznie produkcję zwierzęcą stanowiły 0,4% gospodarstw rolnych, a ich udział zmniejszył się o połowę. Udział gospodarstw prowadzących jednocześnie produkcję roślinną i zwierzęcą zmniejszył się z 45,6% do 40,5%. Zmiany te potwierdziły obserwowane od lat procesy likwidacji małych stad zwierząt gospodarskich oraz koncentracji i specjalizacji w produkcji.

Wykres 2. Struktura gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej
Chart 2. Structure of agricultural holdings by type of agricultural production

Niemal co czwarte gospodarstwo o powierzchni do 1 ha użytków rolnych zajmowało się wyłącznie produkcją zwierzęcą. Gospodarstwa małe, z grup obszarowych 1–15 ha, prowadziły przede wszystkim produkcję roślinną. Gospodarstwa z grup obszarowych 15–100 ha prowadziły w większym stopniu produkcję mieszaną. Największy odsetek gospodarstw prowadzących równocześnie produkcję roślinną i zwierzęcą odnotowano w grupie gospodarstw o powierzchni 30–50 ha użytków rolnych (65,0%).

Wykres 3. Struktura gospodarstw rolnych według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej i grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.
Chart 3. Structure of agricultural holdings by type of agricultural production and area groups of agricultural land in 2023

W dniu 1 czerwca 2023 r. działalność wyłącznie rolniczą w województwie warmińsko-mazurskim prowadziło 40,7 tys. gospodarstw rolnych (96,0%). Odsetek ten był mniejszy o 0,9 p. proc. od średniej ogólnopolskiej. Użytkownicy pozostałych 1,7 tys. gospodarstw rolnych prowadzili dodatkowo działalność pozarolniczą bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym. Była to głównie zarobkowa działalność związana z agroturystyką, nierolniczymi i rolniczymi pracami kontraktowymi oraz przetwórstwem produktów rolnych.

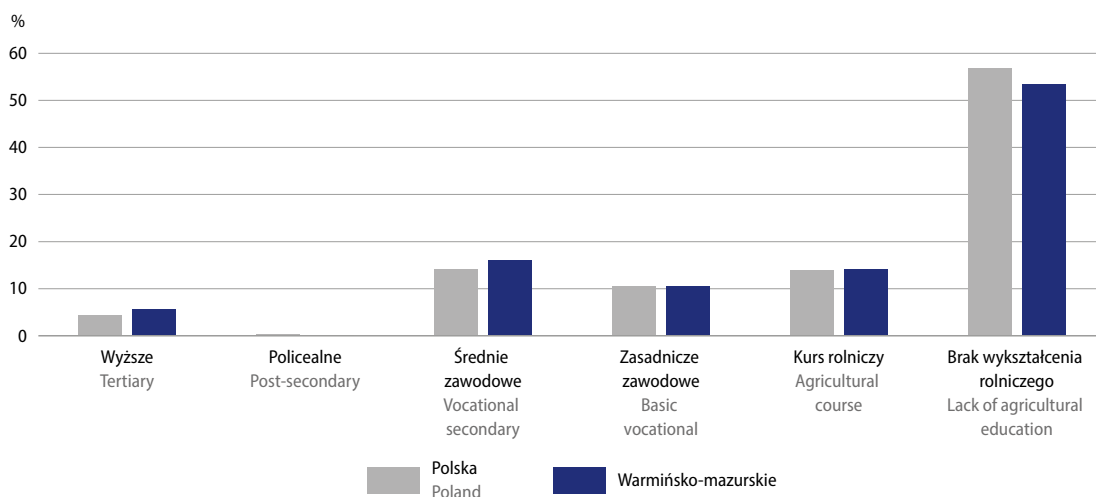
Ekologiczne metody produkcji rolniczej stosowano w 3,3 tys. gospodarstw rolnych, co stanowiło 7,8% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w województwie (w kraju 1,6%). Warmińsko-mazurskie spadło na 2 lokatę pod względem udziału gospodarstw ekologicznych w ogólnej liczbie gospodarstw rolnych, po województwie zachodniopomorskim z udziałem 9,4%.

Wyniki badania wykazały, że 31,5 tys. gospodarstw rolnych w województwie (74,4%) produkowało na rynek. Odsetek tej grupy gospodarstw był o 3,2 p. proc. mniejszy od średniej ogólnopolskiej. W przypadku gospodarstw indywidualnych 69,0% produkowało głównie na sprzedaż, a 8,9% głównie na samozaopatrzenie żywniowe gospodarstwa domowego (w tym 3,6% wyłącznie na samozaopatrzenie). Dla 22,1% gospodarstw rolnych nie odnotowano sprzedaży ani zużycia na samozaopatrzenie, ze względu na to, że działalność rolnicza ograniczona była tylko do utrzymywania gruntów w dobrej kulturze rolnej lub produkcja rolnicza była w toku. Odsetek tej grupy gospodarstw był o 6,6 p. proc. większy od średniej ogólnopolskiej.

Uzyskane w badaniu informacje pozwalają na dokonanie charakterystyki osób kierujących gospodarstwem rolnym, to znaczy osób upoważnionych przez właściciela/użytkownika gospodarstwa rolnego do nadzorowania i podejmowania decyzji bezpośrednio związanych z procesami produkcyjnymi. Mężczyźni stanowili 67,8% kierujących gospodarstwami rolnymi (w Polsce 67,2%). Tylko co szósta osoba kierująca gospodarstwem miała mniej niż 40 lat (17,4%, w kraju 18,4%), natomiast co siódma osiągnęła wiek 65 lat i więcej (14,4%, w kraju 16,2%). Gospodarstwami indywidualnymi kierowali głównie sami użytkownicy (80,7%). Pozostali członkowie rodzinnej siły roboczej kierowali 19,1% gospodarstw. Pracownicy najemni kierowali zaledwie 0,2% gospodarstw indywidualnych.

Przygotowanie rolnicze miało w województwie warmińsko-mazurskim 19,7 tys. osób, tj. 46,5% kierujących. Odsetek ten był większy od średniej ogólnopolskiej o 3,4 p. proc. Wśród osób z wykształceniem rolniczym, kierujących gospodarstwem w województwie, co ósma osoba posiadała wyższe wykształcenie rolnicze, a co trzecia osoba ukończyła kurs rolniczy.

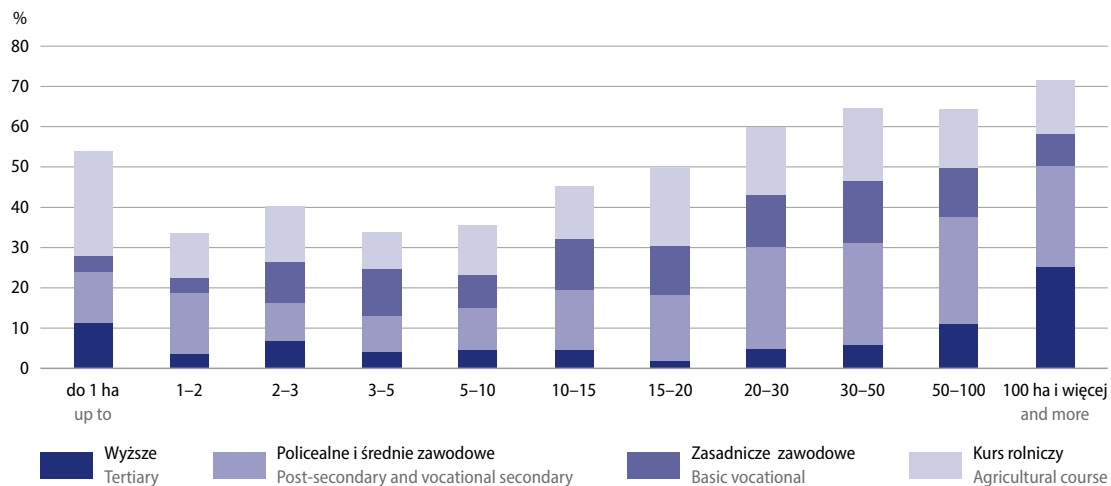
Wykres 4. Struktura gospodarstw rolnych według poziomu wykształcenia rolniczego osoby kierującej w 2023 r.
Chart 4. Structure of agricultural holdings according to the level of agricultural education of the manager in 2023

Wyniki badania pokazały, że im większe było gospodarstwo, tym częściej osoby nim kierujące posiadały wykształcenie rolnicze. W gospodarstwach o powierzchni 1–2 ha użytków rolnych 33,6% kierujących miało wykształcenie rolnicze, podczas gdy w gospodarstwach największych obszarowo – 71,6%. Co czwartym gospodarstwem rolnym o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych kierowała osoba posiadająca wyższe wykształcenie rolnicze.

Wykres 5. Odsetek osób z wykształceniem rolniczym wśród kierujących gospodarstwem rolnym według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.

Chart 5. Share of managers with agricultural education in agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2023

Rozdział 2. Użytkowanie gruntów

Chapter 2. Land use

Według danych badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych przeprowadzonego w 2023 r. powierzchnia gruntów, w tym i użytków rolnych (UR), w gospodarstwach rolnych użytkowników posiadających siedzibę na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zmniejszyła się w porównaniu z Powszechnym Spisem Rolnym 2020.

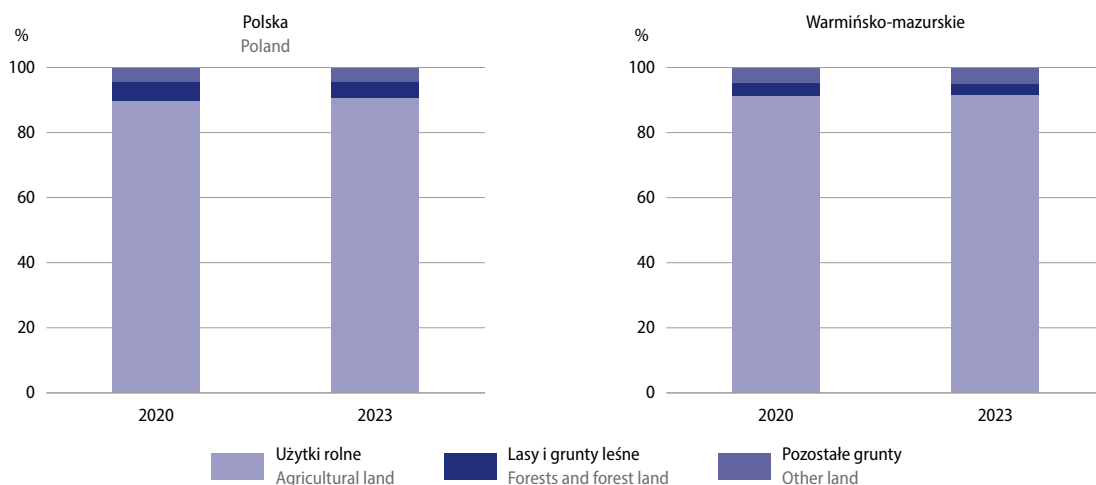
Wzrosła powierzchnia gruntów ornych, na której zwiększył się areal uprawy roślin. Mniejsza była natomiast powierzchnia gruntów ornych ugorowanych i użytków rolnych pozostałych.

Postępowała zmiana sposobu użytkowania trwałych użytków zielonych – zwiększył się udział łąk trwałych, z zasady koszonych.

Według wyników badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych w 2023 r., w gospodarstwach rolnych województwa znajdowało się 1 141,1 tys. ha gruntów, co stanowiło 7,0% powierzchni gruntów gospodarstw rolnych w Polsce. W przeważającej części były to użytki rolne, ale także lasy i grunty leśne oraz pozostałe grunty. W porównaniu z danymi z 2020 r. powierzchnia gruntów była mniejsza o 32,4 tys. ha, tj. o 2,8%.

Areal użytków rolnych wyniósł 1 046,0 tys. ha (7,1% krajowej powierzchni UR) i był mniejszy niż w 2020 r. o 27,1 tys. ha (o 2,4%). Udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogólnej gospodarstw rolnych nieznacznie się zwiększył (o 0,3 p. proc.).

Wykres 6. Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych
Chart 6. Structure of land use in agricultural holdings

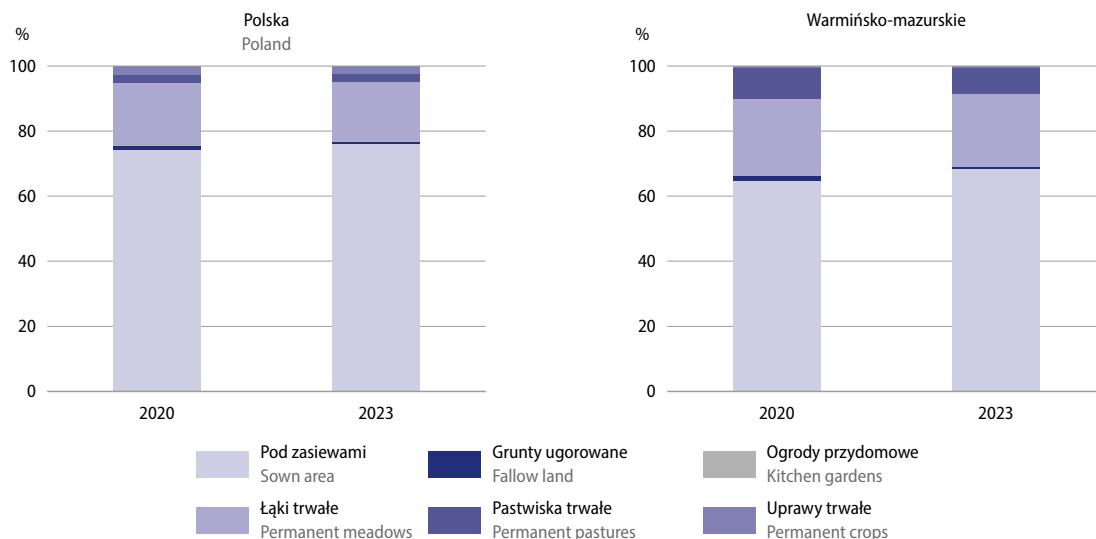
Tablica 2. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2023 r.
 Table 2. Land use in agricultural holdings in 2023

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms		
	powierzchnia gruntów w tys. ha land area in thousand ha	liczba gospo- darstw w tys. number of holdings in thousands	średnia powierzchnia gruntów w go- spodarstwie w ha average land area of the holding in ha	powierzchnia gruntów w tys. ha land area in thousand ha	liczba gospo- darstw w tys. number of holdings in thousands	średnia powierzchnia gruntów w go- spodarstwie w ha average land area of the holding in ha
Ogółem Total	1 141,1	42,4	26,9	1 018,6	41,8	24,4
użytki rolne agricultural land	1 046,0	42,2	24,8	935,6	41,7	22,5
w dobrej kulturze in good condition	1 036,0	42,2	24,6	928,8	41,6	22,3
grunty orne arable land	713,5	30,8	23,2	629,7	30,4	20,7
pod zasiewami sown area	708,0	30,6	23,2	625,2	30,1	20,7
ugorowane fallow	5,5	1,3	4,2	4,4	1,3	3,5
ogrody przydomowe kitchen gardens	0,4	4,0	0,1	0,4	4,0	0,1
łąki trwałe permanent meadows	232,4	28,6	8,1	216,0	28,2	7,7
pastwiska trwałe permanent pastures	85,0	9,1	9,4	78,4	9,0	8,7
uprawy trwałe permanent crops	4,6	1,7	2,7	4,3	1,7	2,6
w tym sady of which orchards	3,6	1,5	2,3	3,4	1,5	2,3
pozostałe others	10,0	4,9	2,0	6,8	4,8	1,4
las i grunty leśne forests and forest land	36,4	13,5	2,7	33,8	13,4	2,5
pozostałe grunty other land	58,7	39,2	1,5	49,2	38,8	1,3

Niemal wszystkie użytki rolne w województwie (99,0%), podobnie jak w kraju, były utrzymywane w dobrej kulturze rolnej, czyli stosowano na nich zabiegi uprawne (np. orka, koszenie, mulczowanie itp.), także grunty objęte płodozmianem oraz grunty ugorowane. Mogły kwalifikować się np. do otrzymania dopłat i były utrzymywane zgodnie z normami według Ustawy z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. z 2022 r., poz. 1775, 2727). W porównaniu z 2020 r. areał użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej zmniejszył się o 2,4%, ale ich odsetek w strukturze użytkowania gruntów nieznacznie wzrósł (o 0,4 p. proc.). Zmniejszyła się powierzchnia użytków rolnych pozostałych, wyłączonych z produkcji (nieużytkowanych i nieutrzymywanych w dobrej kulturze rolnej).

W 2023 r. w skład użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej w województwie wchodziły przede wszystkim grunty orne pod zasiewami, a także łąki trwałe, pastwiska trwałe, grunty orne ugorowane, uprawy trwałe i ogrody przydomowe. Analizując strukturę użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze w województwie i w kraju okazało się, że rolnicy z województwa warmińsko-mazurskiego dysponowali w 2023 r. większym udziałem pastwisk trwałych (o 5,8 p. proc.) oraz łąk trwałych (o 4,1 p. proc.). Mniejszy był natomiast udział gruntów pod zasiewami (o 7,7 p. proc.), upraw trwałych (o 2,0 p. proc.), gruntów ugorowanych (o 0,3 p. proc.) i ogrodów przydomowych (o 0,1 p. proc.).

Wykres 7. Struktura użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze
Chart 7. Structure of agricultural land in good condition

Grunty orne zajmowały powierzchnię 713,5 tys. ha (6,4% powierzchni gruntów ornych w Polsce). W porównaniu z 2020 r. zaobserwowano wzrost tej powierzchni o 10,8 tys. ha (o 1,5%). Udział powierzchni gruntów ornych w powierzchni użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej wyniósł 68,9% (w Polsce 76,8%). W porównaniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2020 udział ten wzrósł o 2,6 p. proc.

Na gruntach ornych prowadzona była uprawa roślin, a tylko 5,5 tys. ha (0,8%) było w 2023 r. ugorowanych. W porównaniu z 2020 r. powierzchnia gruntów ornych ugorowanych w województwie warmińsko-mazurskim zmniejszyła się o 9,4 tys. ha, tj. o niemal $\frac{1}{3}$. Związane to było ze zmianą podejścia rolników do gruntów dotychczas ugorowanych, które i tak musiały być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej. Uprawa roślin na tych polach rekompensowała dotychczas ponoszone koszty, a jednocześnie pozwalała uzyskać dodatkowy dochód lub wzbogacić zaplecze paszowe.

Trwałe użytki zielone zajmowały powierzchnię 317,4 tys. ha (10,5% powierzchni trwałych użytków zielonych w Polsce). W porównaniu z 2020 r. zaobserwowano zmniejszenie się tej powierzchni o 34,5 tys. ha, tj. o 9,8%. Udział powierzchni trwałych użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej wyniósł 30,6% (w Polsce 20,7%). W porównaniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2020 udział ten zmniejszył się o 2,5 p. proc.

Zaobserwowano postępującą zmianę sposobu użytkowania trwałych użytków zielonych. Udział powierzchni łąk trwałych, z zasady koszonych, wyniósł w 2023 r. 73,2% powierzchni trwałych użytków zielonych i był większy o 2,3 p. proc. niż w 2020 r.

Powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych, szkółek drzew i krzewów owocowych oraz ozdobnych, szkółek drzew i krzewów leśnych do celów handlowych, plantacji wikliny oraz innych gruntowych upraw

trwałych, a także upraw trwałych pod osłonami wyniosła 4,6 tys. ha (1,3% krajowej powierzchni upraw trwałych) i była o ok. 1/5 mniejsza niż w 2020 r. W powierzchni tej ujęto 3,6 tys. ha upraw sadowniczych (1,1% ogólnopolskiej powierzchni sadów) prowadzonych w 1,5 tys. gospodarstwach rolnych (zaledwie 1,1% gospodarstw sadowniczych w Polsce).

Jak wspomniano wcześniej, we władaniu gospodarstw rolnych pozostawały nie tylko użytki rolne, ale także lasy i grunty leśne oraz pozostałe grunty. Lasy i grunty leśne, wchodzące w skład gospodarstwa rolnego, zajmowały powierzchnię 36,4 tys. ha (3,2% powierzchni gospodarstw rolnych). W porównaniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2020 powierzchnia lasów i gruntów leśnych w gospodarstwach rolnych zmniejszyła się o 7,4 tys. ha (o 16,8%). Lasy i grunty leśne posiadało 31,9% gospodarstw w województwie (w Polsce 39,0%). Na jedno gospodarstwo przypadało 2,7 ha lasów i gruntów leśnych i było to o 1,0 ha więcej niż w kraju.

Pozostałe grunty to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych, rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych), powierzchnia przeznaczona dla rekreacji, grunty rolne, które nie są użytkowane rolniczo, jeżeli wiadomo, że grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego i inne. Powierzchnia pozostałych gruntów w 2023 r. wyniosła 58,7 tys. ha, czyli 5,1% powierzchni gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. W porównaniu z 2020 r. powierzchnia tych gruntów zwiększyła się o 2,1 tys. ha (o 3,6%). Na jedno gospodarstwo rolne w województwie przypadało 1,5 ha pozostałych gruntów i było to o 0,9 ha więcej niż w kraju.

Rozdział 3. Sady

Chapter 3. Orchards

W latach 2020–2023 powierzchnia upraw sadowniczych w województwie zmniejszyła się o 1/5, a liczba gospodarstw prowadzących uprawy sadownicze o 1/3.

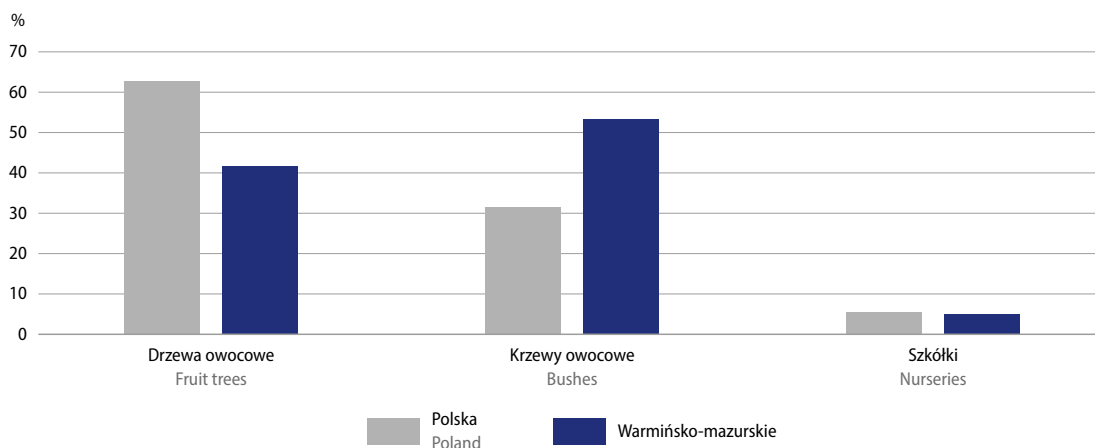
W wojewódzkiej strukturze upraw w sadach ponad połowę powierzchni zajmowała uprawa krzewów owocowych, a jej udział był o 21,8 p. proc. większy od średniej ogólnopolskiej.

W ramach przeprowadzonego w 2023 r. badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych znalazł się rozbudowany moduł dotyczący sadów. Zbadano uprawy drzew i krzewów owocowych posadzonych na miejscu stałym, w regularnej rozstawie i zwartym nasadzeniu, na powierzchni minimum 10 arów, a także szkółki drzew i krzewów owocowych.

Łączna powierzchnia upraw sadowniczych należących do rolników z województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 3,6 tys. ha, co stanowiło zaledwie 1,1% powierzchni sadów w Polsce. W porównaniu z 2020 r. ich powierzchnia zmniejszyła się o 1/5, a liczba gospodarstw prowadzących uprawy sadownicze zmniejszyła się o 1/3 i wyniosła 1,5 tys. Średnia powierzchnia sadów przypadająca na 1 gospodarstwo z sadami zwiększyła się w porównaniu z 2020 r. o 18,4% i wyniosła, podobnie jak w Polsce, 2,3 ha.

Wykres 8. Udział powierzchni uprawy drzew owocowych, krzewów owocowych oraz szkółek drzew i krzewów owocowych w ogólnej powierzchni sadów w 2023 r.

Chart 8. Share of area under fruit trees, bushes and fruit trees and bushes nurseries in the total area of orchards in 2023

W wojewódzkiej strukturze upraw w sadach ponad połowę powierzchni zajmowała uprawa krzewów owocowych, a jej udział był o 21,8 p. proc. większy od średniej ogólnopolskiej.

Areał uprawy krzewów owocowych wyniósł 1,9 tys. ha. Krzewy owocowe w sadach uprawiało 0,5 tys. gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa sadowniczego z uprawą krzewów owocowych wyniosła 3,9 ha (w Polsce 1,7 ha).

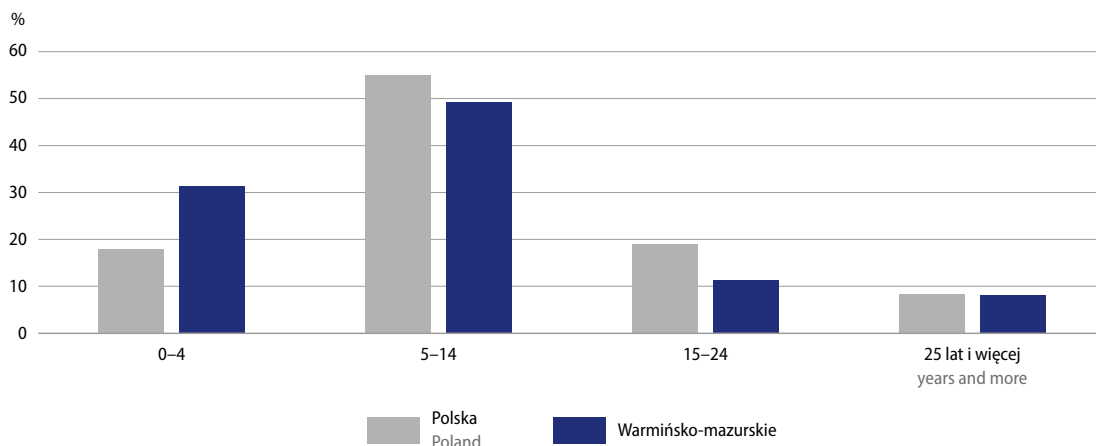
Drzewa owocowe w sadach uprawiano w 0,9 tys. gospodarstw rolnych, na powierzchni 1,5 tys. ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa sadowniczego z uprawą drzew owocowych wyniosła 1,6 ha (w Polsce 2,3 ha).

Plantacje jabłoni

Apple cultivation

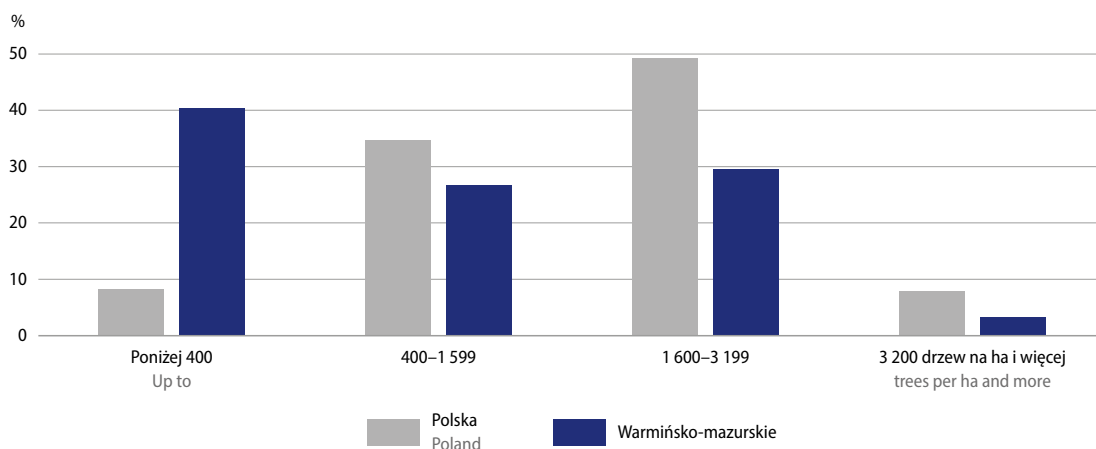
Na podstawie wyników badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych stwierdzono, że w strukturze upraw sadów jabłoniowych w 2023 r. dominowały plantacje w wieku 5–14 lat. Ich udział w 2023 r. wyniósł 49,2%, i był o 5,7 p. proc. mniejszy od średniej ogólnopolskiej. Udział drzew najmłodszych, z nowych nasadzeń był natomiast o 13,5 p. proc. większy.

Wykres 9. Struktura uprawy jabłoni w sadach według grup wiekowych w 2023 r.
Chart 9. Structure of the apple cultivation in orchards by age groups in 2023

W strukturze gęstości nasadzeń jabłoni największy udział w województwie miały sady z obsadą nieprzekraczającą 400 drzew na hektar (40,4%). Była to wielkość niemal pięciokrotnie przewyższająca średnią ogólnopolską. Łączny udział sadów intensywnych z obsadą przekraczającą 1 600 drzew na hektar wyniósł 32,8% i był niższy o 24,2 p. proc. od średniej ogólnopolskiej.

Wykres 10. Struktura uprawy jabłoni w sadach według gęstości nasadzeń w 2023 r.
Chart 10. Structure of the apple cultivation in orchards by planting density in 2023

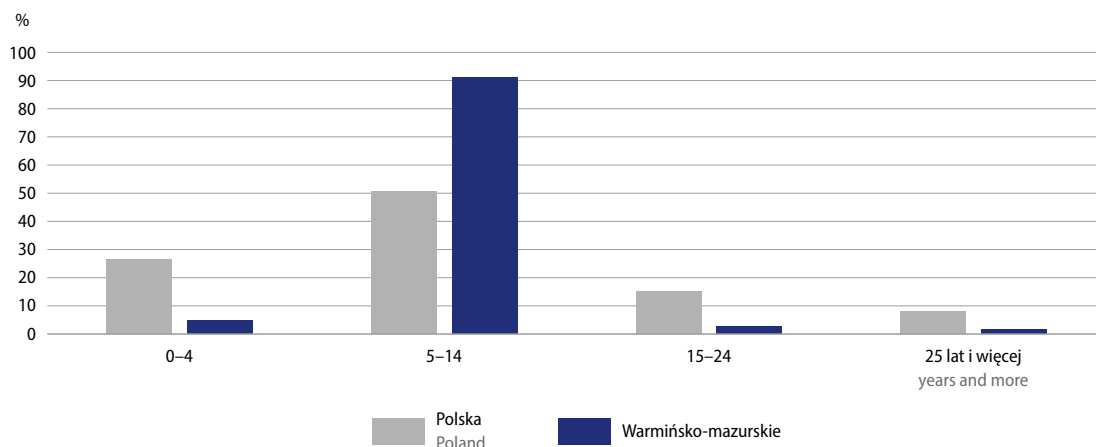

Plantacje grusz

Pear cultivation

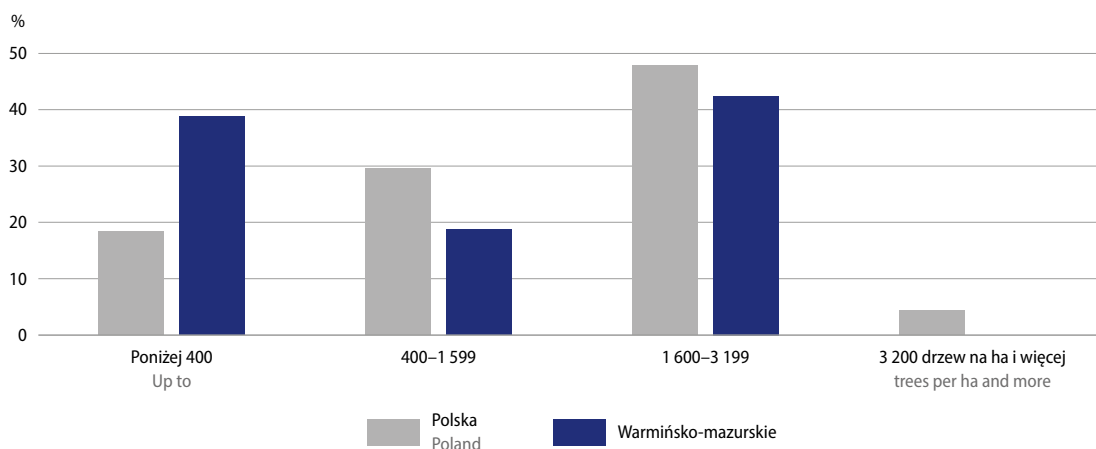
W strukturze upraw sadów gruszowych w województwie 90,1% powierzchni stanowiły plantacje w wieku 5–14 lat. Ich udział był o 40,5 p. proc. większy od średniej ogólnopolskiej. Udział drzew najmłodszych, z nowych nasadzeń, był natomiast mniejszy o 21,8 p. proc.

Wykres 11. Struktura uprawy grusz w sadach według grup wiekowych w 2023 r.
Chart 11. Structure of the pear cultivation in orchards by age groups in 2023

W strukturze gęstości nasadzeń grusz największy udział w województwie, podobnie jak w Polsce, miały sady z obsadą 1 600–3 199 drzew na hektar (42,4%). Ponad dwukrotnie więcej od średniej ogólnopolskiej było natomiast sadów z obsadą nieprzekraczającą 400 drzew na hektar (38,8%). Związane to jest z popularnością drzew szczepionych na podkładkach silnie rosnących, które cechują się relatywnie wysoką odpornością na warunki klimatyczne występujące w naszym województwie.

Wykres 12. Struktura uprawy grusz w sadach według gęstości nasadzeń w 2023 r.
Chart 12. Structure of the pear cultivation in orchards by planting density in 2023

Rozdział 4. Powierzchnia zasiewów

Chapter 4. Sown area

Wyniki badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych w 2023 r. wykazały, że w województwie warmińsko-mazurskim zwiększyła się powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych, w porównaniu ze spisem przeprowadzonym 3 lata wcześniej.

Odnotowano kolejny wzrost powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno i zielonkę.

Zwiększyła się powierzchnia uprawy buraków cukrowych.

Rolnicy z województwa warmińsko-mazurskiego umocnili się na pozycji potentata w produkcji bobiku paszowego.

W 2023 r. powierzchnia zasiewów w gospodarstwach rolnych, w województwie wyniosła 708,0 tys. ha (6,4% krajowej powierzchni zasiewów) i w porównaniu z 2020 r. wzrosła o 20,2 tys. ha (o 2,9%). Zasiwy pojawiły się na gruntach wcześniej ugorowanych i pozostałych użytkach rolnych przywróconych do produkcji, których powierzchnia w porównaniu z 2020 r. zmniejszyła się (ugorowanych o 63,0%, a pozostałych o 18,0%).

Tablica 3. Zasiwy na gruntach ornych w 2023 r.

Table 3. Sowing on arable land in 2023

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms		
	powierzchnia zasiewów w ha sown area in ha	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia powierzchnia zasiewów w gospodar- stwie w ha average sown area of the holding in ha	powierzchnia zasiewów w ha sown area in ha	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia powierzchnia zasiewów w gospodar- stwie w ha average sown area of the holding in ha
Zasiwy ogółem Sowing total	708,0	30,6	23,2	625,2	30,1	20,8
zboża ogółem total cereals	404,2	24,8	16,3	360,0	24,5	14,7
pszenica wheat	169,2	11,0	15,4	142,8	10,8	13,2
żyto rye	29,1	4,3	6,7	27,6	4,3	6,5
jęczmień barley	25,5	4,0	6,4	22,3	4,0	5,6
owies oats	30,0	5,5	5,5	27,9	5,4	5,1
pszenżyto triticale	70,6	10,1	7,0	67,2	10,0	6,7
mieszanki zbożowe cereal mixed	21,7	5,7	3,8	21,2	5,7	3,8
kukurydza na ziarno grain maize	46,4	3,4	13,7	39,5	3,3	11,9

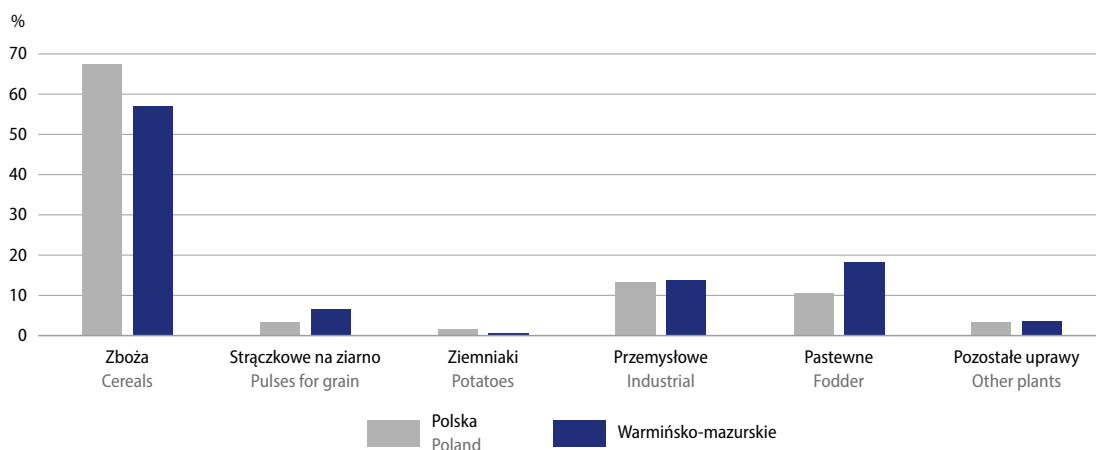
Tablica 3. Zasiewy na gruntach ornych w 2023 r. (dok.)
 Table 3. Sowing on arable land in 2023 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms		
	powierzchnia zasiewów w ha sown area in ha	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia powierzchnia zasiewów w gospodar- stwie w ha average sown area of the holding in ha	powierzchnia zasiewów w ha sown area in ha	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia powierzchnia zasiewów w gospodar- stwie w ha average sown area of the holding in ha
gryka, proso, pozostałe zbożowe buckwheat, millet, other cereals	11,6	1,3	9,0	11,3	1,3	9,0
strączkowe na ziarno pulses for grain	47,6	3,9	12,4	40,3	3,8	10,7
strączkowe jadalne edible pulses	17,2	1,5	11,4	15,8	1,5	10,6
strączkowe pastewne fodder pulses	28,2	2,5	11,4	22,4	2,4	9,3
mieszanki zbożowo-strączkowe mixed cereals and pulses	2,2	0,2	8,7	2,0	0,2	8,3
ziemniaki potatoes	5,0	6,0	0,8	4,6	6,0	0,8
przemysłowe industrial	96,9	5,1	19,0	80,2	5,0	16,1
buraki cukrowe sugar beets	9,0	0,2	37,8	8,0	0,2	35,5
rzepak i rzepik rape and turnip rape	84,1	4,4	18,9	69,1	4,3	15,9
pastewne fodder	129,1	11,5	11,2	119,3	11,3	10,6
okopowe pastewne feed root plants	0,1	0,1	2,2	0,1	0,0	1,2
kukurydza na zielonkę maize for green forage	41,6	5,7	7,3	37,8	5,7	6,7
strączkowe pastewne na zielonkę forage pulses for green forage	4,1	0,6	6,7	3,9	0,6	6,5
motylkowe pastewne na zielonkę fodder legumes for green forage	52,1	4,2	12,5	48,0	4,1	11,8
trawy polowe na zielonkę field grasses for green forage	23,8	3,1	7,8	22,9	3,0	7,6
inne pastewne na zielonkę other fodder plants for green forage	7,4	1,4	5,1	6,6	1,3	5,0
pozostałe others	25,2	2,3	11,1	20,8	2,2	9,4

Zasiewy na gruntach ornych wystąpiły w 72,1% gospodarstw rolnych, w tym w 99,2% gospodarstw posiadających grunty orne. Przeciętna powierzchnia zasiewów na gruntach ornych w gospodarstwie rolnym wyniosła 23,2 ha – ponad dwukrotnie więcej niż w kraju (10,7 ha).

W strukturze zasiewów w województwie ponad połowę stanowiły zboża (57,1%), niemal 1/5 powierzchni zasiewów zajmowały rośliny pastewne (18,2%), następnie rośliny przemysłowe, strączkowe na ziarno, ziemniaki i pozostałe. W porównaniu ze strukturą zasiewów w Polsce, w województwie mniejszy był udział powierzchni zasiewów zbóż (o 10,4 p. proc.) i ziemniaków (o 1,0 p. proc.). Większy natomiast był udział powierzchni strączkowych na suche ziarno (o 3,2 p. proc.), roślin przemysłowych (o 0,4 p. proc.), roślin pastewnych (o 7,5 p. proc.) i roślin pozostałych (o 0,3 p. proc.).

Wykres 13. Struktura powierzchni zasiewów według grup ziemiopłodów w 2023 r.
Chart 13. Structure of sown area by crop groups in 2023

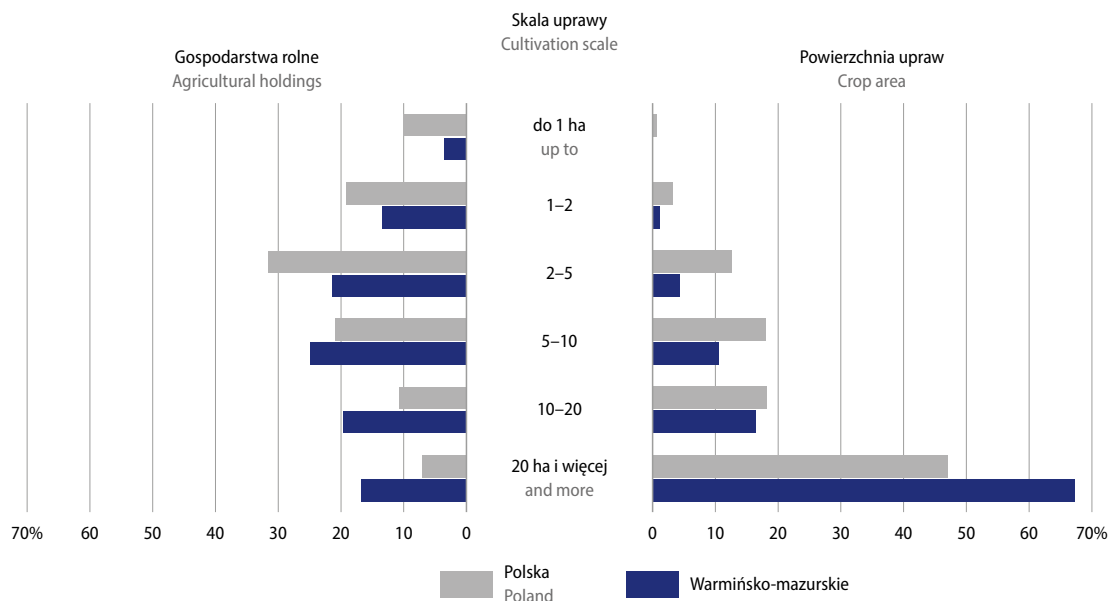
Województwo warmińsko-mazurskie wyróżniało się większą powierzchnią zasiewów roślin strączkowych na suche ziarno (uprawy te zajmowały aż 12,2% krajowej powierzchni tej uprawy) oraz upraw pastewnych (te stanowiły 10,9% krajowej powierzchni tej uprawy). O wiele mniej natomiast było upraw ziemniaków (stanowiły one zaledwie 2,6% uprawy krajowej).

Zboża Cereals

Powierzchnia uprawy zbóż wyniosła 404,2 tys. ha, w tym zbóż podstawowych (pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta) – 324,5 tys. ha. W porównaniu z wynikami spisu rolnego z 2020 r. powierzchnia uprawy zbóż zwiększyła się o 16,2 tys. ha (o 4,2%), w tym zbóż podstawowych o 4,8 tys. ha (o 1,5%). Województwo zajmowało 5,4% krajowej powierzchni uprawy zbóż (o 0,2 p. proc. więcej niż w 2020 r.). Warmińsko-mazurskie charakteryzowało się nadal najmniejszym wśród województw udziałem powierzchni uprawy zbóż w ogólnej powierzchni zasiewów (57,1%, w kraju 67,5%). Udział ten zwiększył się w okresie analizowanych trzech lat o 0,7 p. proc., ale zbóż podstawowych zmniejszył się o 0,7 p. proc.

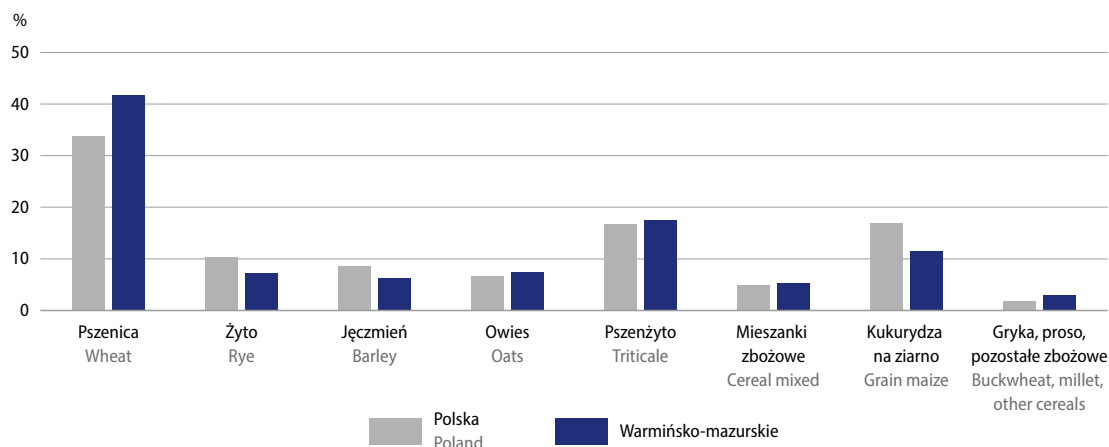
Uprawę zbóż w województwie zajmowało się 24,8 tys. gospodarstw rolnych, tj. 58,6% ogółu gospodarstw i 81,2% posiadających zasiewy na gruntach ornych (2,7% producentów zbóż w Polsce). Najczęściej byli to producenci, których uprawy zajmowały od 5 do 10 ha (25,0%), o łącznej powierzchni obejmującej tylko 10,6% wojewódzkiej powierzchni upraw zbóż. Prawie 70% powierzchni zbóż należało do gospodarstw największych, które posiadały uprawy 20-hektarowe i większe. Średnia powierzchnia zasiewów zbóż w gospodarstwie zajmującym się ich uprawą wyniosła w województwie 16,3 ha – ponad dwukrotnie więcej niż w kraju (8,1 ha).

Wykres 14. Struktura gospodarstw i powierzchni zbóż według skali uprawy w 2023 r.
Chart 14. Structure of agricultural holdings and cereal area by cultivation scale in 2023

Rolnicy z województwa warmińsko-mazurskiego w 2023 r. uprawiali przede wszystkim pszenicę. Uprawy pszenicy zajmowały 41,8% powierzchni upraw zbóż. W strukturze gatunkowej powierzchni zbóż na kolejnych miejscach były: pszenżyto (17,5%), kukurydza na ziarno (11,5%), owies, żyto, jęczmień i mieszanki zbożowe. Udział powierzchni uprawy zbóż ozimych, mniej wrażliwych na wiosenne niedobory wilgoci, wyniósł 64,6% i był większy o 1,5 p. proc. od średniej ogólnopolskiej.

Wykres 15. Struktura gatunkowa powierzchni uprawy zbóż w 2023 r.
Chart 15. Species structure of cereal area in 2023

Zaobserwowano dalszy wzrost powierzchni uprawy kukurydzy na ziarno. Areal tej uprawy zwiększył się w województwie, w okresie analizowanych trzech lat, o 15,1 tys. ha, tj. o 48,4%. Kukurydzę na ziarno uprawiało w 2023 r. 3,4 tys. użytkowników gospodarstw rolnych na powierzchni 46,4 tys. ha. Udział województwa w krajowej powierzchni tej uprawy zwiększył się do 3,7%. Średnia powierzchnia zasiewu kukurydzy na ziarno w gospodarstwie zajmującym się jej uprawą wyniosła w województwie 13,7 ha – dwukrotnie więcej niż w kraju (6,7 ha).

Rośliny strączkowe na ziarno

Pulses crops for grain

Powierzchnia uprawy roślin strączkowych na suche ziarno, łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi wyniosła 47,6 tys. ha, co stanowiło 12,2% krajowej powierzchni ich uprawy. W porównaniu z 2020 r. ich areal zwiększył się o kolejne 15,6%, co było wynikiem większego zapotrzebowania na rośliny wysokobiałkowe, jak również dopłat do upraw w ramach systemów wsparcia bezpośredniego. Strączkowe na ziarno uprawiano w 3,9 tys. gospodarstw rolnych, tj. w 12,6% gospodarstw mających zasiewy na gruntach ornych (4,5% producentów strączkowych na ziarno w Polsce). Średnia powierzchnia zasiewów strączkowych na ziarno w gospodarstwie zajmującym się ich uprawą wyniosła w województwie 12,4 ha – prawie trzykrotnie więcej niż w kraju (4,6 ha).

Prawie ⅔ upraw strączkowych na suche ziarno stanowiły uprawy przeznaczone na paszę, natomiast resztę zajmowały uprawy przeznaczone na konsumpcję dojrzałych nasion. W grupie roślin przeznaczonych na paszę dominowały uprawy bobiku (20,4 tys. ha) i łubinów (5,5 tys. ha). Rolnicy z województwa warmińsko-mazurskiego umocnili się na pozycji potentata w produkcji bobiku i w 2023 r. posiadali 62,2% krajowej powierzchni jego uprawy. Wśród gatunków jadalnych dominowała uprawa soczewicy (9,0 tys. ha). Stanowiło to 17,4% krajowej powierzchni jej uprawy i lokowało rolników z województwa na drugim miejscu w kraju, po województwie zachodniopomorskim.

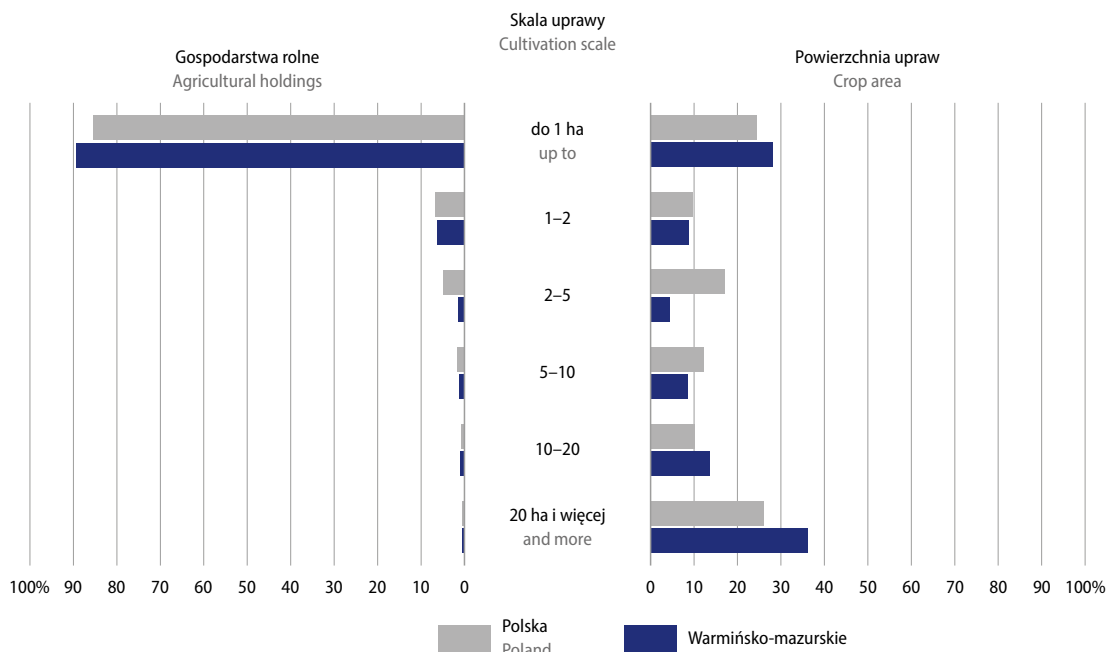
Ziemniaki

Potatoes

Ziemniaki uprawiano na powierzchni 5,0 tys. ha. Powierzchnia ich uprawy zmniejszyła się od 2020 r. o 0,8 tys. ha (o 13,8%). Województwo warmińsko-mazurskie pozostało w grupie województw z najmniejszym udziałem powierzchni uprawy ziemniaków w ogólnej powierzchni zasiewów. Udział województwa w krajowej powierzchni uprawy ziemniaków zwiększył się minimalnie, z 2,5% w 2020 r. do 2,6% w 2023 r. Ziemniaki uprawiano w 6,0 tys. gospodarstw rolnych (2,7% producentów ziemniaków w Polsce).

Wśród producentów ziemniaków w województwie dominowały gospodarstwa, w których ziemniaki zajmowały areal poniżej 1 ha (89,5% wszystkich gospodarstw zajmujących się ich produkcją). Uprawy ziemniaków najmniejszych producentów zajmowały 28,1% powierzchni upraw ziemniaków w województwie. Większą powierzchnię (36,4%) zajęły uprawy gospodarstw o największej skali uprawy – 20 ha i więcej.

Wykres 16. Struktura gospodarstw i powierzchni ziemniaków według skali uprawy w 2023 r.
Chart 16. Structure of agricultural holdings and potato area by cultivation scale in 2023

Średnia powierzchnia uprawy ziemniaków w gospodarstwie zajmującym się ich uprawą w województwie wyniosła 0,8 ha i była nieznacznie mniejsza od ogólnopolskiej (o 0,9 ha).

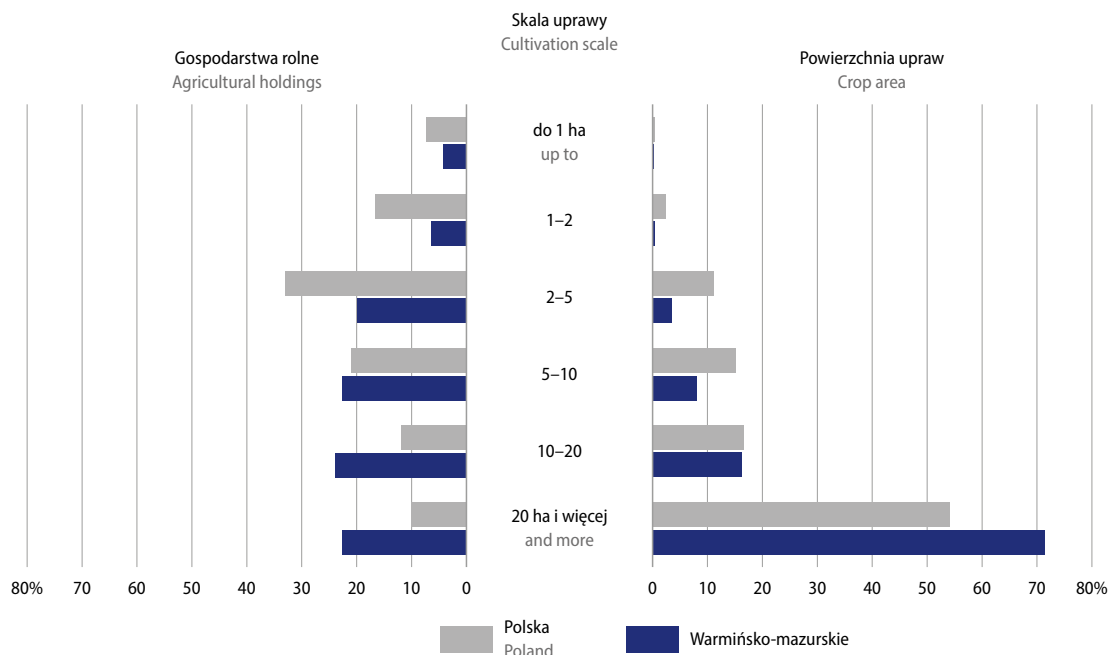
Rośliny przemysłowe Industrial crops

Powierzchnia uprawy roślin z grupy przemysłowych wyniosła 96,9 tys. ha, co stanowiło 13,7% ogólnej powierzchni zasiewów na gruntach ornych w województwie. Udział województwa w krajowej powierzchni ich uprawy wyniósł 6,6%. Uprawy roślin przemysłowych wystąpiły w 5,1 tys. gospodarstwach rolnych, tj. w 12,0% ogółu gospodarstw i w 16,7% posiadających zasiewy na gruntach ornych (3,1% producentów roślin przemysłowych w Polsce).

Grupa roślin przemysłowych obejmuje buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), słonecznik na ziarno, konopie, tytoń, chmiel, cykorię oraz inne oleiste (mak, gorczyca, soja itp.). W warmińsko-mazurskim największe znaczenie miała uprawa rzepaku i rzepiku oraz buraków cukrowych. W grupie roślin przemysłowych 84,1 tys. ha zajmowała powierzchnia uprawy **rzepaku i rzepiku**. Stanowiło to 86,7% powierzchni uprawy wszystkich roślin przemysłowych w województwie. W porównaniu z 2020 r. powierzchnia tych upraw zmniejszyła się o 1,9 tys. ha (o 2,2%). Udział województwa w krajowej powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku zmniejszył z 8,8% w 2020 r. do 7,6% w 2023 r. Uprawę rzepaku i rzepiku prowadzono w 4,4 tys. gospodarstwach rolnych, tj. w co 10 gospodarstwie (3,7% producentów rzepaku i rzepiku w Polsce).

Wśród producentów rzepaku i rzepiku w województwie dominowały gospodarstwa, w których powierzchnia uprawy wyniosła 10–20 ha (23,9% wszystkich gospodarstw zajmujących się ich produkcją). Ich uprawy zajmowały 16,3% powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku w województwie. Ponad 71% powierzchni tej upraw skoncentrowane było w gospodarstwach rolnych nakierowanych na dużą skalę upraw (20 ha i więcej). Średnia powierzchnia zasiewów rzepaku i rzepiku w gospodarstwie zajmującym się ich uprawą wyniosła 18,9 ha – ponad dwukrotnie więcej niż w kraju (9,3 ha).

Wykres 17. Struktura gospodarstw i powierzchni rzepaku i rzepiku według skali uprawy w 2023 r.
Chart 17. Structure of agricultural holdings and area of rape and turnip rape by scale of cultivation in 2023

Powierzchnia uprawy **buraków cukrowych** wyniosła 9,0 tys. ha, co stanowiło 9,3% powierzchni upraw roślin przemysłowych w województwie. Powierzchnia tej uprawy zwiększyła się ponad dwukrotnie (o 4,8 tys. ha) w porównaniu z 2020 r. Przybyło rolników zainteresowanych ich uprawą. Udział województwa w krajowej powierzchni uprawy buraków cukrowych zwiększył się z 1,7% w 2020 r. do 3,5% w 2023 r.

Uprawę buraków cukrowych w województwie prowadzono tylko w 0,2 tys. wyspecjalizowanych gospodarstwach rolnych, tj. w 0,8% gospodarstw posiadających zasiewy na gruntach ornych (0,9% producentów buraków cukrowych w Polsce). Uprawą tej rośliny zajmowały się głównie gospodarstwa większe obszarowo. Do specjalistycznych gospodarstw grupy obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych należało 85,7% powierzchni uprawy. Średnia powierzchnia zasiewów buraków cukrowych w gospodarstwie zajmującym się ich uprawą wyniosła 37,8 ha – prawie czterokrotnie więcej niż w kraju (9,6 ha).

Rośliny pastewne

Fodder crops

Łączna powierzchnia uprawy roślin pastewnych, do których zaliczono okopowe pastewne i rośliny uprawiane na zielonkę, wyniosła 129,1 tys. ha, co stanowiło 18,2% powierzchni zasiewów na gruntach ornych w województwie. Uprawy te przeznaczone były na uzupełnienie pasz (pozyskiwanych z trwałych użytków zielonych) dla zwierząt przeżuujących. Rośliny pastewne uprawiano w 11,5 tys. gospodarstwach rolnych, tj. w 37,6% gospodarstw posiadających zasiewy na gruntach ornych (5,6% producentów roślin pastewnych w Polsce). Średnia powierzchnia zasiewów roślin pastewnych w gospodarstwie zajmującym się ich uprawą wyniosła 11,2 ha – prawie dwa razy tyle co w kraju (5,8 ha).

Śród roślin pastewnych w województwie najczęściej uprawiano:

- motylkowe pastewne na zielonkę – w ponad 1/3 gospodarstw uprawiających rośliny pastewne, przy czym powierzchnia ich uprawy wyniosła 52,1 tys. ha (40,3% powierzchni uprawy roślin pastewnych) i była

o 1,1% większa niż w 2020 r. Stanowiło to 23,2% krajowej powierzchni ich uprawy i lokowało rolników z województwa na pierwszym miejscu w kraju. Średnia powierzchnia zasiewu w gospodarstwie zajmującym się tą uprawą wyniosła 12,5 ha (w Polsce 5,3 ha);

- kukurydzę na zielonkę – w prawie połowie gospodarstw uprawiających rośliny pastewne, a powierzchnia tej uprawy wyniosła 41,6 tys. ha (32,2% powierzchni uprawy roślin pastewnych). Powierzchnia ta była o 2,4% większa niż w 2020 r. Średnia powierzchnia zasiewu w gospodarstwie zajmującym się tą uprawą wyniosła 7,3 ha (w Polsce 5,3 ha);
- trawy polowe na zielonkę – w ponad ¼ gospodarstw uprawiających rośliny pastewne, a powierzchnia ich uprawy wyniosła 23,8 tys. ha (18,4% powierzchni uprawy roślin pastewnych) i była o 13,9% mniejsza niż w 2020 r. Średnia powierzchnia zasiewu w gospodarstwie zajmującym się tą uprawą wyniosła 7,8 ha (w Polsce 4,5 ha).

Rozdział 5. Metody uprawy gleby

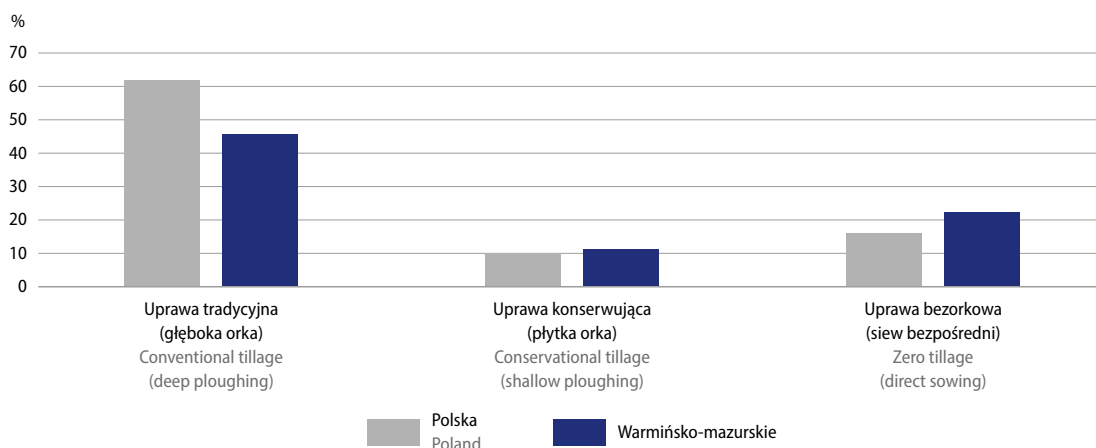
Chapter 5. Methods of soil cultivation

Uprawa tradycyjna obejmująca odwrócenie gleby z zakopaniem resztek poźniwnych, często przy użyciu pługa lemieszowego lub pługa talerzowego, objęła niemal połowę powierzchni zasiewów i gruntów ugorowanych w województwie.

Okrywa roślinna w okresie zimowym wystąpiła na 58,5% powierzchni zasiewów i gruntów ugorowanych.

Wyniki badania w zakresie metod produkcji rolnej wykazały, że w województwie w okresie od 2 czerwca 2022 r. do 1 czerwca 2023 r. włącznie uprawę tradycyjną (orkę głęboką) zastosowano na powierzchni 325,0 tys. ha, co stanowiło 45,6% powierzchni zasiewów i gruntów ugorowanych. Uprawę konserwującą (orkę płytką) zastosowano na powierzchni 80,5 tys. ha (11,3% powierzchni zasiewów i gruntów ugorowanych), natomiast na powierzchni 159,0 tys. ha (22,3%) zastosowano siew bezpośredni (uprawę bezorkową). Udział uprawy bezorkowej, w której roślina jest wysiewana bezpośrednio do gleby nieuprawianej od czasu zbiorów poprzedniej uprawy był o 6,2 p. proc. większy od średniej ogólnopolskiej.

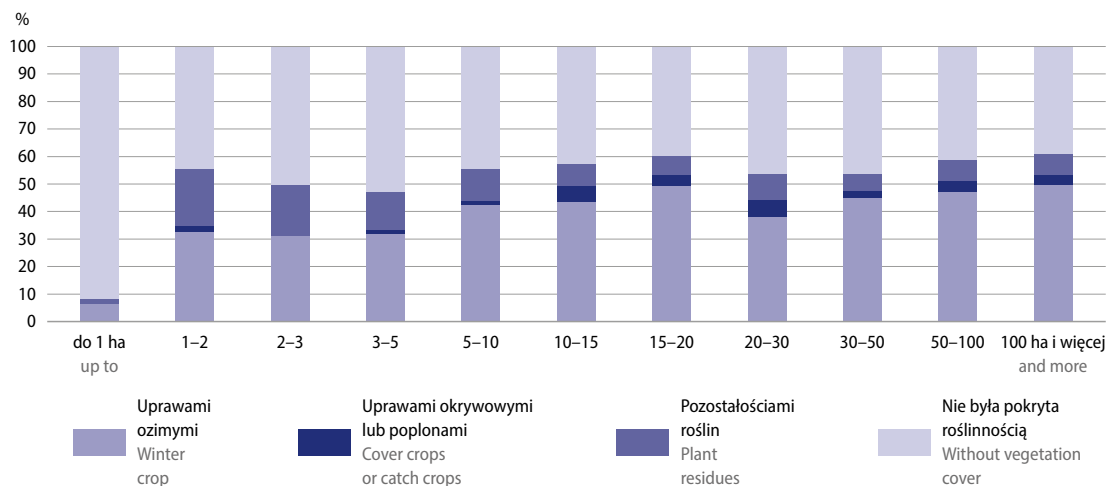
Wykres 18. Udział metod uprawy w powierzchni zasiewów i gruntów ugorowanych w 2023 r.
Chart 18. Share of tillage methods in sown area and fallow land in 2023

Z analizy liczby gospodarstw w poszczególnych grupach obszarowych UR wynika, że najwięcej gospodarstw spośród stosujących orkę głęboką oraz uprawę konserwującą użytkowało 5–10 ha UR (odpowiednio 17,2% i 25,8%). Siew bezpośredni na części lub całości powierzchni najczęściej stosowano w gospodarstwach rolnych posiadających 100 ha i więcej UR (16,5%) oraz 20–30 ha UR (16,4%).

Wykres 19. Pokrycie powierzchni zasiewów i gruntów ugorowanych w okresie zimowym według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.

Chart 19. Coverage of the sown area and fallow land during the winter period by area groups of agricultural land in 2023

Według wyników badania 46,9% powierzchni zasiewów i gruntów ugorowanych (bez upraw pod osłonami) w województwie pokryte było zimą uprawami ozimymi, 7,9% pozostałościami roślin z poprzedniego sezonu wegetacyjnego, a 3,7% – uprawami okrywowymi lub poplonami.

W ponad $\frac{2}{3}$ gospodarstw posiadających zasiewy i grunty ugorowane nie wystąpiło pokrycie roślinnością w okresie zimy. Wojewódzka powierzchnia zasiewów i gruntów ugorowanych (bez upraw pod osłonami), która nie była pokryta roślinnością, liczyła 296,3 tys. ha (41,5%).

W 2023 r. 30,3 tys. gospodarstw rolnych stosowało płodozmian na części lub całości powierzchni zasiewów i gruntów ugorowanych. W ponad $\frac{3}{4}$ gospodarstw płodozmianem objęte było ponad 75% tej powierzchni, w co ósmym gospodarstwie od 50% do 75%. W 4,5% gospodarstw płodozmian obejmował od 25% do 50%, a w 6,9% gospodarstw poniżej 25% powierzchni zasiewów i gruntów ugorowanych.

Rozdział 6. Nawadnianie

Chapter 6. Irrigation

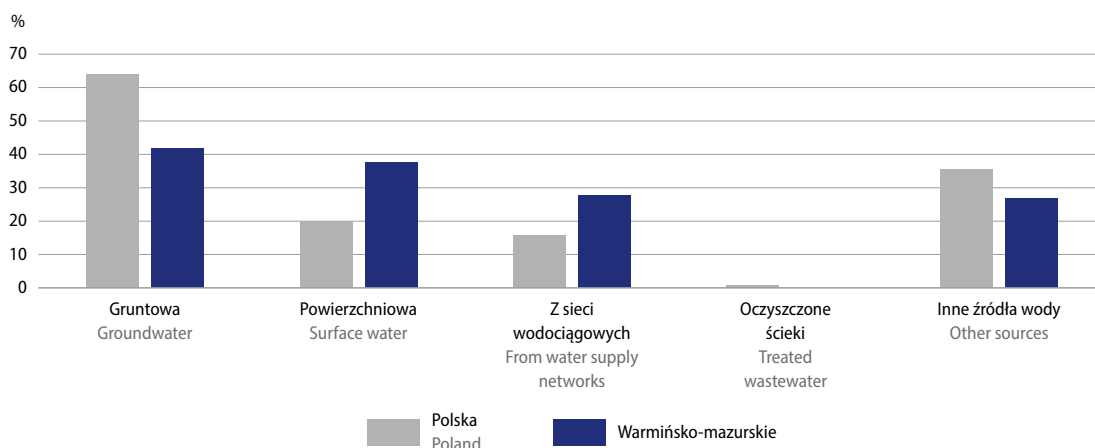
Tylko 1,3 tys. gospodarstw w województwie stosowało nawadnianie upraw gruntowych oraz pod osłonami (w okresie od 2 czerwca 2022 r. do 1 czerwca 2023 r. włącznie). Nawadniana powierzchnia upraw wyniosła niespełna 0,9 tys. ha.

Najczęściej do nawadniania upraw wykorzystywano wodę gruntową pochodzącą ze studni wierconych lub wykopanych.

Według wyników badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych w 2023 r. tylko 1,3 tys. gospodarstw w województwie stosowało nawadnianie upraw. Nawadniana powierzchnia użytków rolnych (łącznie z powierzchnią upraw pod osłonami) wyniosła niespełna 0,9 tys. ha. Na 1 gospodarstwo stosujące nawadnianie przypadało średnio 0,7 ha nawadnianej powierzchni (w Polsce – 2,3 ha).

W badaniu zebrano również informacje o ilości wody zużytej do nawadniania powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, w gruncie i pod osłonami, w okresie od 2 czerwca 2022 r. do 1 czerwca 2023 r. włącznie. Wyniki badania wykazały, że gospodarstwa rolne zużyły łącznie 712,0 tys. m³ wody do nawadniania upraw. Średnie zużycie wody do nawadniania użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej wyniosło 815 m³/ha (w Polsce 609 m³/ha). W gospodarstwach nawadniających wyłącznie uprawy pod osłonami średnie zużycie wody do nawadniania wyniosło 2 614 m³/ha (w Polsce 2 532 m³/ha).

Wykres 20. **Udział gospodarstw rolnych stosujących nawadnianie według źródła wody w 2023 r.**
Chart 20. Share of agricultural holdings using irrigation by water source in 2023

Użytkownicy gospodarstw rolnych nawadniający użytki rolne w dobrej kulturze do nawadniania upraw wykorzystywali najczęściej wodę gruntową (41,7% gospodarstw). Mniej gospodarstw wykorzystywało do nawadniania wodę powierzchniową (37,5%) czy wodę z sieci wodociągowych (27,7%). W co czwartym gospodarstwie rolnym nawadniano uprawy wodą z innych źródeł, najczęściej deszczówką.

Rozdział 7. Zwierzęta gospodarskie

Chapter 7. Livestock

W okresie 2020–2023 zmniejszył się w województwie o 5,5 p. proc. odsetek gospodarstw rolnych posiadających zwierzęta gospodarskie.

Pogłowie bydła zmniejszyło się o 3,1%, w tym krów o 7,4%.

Pogłowie świń zmniejszyło się o 19,2%, w tym loch aż o 23,4%. Kontynuowana była specjalizacja gospodarstw w kierunku intensywnego tuczu zwierząt pochodzących z zakupu, głównie z importu i znaczne ograniczenie stada podstawowego.

Odnotowano kolejny wysoki wzrost pogłowia drobiu (o 9,6%), zwłaszcza kurzego.

Zwierzęta gospodarskie posiadało w dniu 1 czerwca 2023 r. 17,3 tys. gospodarstw rolnych w województwie (40,9% gospodarstw; w Polsce 39,9%). W porównaniu z 2020 r. liczba ta zmniejszyła się o 2,5 tys. (o 12,4%). Warmińsko-mazurskie wyróżniało się znaczną liczbą hodowanych sztuk bydła (stanowiły 7,4% krajowego pogłowia bydła), natomiast znacznie mniejszą hodowlą drobiu (rolnicy posiadali 4,6% krajowego pogłowia drobiu). Mniejsze znaczenie miała także hodowla świń (w województwie znajdowało się 5,5% krajowego pogłowia świń) oraz owiec (4,2% krajowego pogłowia owiec).

Tablica 4. Zwierzęta gospodarskie w 2023 r.

Table 4. Livestock in 2023

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms		
	zwierzęta w tys. szt. livestock in thousand heads	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia liczba zwierząt w gospodar- stwie w szt. average number of livestock in holding in heads	zwierzęta w tys. szt. livestock in thousand heads	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia liczba zwierząt w gospodar- stwie w szt. average number of livestock in holding in heads
Bydło Cattle	470,0	13,0	36	452,1	12,9	35
w tym krowy of which cows	202,4	10,3	20	194,4	10,2	19
mleczne dairy	166,0	7,9	21	160,0	7,9	20
pozostałe others	36,5	2,9	12	34,4	2,9	12
Świnie Pigs	504,5	1,3	392	432,2	1,3	339
w tym lochy of which sows	32,8	0,8	40	22,3	0,8	28
Owce Sheep	12,2	0,4	35	11,6	0,3	34

Tablica 4. Zwierzęta gospodarskie w 2023 r. (dok.)
Table 4. Livestock in 2023 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total			W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms		
	zwierzęta w tys. szt. livestock in thousand heads	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia liczba zwierząt w gospodar- stwie w szt. average number of livestock in holding in heads	zwierzęta w tys. szt. livestock in thousand heads	liczba gospodarstw w tys. number of holdings in thousands	średnia liczba zwierząt w gospodar- stwie w szt. average number of livestock in holding in heads
Drób ogółem Total poultry	10 544,2	5,8	1 826	9 642,8	5,8	1 674
w tym of which						
drób kurzy chicken poultry	5 600,4	5,6	1 008	5 596,8	5,5	1 009
kury niośki laying hens	861,8	5,3	161	859,7	5,3	161
brojlery kurze broilers	4 734,1	0,4	11 776	4 732,6	0,4	11 832
indyki turkeys	4 234,1	0,2	18 330	3 338,1	0,2	14 770
gęsi geese	317,0	0,5	688	316,5	0,5	693

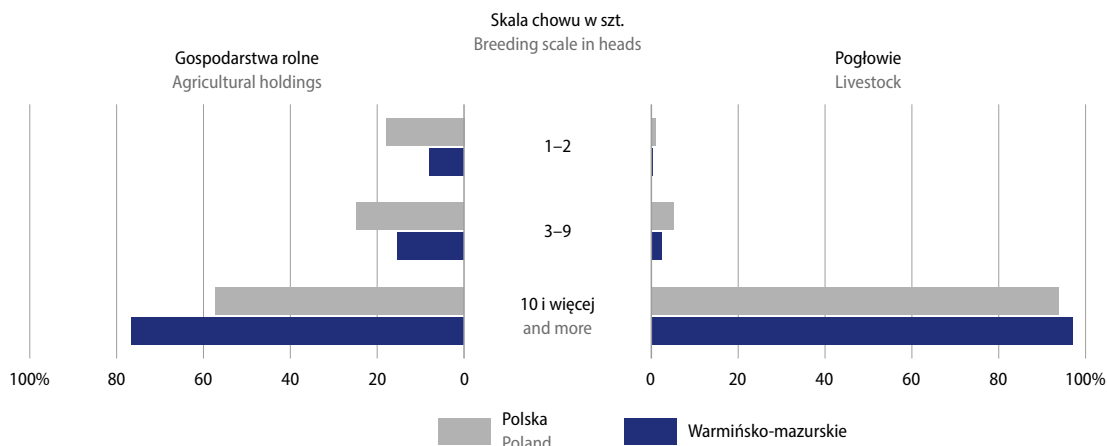
Bydło Cattle

Pogłowie bydła liczyło 470,0 tys. sztuk, w tym 43,1% stanowiły krowy. W porównaniu z wynikami poprzedniego badania pogłowie bydła zmniejszyło się o 14,9 tys. sztuk (o 3,1%), w tym krów o 16,2 tys. sztuk (o 7,4%). Nieznacznie zmniejszył się udział województwa w krajowym pogłowie bydła (o 0,3 p. proc.).

Chów bydła prowadzono w 30,6% gospodarstw rolnych. W warmińsko-mazurskim działalność prowadziło 5,2% krajowych hodowców bydła. W województwie przeważały gospodarstwa o skali chowu 10 sztuk i więcej. Utrzymywano w nich 97,2% wojewódzkiego pogłowia bydła. W grupie tej najwięcej bydła posiadały gospodarstwa o powierzchni 50–100 ha oraz 30–50 ha użytków rolnych. W województwie na gospodarstwo rolne prowadzące chów bydła przypadało średnio 36 sztuk. W Polsce wartość ta była mniejsza (26 sztuk).

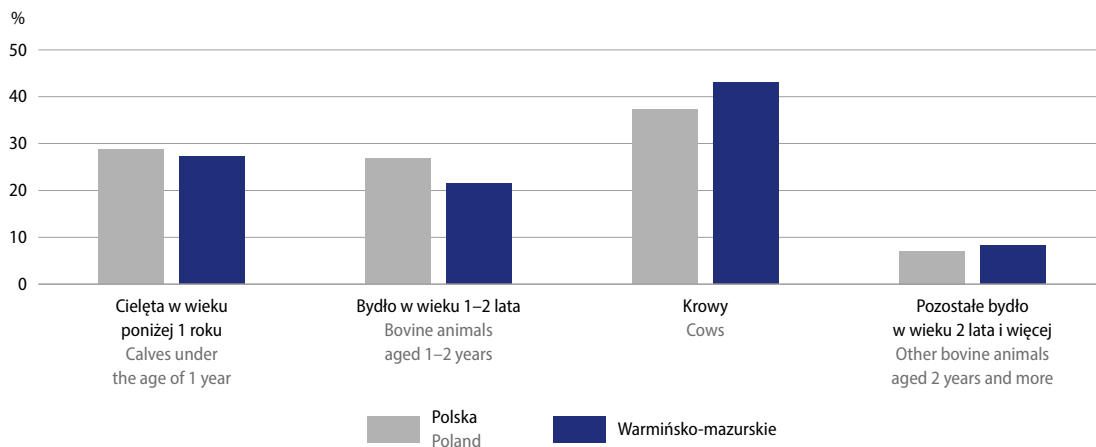
W strukturze pogłowia bydła, w porównaniu z 2020 r., wzrósł o 1,2 p. proc. odsetek cieląt w wieku poniżej 1 roku oraz o 1,6 p. proc. pozostałego bydła w wieku 2 lata i więcej. Zmniejszył się natomiast o 2,0 p. proc. odsetek krów i o 0,8 p. proc. bydła w wieku 1–2 lata.

Wykres 21. Struktura gospodarstw i pogłowia bydła według skali chowu w 2023 r.
 Chart 21. Structure of agricultural holdings and the cattle stock by the breeding scale in 2023

Udział krów w strukturze pogłowia bydła wyniósł 43,1% (w kraju 37,2%). Krowy w 82,0% utrzymywano wyłącznie lub głównie do produkcji mleka przeznaczonego do konsumpcji lub przetworzenia na spożywcze produkty mleczne. Pogłowie krów pozostałych, utrzymywanych wyłącznie lub głównie do produkcji cieląt rzeźnych, których mleko wykorzystywane było do odchowu cieląt lub na pasze dla innych zwierząt gospodarskich, liczyło w województwie 36,5 tys. sztuk.

Wykres 22. Struktura stada bydła w 2023 r.
 Chart 22. Structure of the cattle herd in 2023

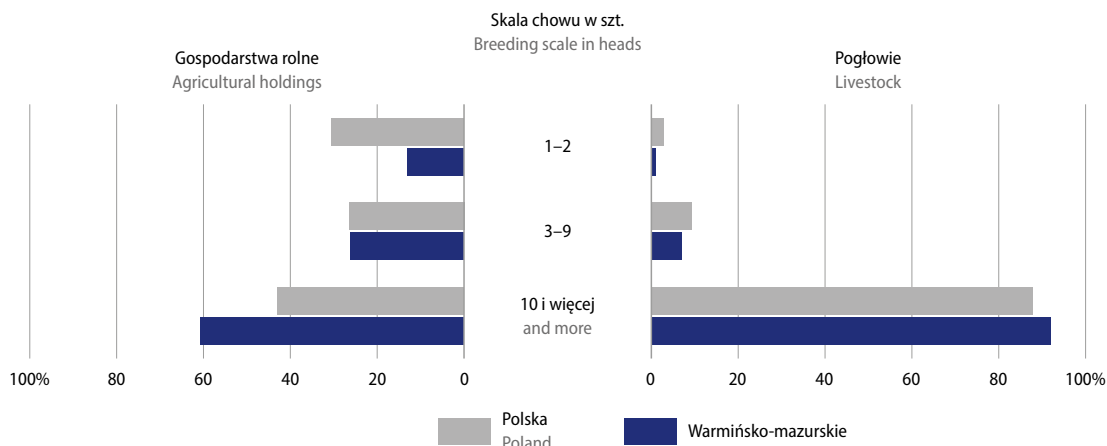

Od 2020 r. udział krów pozostałych, utrzymywanych w gospodarstwie wyłącznie lub głównie do produkcji cieląt rzeźnych, w ogólnym pogłowie krów zmniejszył się o 0,8 p. proc. Pogłowie krów mlecznych utrzymywanych w specjalistycznych gospodarstwach rolnych zmniejszyło się o 11,5 tys. sztuk (o 6,5%).

Chowem krów zajmowało się co czwarte gospodarstwo rolne. W warmińsko-mazurskim działalność prowadziło 6,3% krajowych hodowców krów. W gospodarstwach o największej skali chowu (10 sztuk i więcej) znajdowało się 91,9% wojewódzkiego pogłowia krów. W grupie tej ponad ¼ krów posiadały gospodarstwa o powierzchni 50–100 ha użytków rolnych.

Stada krów w województwie były większe niż w kraju – na gospodarstwo rolne prowadzące chów krów przypadało średnio 20 sztuk (w kraju 15 sztuk).

Wykres 23. Struktura gospodarstw i pogłowia krów według skali chowu w 2023 r.
Chart 23. Structure of agricultural holdings and the cow stock by the breeding scale in 2023

W porównaniu z 2020 r. utrzymała się w województwie średnia obsada bydła na 100 ha użytków rolnych (45 sztuk), natomiast w Polsce zwiększyła się o 1 sztukę (do 43 sztuk).

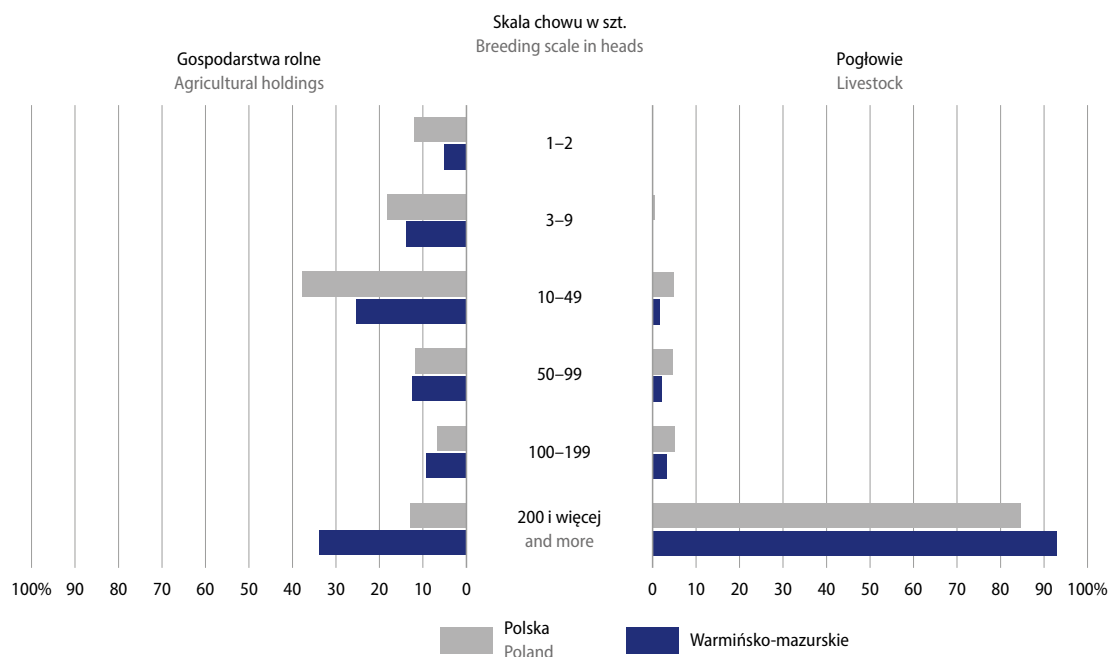
Świnie

Pigs

Pogłowie świń w gospodarstwach rolnych w województwie liczyło 504,5 tys. sztuk, w tym 6,5% stanowiły lochy. W okresie 2020–2023 pogłowie świń zmniejszyło się o 119,9 tys. sztuk (o 19,2%), w tym loch o 10,0 tys. sztuk (aż o 23,4%). Dalszy spadek pogłowia świń wynikał głównie z niestabilnej sytuacji na rynku trzody chlewnej, niskiej opłacalności tuczu i występowania ognisk afrykańskiego pomoru świń (ASF). Na spadek pogłowia loch wpływała przede wszystkim popularyzacja systemu nakładczego w chowie świń. Spadek pogłowia świń zaobserwowano w całej Polsce. Udział województwa w krajowym pogłowie świń zmniejszył się minimalnie do 5,5%. Chowem świń w 2023 r. zajmowało się tylko 1,3 tys. gospodarstw rolnych (3,0% ogółu gospodarstw), które stanowiły 2,5% hodowców świń w Polsce.

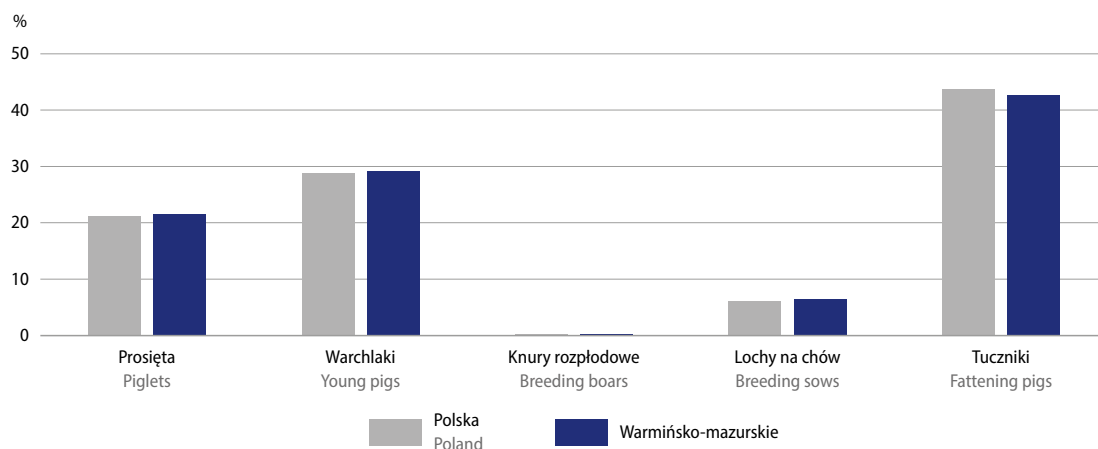
W warmińsko-mazurskim co czwarte gospodarstwo posiadające świnię utrzymywało 10–49 sztuk. Co trzeci hodowca utrzymywał stado liczące 200 sztuk i więcej. W tych największych hodowlach skupione było prawie 92,9% wojewódzkiego pogłowia świń. W grupie tej najwięcej świń posiadały gospodarstwa o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (33,0%). Stada świń w województwie były ponad dwukrotnie większe niż średnio w kraju – na gospodarstwo rolne prowadzące chów świń przypadały średnio 392 sztuki (w Polsce 178).

Wykres 24. Struktura gospodarstw i pogłowia świń według skali chowu w 2023 r.
 Chart 24. Structure of agricultural holdings and the pig stock by the breeding scale in 2023

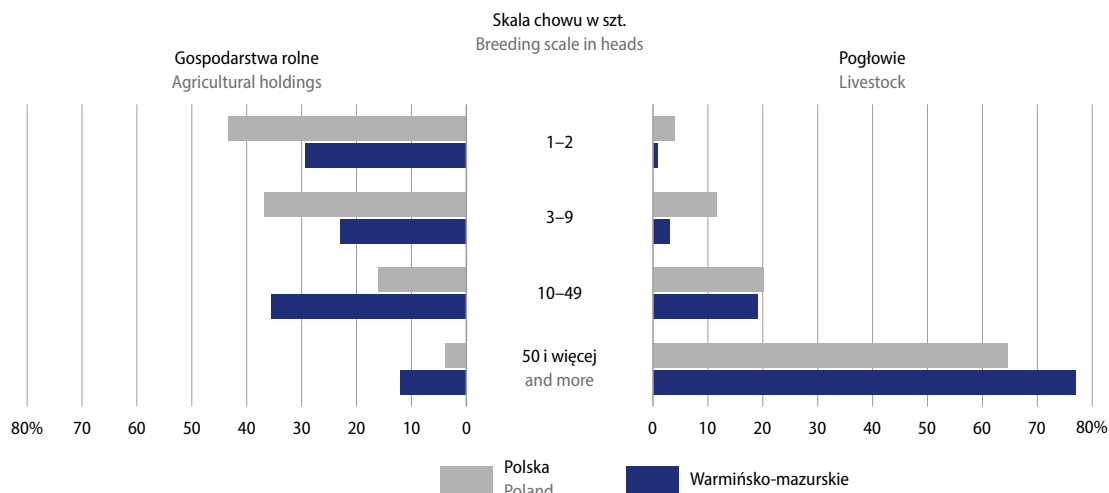
Lochy na chów utrzymywano w 0,8 tys. gospodarstw rolnych. Udział gospodarstw utrzymujących lochy w ogólnej liczbie gospodarstw prowadzących chów i hodowlę świń wyniósł 63,5%. Udział loch na chów w strukturze stada świń wyniósł 6,5% (w Polsce 6,1%) i był mniejszy niż w 2020 r. o 0,4 p. proc.

Wykres 25. Struktura stada świń w 2023 r.
 Chart 25. Structure of the pig herd in 2023

W województwie warmińsko-mazurskim przeważały gospodarstwa posiadające 10–49 sztuk (35,6% wszystkich gospodarstw posiadających lochy). Wśród tych hodowców najliczniejszą grupę reprezentowały gospodarstwa o powierzchni 20–30 ha użytków rolnych. W gospodarstwach o skali chowu 50 sztuk i więcej znajdowało się 76,9% wojewódzkiego pogłowia loch. W grupie tej najwięcej loch utrzymywały gospodarstwa o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych (45,3%). Na gospodarstwo rolne posiadające lochy na chów przypadało średnio w województwie 40 sztuk – niemal trzykrotnie więcej niż w kraju (16 sztuk).

Wykres 26. Struktura gospodarstw i pogłowia loch według skali chowu w 2023 r.
Chart 26. Structure of agricultural holdings and the sow stock by the breeding scale in 2023

Zmiany w produkcji świń utrwalają specjalizację gospodarstw w kierunku intensywnego tuczu zwierząt pochodzących z zakupu, głównie z importu.

Średnia obsada świń na 100 ha użytków rolnych w 2023 r. wyniosła 48 sztuk i była o 14 sztuk mniejsza niż w kraju oraz o 10 sztuk mniejsza od notowanej w 2020 r. Obsada na 100 ha gruntów ornych, stanowiących potencjalne zaplecze paszowe dla świń, wyniosła w województwie 71 sztuk (w Polsce 82 sztuki).

Owce Sheep

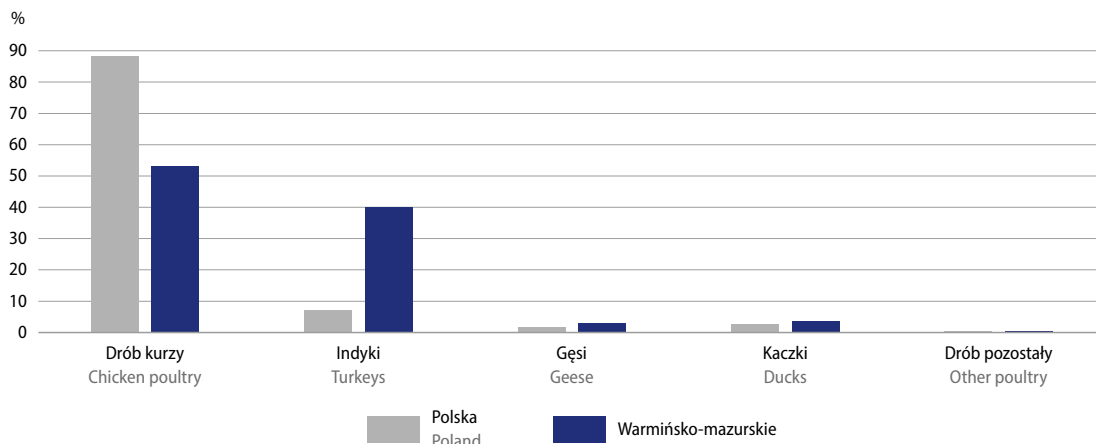
W województwie warmińsko-mazurskim w 2023 r. chowem owiec zajmowało się zaledwie 0,4 tys. gospodarstw rolnych (0,8% gospodarstw). Udział województwa w krajowym pogłowiu owiec wyniósł 4,2% i w porównaniu z 2020 r. zmniejszył się o 1,0 p. proc. Hodowcy posiadali 12,2 tys. owiec – o 21,9% mniej niż zanotowano w poprzednim badaniu. Na gospodarstwo rolne posiadające owce przypadało średnio 35 sztuk (w kraju 29).

Drób Poultry

Pogłowia drobiu w województwie przekroczyło 10,5 mln sztuk. Od 2020 r. odnotowano kolejny wysoki wzrost, przekraczający 0,9 mln sztuk (o 9,6%, w kraju o 1,8%). O 15,4% zwiększyło się pogłowia drobiu kurzego. Zwiększenie liczebności stad u hodowców drobiu stymulowane było utrzymującym się rozwojem sprzedaży drobiu na rynkach zagranicznych. Polska pozostawała na pozycji lidera w produkcji żywca drobiowego w Unii Europejskiej i była w światowej czołówce eksporterów mięsa drobiowego.

Udział województwa w krajowym pogłowiu wzrósł z 4,3% w 2020 r. do 4,6% w 2023 r. Chów drobiu prowadzony był w 5,8 tys. gospodarstw rolnych (w 13,6% gospodarstw). Gatunkiem przeważającym w strukturze pogłowia drobiu był drób kurzy (53,1%), a na drugim miejscu znalazły się indyki (40,2%). W kraju przewaga drobiu kurzego w strukturze gatunkowej była większa niż w województwie, natomiast indyki stanowiły kilkukrotnie mniejszą grupę, co wskazuje na duże znaczenie wojewódzkiej hodowli indyków.

Wykres 27. Struktura gatunkowa pogłowia drobiu w 2023 r.
Chart 27. Species structure of the poultry stock in 2023

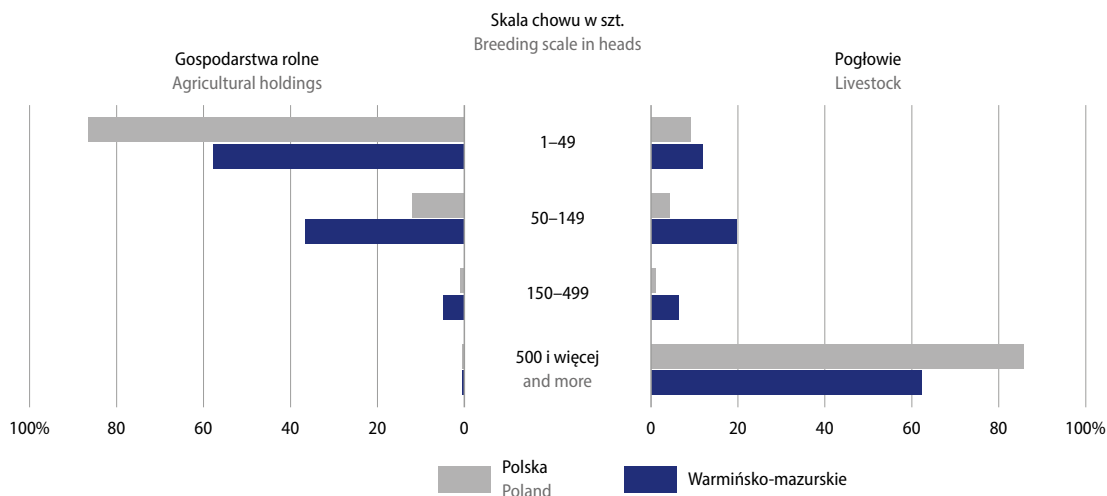
Średnia obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych w 2023 r. wyniosła 1 008 sztuk (w Polsce 1 562) i była większa o 112 sztuk od notowanej w 2020 r.

Pogłowie **drobiu kurzego** w województwie warmińsko-mazurskim liczyło 5,6 mln sztuk. Chów tego gatunku prowadzono w 5,6 tys. gospodarstw rolnych (13,1% ogółu gospodarstw). Niemal każde gospodarstwo posiadające drób, zajmowało się hodowlą drobiu kurzego (96,2%).

Chów **kur niosek** prowadzono w 5,3 tys. gospodarstw rolnych, tj. u 96,3% hodowców drobiu kurzego. Pogłowie kur niosek w województwie warmińsko-mazurskim liczyło 0,9 mln sztuk, co stanowiło 1,6% ich krajowego stanu.

Fermowy chów kur niosek, tj. 500 sztuk i więcej, prowadziła znikoma liczba hodowców (0,6%), utrzymując 62,1% ich wojewódzkiego pogłowia. Chów na małą skalę (1–49 sztuk) prowadziło 57,7% gospodarstw rolnych. Na gospodarstwo rolne prowadzące chów kur niosek przypadało średnio 161 sztuk – o jedną piątą mniej niż w kraju (203 sztuki).

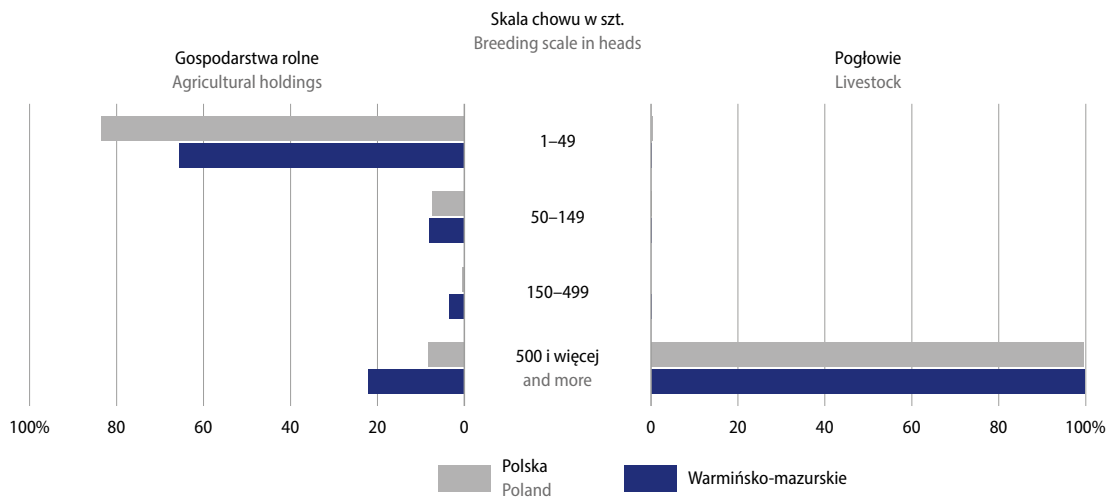
Wykres 28. Struktura gospodarstw i pogłowia kur niosek według skali chowu w 2023 r.
Chart 28. Structure of agricultural holdings and the laying hen stock by the breeding scale in 2023

Chów **brojlerów kurzych** prowadzono w 0,4 tys. gospodarstw rolnych, tj. u 7,2% hodowców drobiu kurzego. Pogłowie brojlerów kurzych liczyło w warmińsko-mazurskim 4,7 mln sztuk, co stanowiło 3,2% ich krajowego stanu.

Fermowy chów brojlerów kurzych, tj. 500 sztuk i więcej, prowadziło 22,1% hodowców, utrzymując niemal całe wojewódzkie pogłowie (99,7%). Na gospodarstwo rolne prowadzące fermowy chów brojlerów kurzych przypadało średnio 53,0 tys. sztuk (w Polsce 64,7 tys. sztuk). Chów broilerów kurzych na małą skalę (1–49 sztuk) prowadziło 65,7% gospodarstw rolnych.

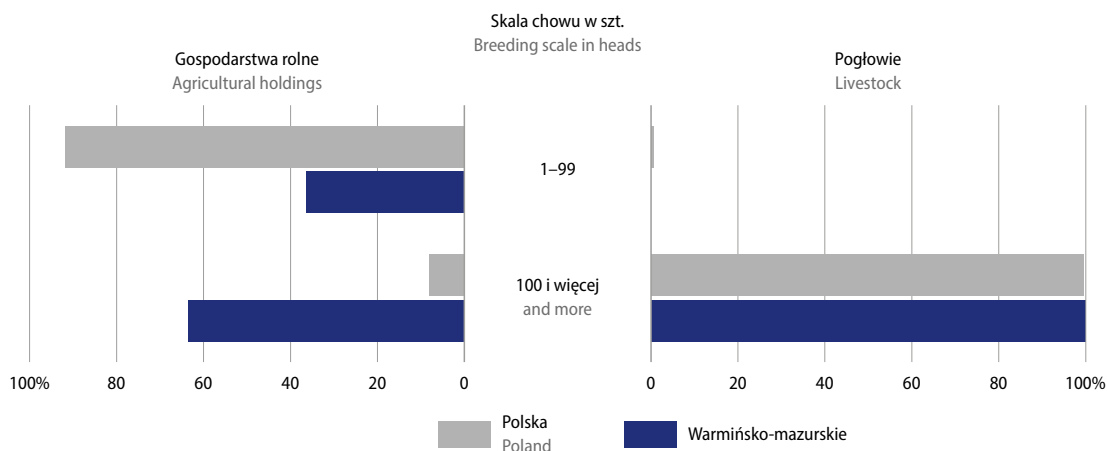
Wykres 29. Struktura gospodarstw i pogłowia brojlerów kurzych według skali chowu w 2023 r.
Chart 29. Structure of agricultural holdings and the broiler stock by the breeding scale in 2023

Hodowcy drobiu z województwa warmińsko-mazurskiego byli znaczącym w kraju producentem indyków. W 2023 r. utrzymywali 4,2 mln sztuk, co stanowiło ponad ¼ ich krajowego pogłowia. Chów indyków prowadzono w 0,2 tys. gospodarstw rolnych (0,5% gospodarstw).

Fermowy chów indyków, tj. 100 sztuk i więcej, prowadziło 63,6% hodowców, utrzymując niemal całe wojewódzkie pogłowie tego gatunku. Na gospodarstwo rolne prowadzące fermowy chów indyków przypadało średnio w województwie 28,8 tys. sztuk (w Polsce 27,7 tys. sztuk).

Wykres 30. Struktura gospodarstw i pogłowia indyków według skali chowu w 2023 r.
Chart 30. Structure of agricultural holdings and the turkeys stock by the breeding scale in 2023

Rozdział 8. Nawożenie i ochrona roślin

Chapter 8. Fertilization and plant protection

Zużycie nawozów mineralnych, w przeliczeniu na czysty składnik NPK, było o 12,4% mniejsze niż w roku gospodarczym 2019/2020. Wskaźnik zużycia nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej zmniejszył się o 10,3%.

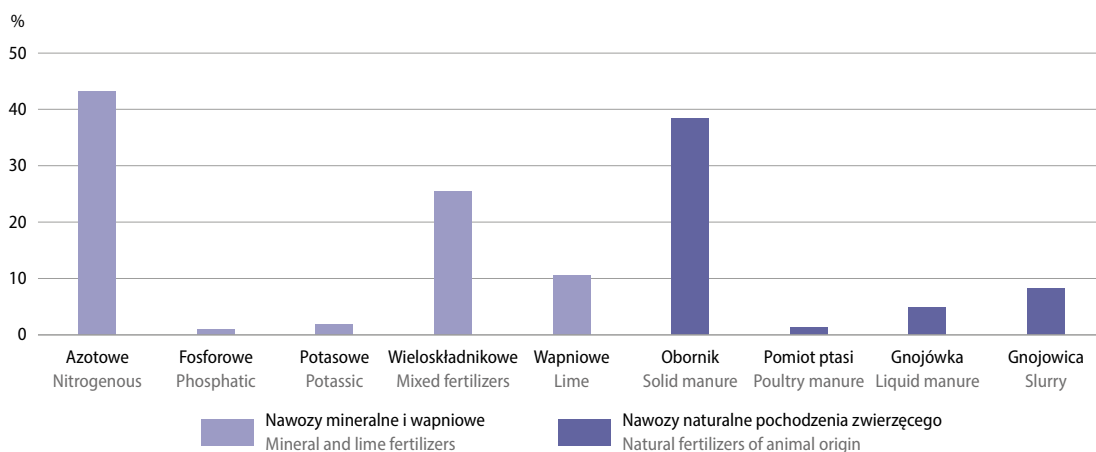
Zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik zmniejszyło się w województwie niemal o 10%. Wskaźnik zużycia nawozów wapniowych na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze zmniejszył się o 7,4%.

Znacząco wzrósł udział nawożenia upraw nawozami naturalnymi pochodzenia zwierzęcego – zwiększyło się zużycie obornika (o 27,8%), gnojowicy (o 22,9%) i gnojówki (o 10,8%).

W badaniu Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych zebrano informacje o zużyciu nawozów mineralnych, wapniowych i naturalnych pochodzenia zwierzęcego oraz o zastosowanych zabiegach ochrony roślin w roku gospodarczym 2022/2023, tj. w okresie od 2 czerwca 2022 r. do 1 czerwca 2023 r.

Wykres 31. Udział gospodarstw stosujących nawozy w ogólnej liczbie gospodarstw posiadających użytki rolne w dobrej kulturze w roku gospodarczym 2022/2023

Chart 31. Share of agricultural holdings using fertilizers in the total number of holdings with agricultural land in good condition in the 2022/2023 farming year

Nawozy mineralne w badanym okresie stosowano w 20,5 tys. gospodarstw rolnych, tj. w niecałej połowie gospodarstw utrzymujących użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (w Polsce w 69,5%). Najczęściej stosowano nawozy azotowe, z uwagi na ich plonotwórczy charakter. Udział gospodarstw stosujących nawozy fosforowe, potasowe i wieloskładnikowe był znacznie mniejszy.

Zużycie nawozów mineralnych, łącznie azotowych, fosforowych, potasowych i wieloskładnikowych (w przeliczeniu na czysty składnik NPK), wyniosło 98,8 tys. ton i było o 14,0 tys. ton (o 12,4%) mniejsze niż w analogicznym okresie 2019/2020 (w Polsce o 8,0%). Działania związane z realizacją programów rolno-środowiskowych oraz ceny nawozów wpływały na ich racjonalne stosowanie.

Tablica 5. Zużycie nawozów mineralnych i wapniowych
Table 5. Consumption of mineral and lime fertilizers

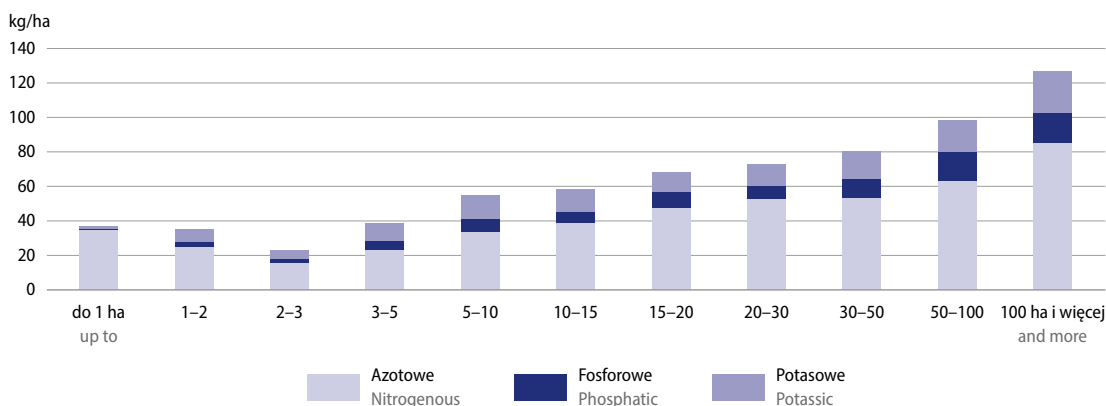
Wyszczególnienie Specification	Nawozy w przeliczeniu na czysty składnik Fertilizers in terms of pure ingredient				
	mineralne mineral				wapniowe lime
	ogółem total	azotowe nitrogenous	fosforowe phosphatic	potasowe potassic	
W tys. ton In thousand tonnes					
2020	112,8	68,9	17,6	26,3	90,8
2023	98,8	66,0	13,9	18,9	82,1
2020=100					
2023	87,6	95,7	79,2	71,9	90,4
Na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze w kg Per 1 ha of agricultural land in good condition in kg					
2020	106,3	65,0	16,6	24,8	85,6
2023	95,4	63,7	13,4	18,2	79,3

W badanym okresie 2022/2023 na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej zużyto w województwie przeciętnie, w przeliczeniu na czysty składnik, 95,4 kg NPK (w Polsce 123,1 kg NPK). W porównaniu z 2020 r. było to mniej o 10,9 kg NPK, tj. o 10,3% (w Polsce o 6,9%). Najbardziej zmniejszyło się zużycie potasu (K_2O) – o 26,6% oraz fosforu (P_2O_5) – o 19,3%. Stosunek N:P:K w dawce nawozowej kształtował się według proporcji 1:0,2:0,3 (w Polsce według proporcji 1:0,3:0,5).

Wraz ze zwiększaniem się powierzchni gospodarstw rolnych, w powiązaniu z rodzajem prowadzonych upraw, zaobserwowano wyraźny wzrost zużycia nawozów mineralnych na hektar użytków rolnych w dobrej kulturze. Najmniejsze zużycie, wynoszące 23,1 kg NPK, występowało w grupie gospodarstw o powierzchni 2–3 ha, natomiast największe (126,9 kg NPK) w gospodarstwach z grupy obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych.

Wykres 32. Zużycie nawozów mineralnych (NPK) na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023

Chart 32. Consumption of mineral fertilizers (NPK) per 1 ha of agricultural land in good condition by area groups of agricultural land in 2022/2023 farming year

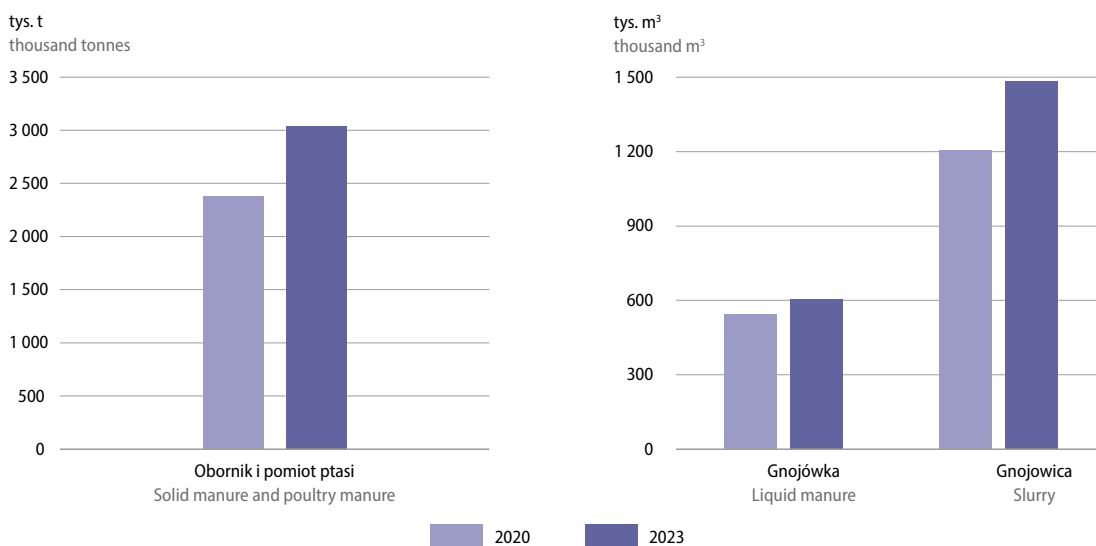
Nawozy wapniowe bez magnezu lub wapniowo-magnezowe zastosowano w badanym okresie w 4,4 tys. gospodarstw rolnych, tj. w 10,5% gospodarstw utrzymujących użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (w Polsce w 17,7%). Zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik zmniejszyło się, w porównaniu z 2020 r., o 9,6% (w Polsce o 13,8%).

W badanym okresie 2022/2023 na 1 ha użytków rolnych w dobrej kulturze zużyto średnio, w przeliczeniu na czysty składnik, 79,3 kg tlenku wapnia (w Polsce 79,1 kg CaO). W porównaniu z 2020 r. wskaźnik ten zmniejszył się o 7,4% (w Polsce o 12,9%).

Wyniki badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych w 2023 r. wykazały, że oprócz nawozów mineralnych i wapniowych, 17,8 tys. gospodarstw rolnych stosowało **nawozy naturalne pochodzenia zwierzęcego**: obornik, pomiot ptasi, gnojówkę i gnojowicę. Stanowiło to 42,3% gospodarstw rolnych utrzymujących użytki rolne w dobrej kulturze w województwie (w Polsce 38,7%). Najwięcej, bo aż 90,8% gospodarstw, wykorzystywało pod uprawy obornik. Gnojowicę stosowało 19,3% gospodarstw rolnych, gnojówkę 11,4%, a pomiot ptasi 3,0%.

W okresie od 2 czerwca 2022 r. do 1 czerwca 2023 r. zużyto w gospodarstwach rolnych w województwie 3 041,3 tys. ton obornika oraz pomiotu ptasiego. Było to o 27,8% więcej niż w analogicznym okresie 2019/2020. Zwiększyło się również o 22,9% zużycie gnojowicy i o 10,8% gnojówki do nawożenia upraw.

Wykres 33. Zużycie nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego
Chart 33. Consumption of natural fertilizers of animal origin

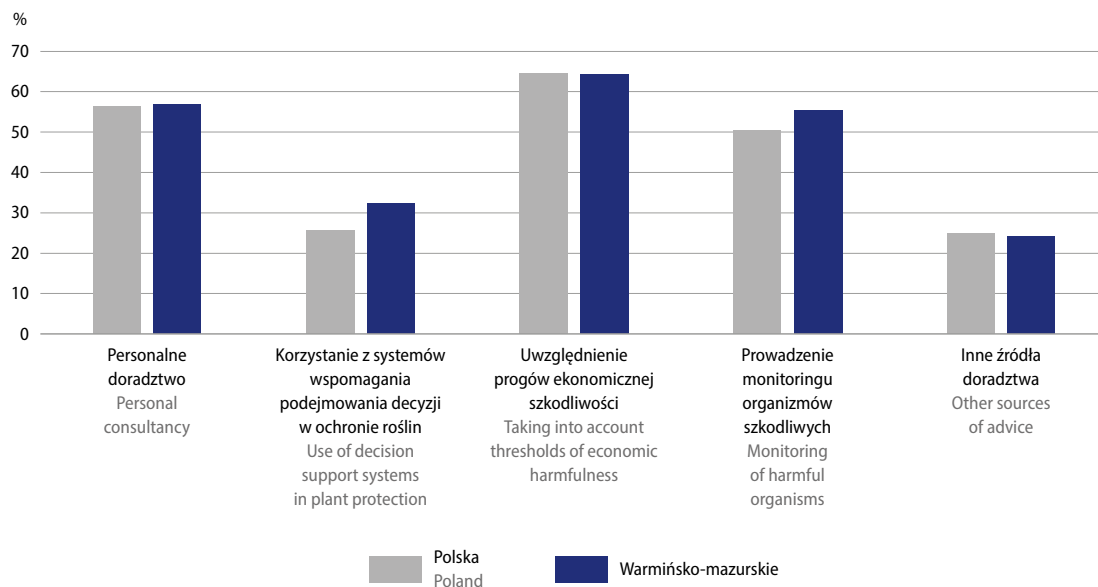

W roku gospodarczym 2022/2023 **zabiegi środkami ochrony roślin** wykonano w 19,5 tys. gospodarstwach rolnych (w 46,0% gospodarstw, w Polsce w 67,7%). Łącznie w województwie zastosowano 60,4 tys. zabiegów na zboża, warzywa, sady i inne uprawy trwałe, pozostałą powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze oraz w magazynach. Najwięcej zabiegów wykonano w celu ochrony zbóż (41,9 tys.), których udział w powierzchni upraw był dominujący.

Ze wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin korzystało 7,8 tys. użytkowników, tj. 39,9% stosujących zabiegi (w Polsce 25,5%). Użytkownicy gospodarstw deklarowali, że korzystali ze wsparcia głównie w przypadku określenia progów ekonomicznej szkodliwości agrofagów, personalnego doradztwa rolniczego, a także w zakresie prowadzenia monitoringu organizmów szkodliwych.

Wykres 34. Udział form wsparcia w podejmowaniu decyzji w zakresie stosowania środków ochrony roślin w 2023 r.

Chart 34. Participation of support forms when making decisions on the use of plant protection products in 2023

Rozdział 9. Ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze

Chapter 9. Tractors, machines and agricultural equipment

W 2023 r., w porównaniu ze spisem przeprowadzonym w 2020 r., zaobserwowano nieznaczny wzrost liczby ciągników rolniczych w gospodarstwach rolnych.

Odsetek gospodarstw korzystających przy pracach rolniczych w gospodarstwie z ciągników, maszyn lub urządzeń będących własnością innych gospodarstw, spółdzielni lub firm usługowych, wyniósł 75,9%.

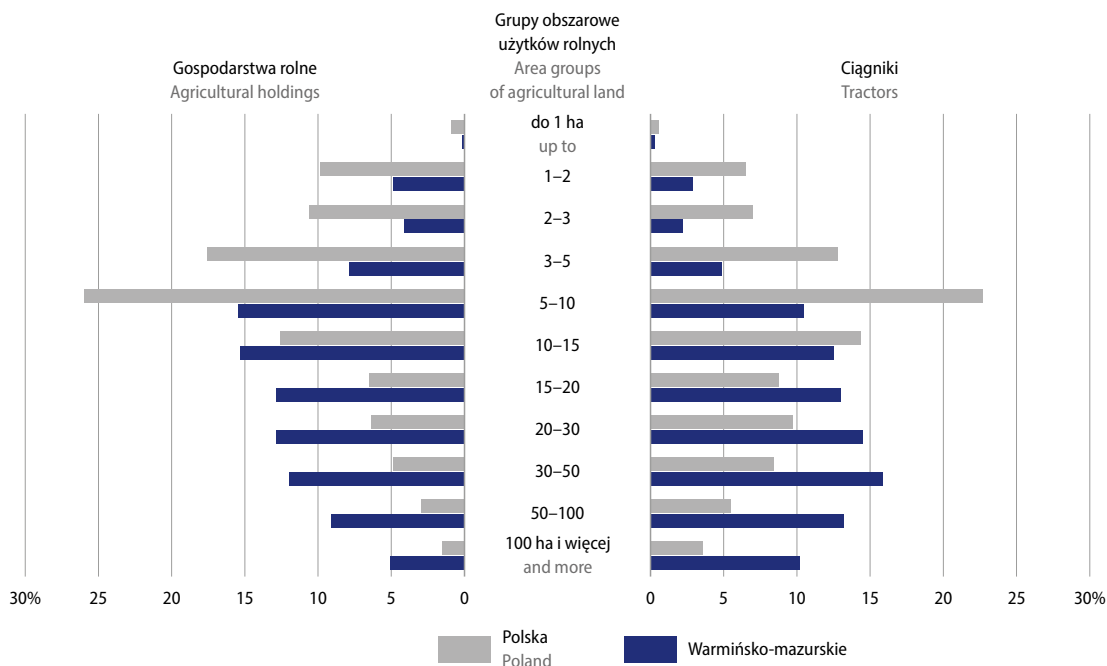
Ciągniki

Tractors

Według danych badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych przeprowadzonego w 2023 r., ciągniki rolnicze w województwie warmińsko-mazurskim posiadało 64,1% gospodarstw (w Polsce nieco więcej – 70,5%). Na gospodarstwo rolne wyposażone w ciągniki przypadały średnio 2 sztuki – 27,2 tys. gospodarstw posiadało 53,8 tys. ciągników. W okresie trzech analizowanych lat zaobserwowano nieznaczny wzrost liczby ciągników rolniczych (o 0,4%, w kraju o 1,2%).

Wykres 35. Struktura gospodarstw i ciągników rolniczych według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.

Chart 35. Structure of agricultural holdings and tractors by area groups of agricultural land in 2023

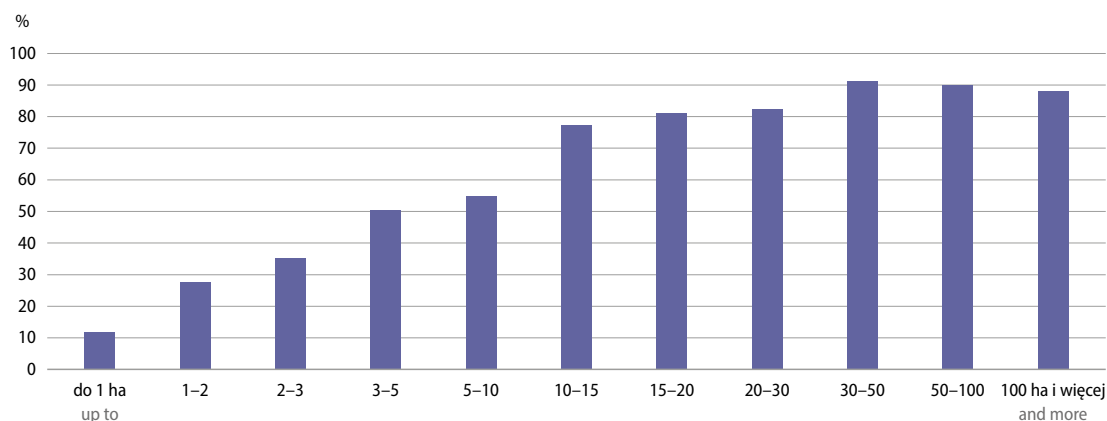

Ponad połowę ciągników rolniczych w województwie posiadały gospodarstwa z grup obszarowych 20 ha i więcej. W kraju znaczne wyposażenie w ciągniki widoczne było już w przypadku małych gospodarstw, posiadających niewiele użytków rolnych, a przeważały te z grupy obszarowej 5–10 ha.

Im większe było gospodarstwo rolne, tym częściej posiadało ciągniki. Zaledwie co czwarte gospodarstwo małe, o powierzchni 1–2 ha, posiadało ciągnik, natomiast w gospodarstwach należących do grupy obszarowej 30–50 ha użytków rolnych było to już prawie dziewięć na dziesięć gospodarstw. Część gospodarstw wielkoobszarowych nie posiadała własnych ciągników rolniczych. Korzystały one z usług sąsiedzkich lub specjalistycznych firm.

Wykres 36. Odsetek gospodarstw rolnych posiadających ciągniki według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.

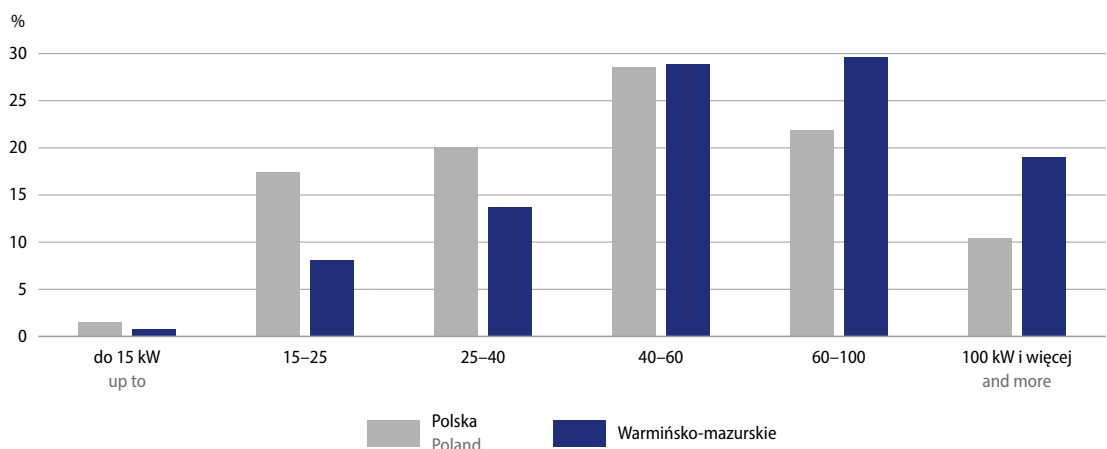
Chart 36. Percentage of agricultural holdings with tractors by area groups of agricultural land in 2023

W strukturze ciągników rolniczych najliczniej występowały pojazdy o średniej mocy 60–100 kW (29,6%). Najwięcej ciągników o mocy silnika do 15 kW posiadały gospodarstwa z grupy obszarowej 3–5 ha użytków rolnych, natomiast najwięcej ciągników o mocy silnika 100 kW i więcej posiadały gospodarstwa z grupy obszarowej 100 ha i więcej użytków rolnych.

Wykres 37. Struktura ciągników rolniczych według mocy silnika w 2023 r.

Chart 37. Structure of tractors by engine power in 2023

Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 ciągnik rolniczy zmniejszyła się z 20,0 ha w 2020 r. do 19,4 ha w 2023 r. (w Polsce z 10,3 ha do 10,1 ha).

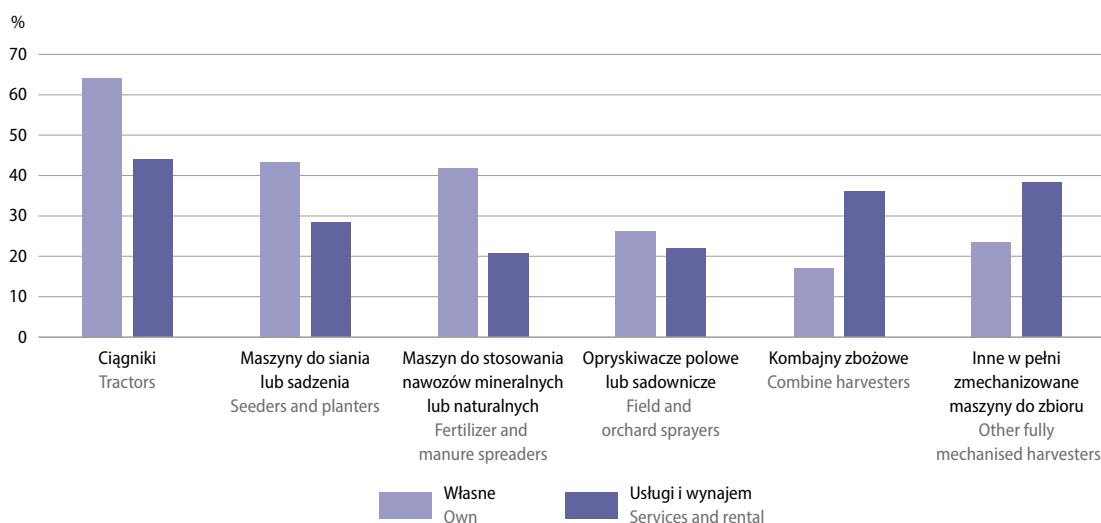
Maszyny i urządzenia rolnicze

Machines and agricultural equipment

W badaniu Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych w 2023 r. zbadano również wyposażenie gospodarstw rolnych we własne maszyny i urządzenia rolnicze, jak również korzystanie z pełnych usług rolniczych (wynajęta siła robocza i maszyny) oraz tylko z wynajętych maszyn lub sprzętu.

Wykres 38. Odsetek gospodarstw rolnych posiadających własne maszyny rolnicze i korzystających z maszyn będących własnością innych gospodarstw, grup gospodarstw, spółdzielni lub firm usługowych

Chart 38. Share of agricultural holdings with agricultural owned machinery and services and rental from farmers cooperative, machinery from stations and a contractor

Odsetek gospodarstw korzystających przy pracach rolniczych w gospodarstwie z ciągników, maszyn lub urządzeń będących własnością innych gospodarstw, spółdzielni lub firm usługowych, wyniósł 75,9%.

Dostęp do Internetu w prowadzonym gospodarstwie rolnym wykazało 80,1% użytkowników (w Polsce 82,1%).

Udział gospodarstw, w których użytkownik zadeklarował wykorzystanie programów komputerowych lub aplikacji mobilnych do prowadzenia produkcji rolniczej, wyniósł 8,2% i był o 2,8 p. proc. większy od średniej krajowej.

Rozdział 10. Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Chapter 10. Income sources of households with the holder of an agricultural holding

Na przestrzeni lat 2020–2023 w województwie warmińsko-mazurskim odsetek gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, utrzymujących się głównie z rolnictwa, zmniejszył się o 3,2 p. proc.

W okresie od 2 czerwca 2022 r. do 1 czerwca 2023 r. 41,8 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego w województwie warmińsko-mazurskim uzyskiwało dochody z prowadzonej działalności rolniczej. Za gospodarstwo domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego uważa się zespół osób mieszkających i utrzymujących się wspólnie, jeżeli wśród nich jest osoba prowadząca gospodarstwo indywidualne.

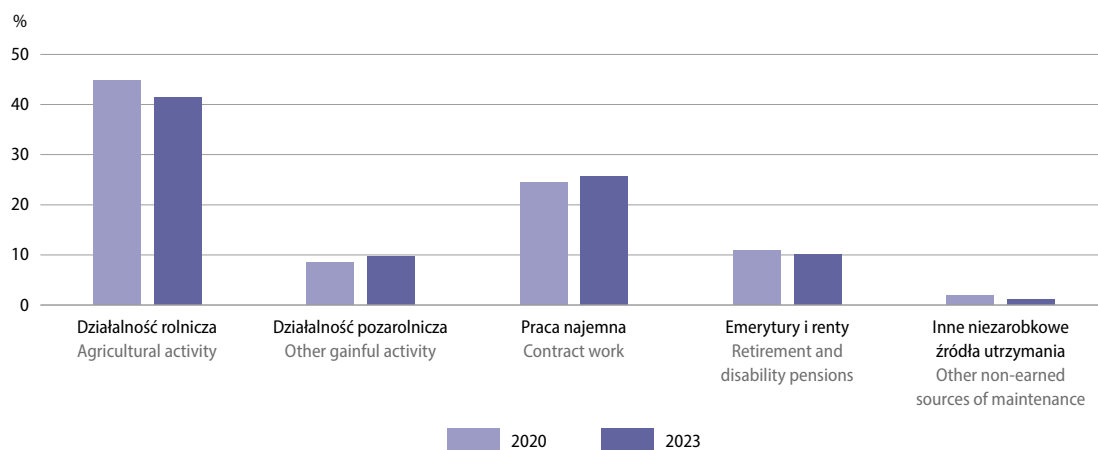
Obok dochodów z działalności rolniczej, gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego uzyskiwały dochody z następujących źródeł (przy czym istniała możliwość uzyskiwania dochodów z kilku źródeł):

- pracy najemnej – 38,3% (w Polsce 48,6%) – wystąpiły w 16,0 tys. gospodarstw domowych (o 1,5 tys. gospodarstw więcej niż w 2020 r.);
- emerytur i rent – 25,2% (w Polsce 31,8%) – emerytury i renty jako źródło dochodów wykazało 10,5 tys. gospodarstw domowych;
- działalności pozarolniczej – 17,0% (w Polsce 16,3%) – odnotowano w 7,1 tys. gospodarstw domowych. Obejmowały one dochody z innej niż rolnicza działalności zarobkowej bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym, a także niezwiązaną z gospodarstwem rolnym oraz dochody uzyskiwane z wykonywania wolnych zawodów i dopłaty z tytułu zalesiania gruntów rolnych;
- innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą – 8,8% (w Polsce 13,0%) – w porównaniu z wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2020 liczba gospodarstw domowych uzyskujących dochody z innych niezarobkowych źródeł zmniejszyła się o 1,4 tys. (o 28,1%).

Działalność rolnicza stanowiła główne źródło utrzymania, czyli źródło dochodów przekraczające 50% dochodów, dla 41,5% gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (w Polsce dla 30,1% takich gospodarstw). Wskaźnik ten uplasował województwo warmińsko-mazurskie na czwartym miejscu w kraju po województwach: kujawsko-pomorskim (50,8%), podlaskim (43,6%) i wielkopolskim (41,7%). Odsetek gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z rolnictwa zmniejszył się na przestrzeni lat 2020–2023 o 3,2 p. proc.

Wykres 39. Struktura gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego według głównego źródła dochodów

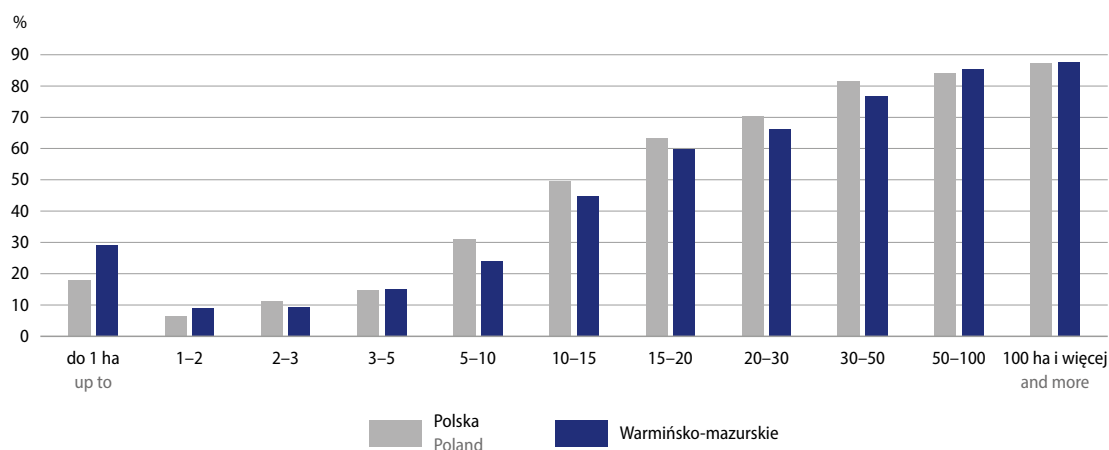
Chart 39. Structure of households with holder of an agricultural holding by the main source of income

Udział dochodów z działalności rolniczej w dochodach gospodarstw domowych był silnie powiązany z wielkością gospodarstw rolnych. Powierzchnia użytków rolnych wyznaczała potencjał produkcyjny i w znacznym stopniu możliwości uzyskiwania dochodów rolniczych. Wyjątek stanowiła grupa gospodarstw o powierzchni do 1 ha użytków rolnych łącznie, która obejmowała m.in. fermowych hodowców drobiu.

Wykres 40. Udział gospodarstw indywidualnych, w których ponad 50% dochodów stanowiły dochody z działalności rolniczej według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.

Chart 40. Share of natural person's agricultural holdings (private farms) where more than 50% of income was from agricultural activity by area groups of agricultural land in 2023

Praca najemna stanowiła główne źródło utrzymania dla 10,8 tys., tj. 25,7% gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (w Polsce 33,4%). Udział gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z pracy najemnej w strukturze gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego zwiększył się w porównaniu z 2020 r. o 1,3 p. proc.

Emerytury i renty stanowiły główne źródło utrzymania dla 4,2 tys., tj. 10,0% gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (w Polsce 13,8%). Udział gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z emerytur i rent zmniejszył się w porównaniu z 2020 r. o 0,9 p. proc.

Dochody z działalności pozarolniczej stanowiły główne źródło utrzymania dla 4,0 tys., tj. 9,6% gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (w Polsce 7,4%). Udział gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z działalności pozarolniczej zwiększył się w porównaniu z 2020 r. o 1,2 p. proc.

W 2023 r. było 0,4 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego utrzymujących się głównie z innych niż emerytury i renty niezarobkowych źródeł. Ich udział w strukturze gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego zmniejszył się w porównaniu z 2020 r. o 0,9 p. proc.

Rozdział 11. Pracujący i nakłady pracy w gospodarstwach rolnych

Chapter 11. Employed persons and labour input in agricultural holdings

W porównaniu z wynikami PSR 2020, nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej w województwie zmniejszyły się o 1,8%. Zwiększył się udział wkładu pracy rodzinnej siły roboczej, natomiast mniej godzin przepracowali w gospodarstwach pozostali pracujący. Członkowie rodziny użytkownika, tak w województwie, jak i w kraju, nadal stanowili przeważającą siłę roboczą w gospodarstwach.

Wyniki badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych w 2023 r. wykazały, że nakłady pracy na prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwach rolnych, w województwie warmińsko-mazurskim wyniosły 49,2 tys. AWU, będących odpowiednikiem rocznego wkładu pracy osoby zatrudnionej w pełnym wymiarze czasu pracy. W porównaniu z wynikami PSR 2020 nakłady pracy zmniejszyły się o 1,8% (w Polsce o 4,3%). Było to efektem m.in. ubytku liczby gospodarstw rolnych, odchodzeniem członków rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego poza rolnictwo oraz zmian technologicznych w procesach produkcji rolniczej.

Tablica 6. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych
Table 6. Labor inputs in agricultural holdings

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Total	Rodzinna siła robocza Family labour force	Pracownicy najemni stali Permanent employees	Pozostali pracujący ^a Other employees ^a
		w tys. AWU in thousand AWUs			
Warmińsko-mazurskie	2020	50,1	42,9	5,5	1,7
	2023	49,2	43,0	4,7	1,6
Polska Poland	2020	1 427,5	1 274,6	89,0	63,8
	2023	1 366,7	1 237,9	62,5	66,3

a Obejmuje nakłady pracy: pracowników dorywczych, pracowników kontraktowych, w ramach pomocy sąsiedzkiej w gospodarstwach indywidualnych oraz pozostałych osób w gospodarstwach osób prawnych.

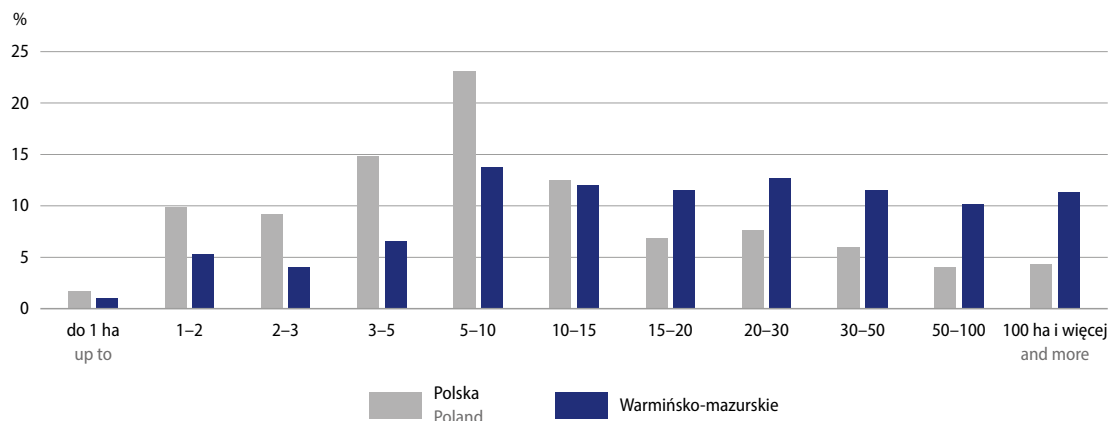
a Includes labour input: temporary workers, contracted workers, work performed as part of neighbourly assistance in the natural person's agricultural holdings and other persons working in holdings of legal persons.

Pracochłonność działalności rolniczej w roku gospodarczym 2022/2023 w województwie była większa niż średnio w Polsce. Na 100 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w warmińsko-mazurskim przypadało 116 pełnozatrudnionych (w AWU), natomiast w kraju 111.

Analiza struktury nakładów pracy poniesionych w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych użytków rolnych wskazuje, iż w województwie większe nakłady pracy ponoszone były w gospodarstwach średnich i dużych, natomiast w kraju – w małych i średnich. Odsetek pełnozatrudnionych był więc ściśle związany ze strukturą obszarową gospodarstw rolnych. Największe w warmińsko-mazurskim nakłady pracy (w AWU) wystąpiły w gospodarstwach o powierzchni 5–10 ha użytków rolnych (13,8% pełnozatrudnionych). W Polsce największe nakłady pracy zanotowano również w tej grupie gospodarstw – 23,1% pełnozatrudnionych.

Wykres 41. Struktura nakładów pracy na prowadzenie działalności rolniczej według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023

Chart 41. Structure of labour input for conducting agricultural activity by area groups of agricultural land in 2022/2023 farming year

Większość nakładów pracy w województwie została poniesiona w gospodarstwach indywidualnych (95,4%, w Polsce 97,5%), jako że przeważają one w strukturze gospodarstw. W porównaniu z rokiem gospodarczym 2019/2020 zmniejszyły się o 0,8% (w Polsce o 3,6%).

Przeważającą część nakładów pracy na prowadzenie działalności rolniczej w gospodarstwach indywidualnych w województwie wnieśli członkowie rodziny użytkownika. Ich nakłady pracy stanowiły 91,6% ogólnych nakładów (w Polsce 92,9%). W okresie analizowanych trzech lat udział ten zwiększył się w województwie o 1,0 p. proc. (w Polsce o 0,6 p. proc). Pozostałe 8,4% w województwie stanowił wkład pracy pracowników najemnych stałych, dorywczych, pracowników kontraktowych i pomocy sąsiedzkiej.

Liczba gospodarstw zatrudniających pracowników na stałe wyniosła w 2023 r. 1,1 tys. (zaledwie 2,6% ogółu gospodarstw indywidualnych). Udział gospodarstw zatrudniających pracowników dorywczych wyniósł 9,9%. Z usług firm zewnętrznych i osób w nich zatrudnionych (tzw. pracowników kontraktowych) skorzystało 17,9% gospodarstw. Z nieodpłatnej wymiany nakładów pracy w ramach pomocy sąsiedzkiej korzystało 40,6% gospodarstw indywidualnych.

Tablica 7. Udział rodzinnej i najemnej siły roboczej w nakładach pracy w gospodarstwach indywidualnych

Table 7. Share of family labour force and hired labour force in labour input in natural person's agricultural holdings (private farms)

Wyszczególnienie Specification		Ogółem w tys. AWU Total in thousand AWUs	Rodzinna siła robocza Family labour force	Pracownicy najemni stali Permanent employees	Pozostali pracujący ^a Other employees ^a
			w % in %		
Warmińsko-mazurskie	2020	47,3	90,6	6,4	3,1
	2023	47,0	91,6	5,5	2,9
Polska Poland	2020	1 381,6	92,3	4,0	3,7
	2023	1 332,3	92,9	2,7	4,4

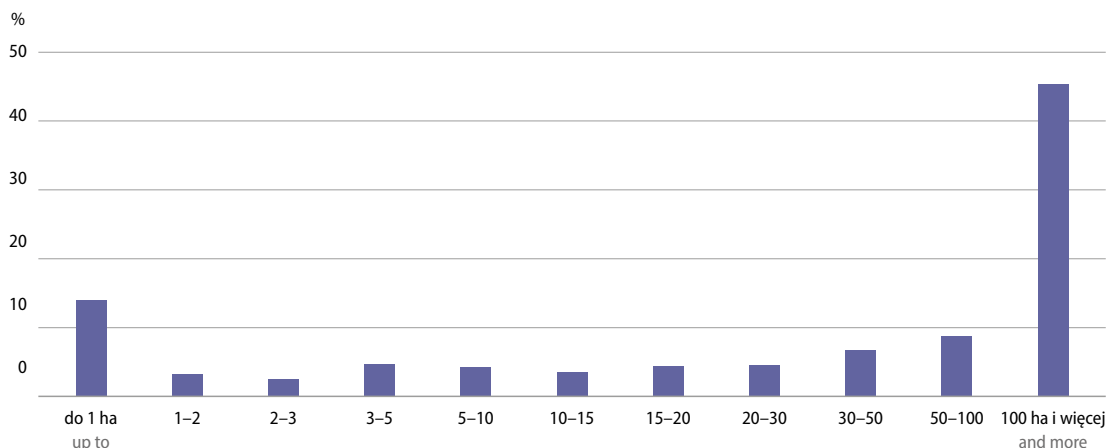
a Obejmuje nakłady pracy: pracowników dorywczych, pracowników kontraktowych, w ramach pomocy sąsiedzkiej.

a Includes labour input: temporary workers, contracted workers, work performed as part of neighbourly assistance in the natural person's agricultural holdings.

Nakłady pracy nierodzinnej siły roboczej miały szczególne znaczenie w gospodarstwach indywidualnych największych obszarowo, tj. o powierzchni 100 ha i więcej użytków rolnych – stanowiły w nich niemal połowę nakładów pracy. Skala prowadzonej w nich produkcji towarowej wymagała skorzystania z dodatkowej pracy pracowników najemnych, kontraktowych, jak również pomocy sąsiedzkiej.

Wykres 42. Udział nakładów pracy nierodzinnej siły roboczej (AWU) według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023

Chart 42. Share of non-family labour input (AWU) by area groups of agricultural land in 2022/2023 farming year

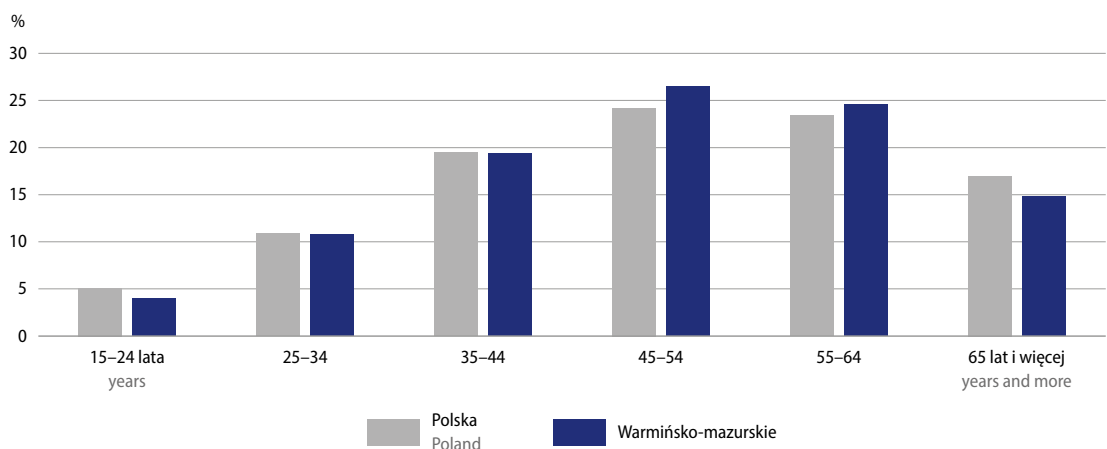

Członkowie rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego pracujący w gospodarstwie rolnym to grupa licząca w roku gospodarczym 2022/2023 70,3 tys. osób (43,0 tys. w przeliczeniu na pełnozatrudnionych AWU). Wśród tej zbiorowości 58,8% stanowili użytkownicy gospodarstw rolnych (26,9 tys. AWU), 24,9% stanowili współmałżonkowie/partnerzy użytkowników (10,7 tys. AWU), a 16,3% stanowili pozostali członkowie rodziny (5,4 tys. AWU). Wśród członków rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwie ponad połowę stanowili mężczyźni (59,9%, w Polsce 58,8%).

Ponad połowa osób z rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwie była w wieku 45–64 lata. Odsetek osób najstarszych, tj. w wieku 65 lat i więcej wyniósł 14,8%. Najmniejszą grupę stanowiły osoby najmłodsze w wieku 15–24 lata (4,0%).

Wykres 43. Struktura członków rodziny użytkownika pracujących w gospodarstwach rolnych według grup wieku w 2023 r.

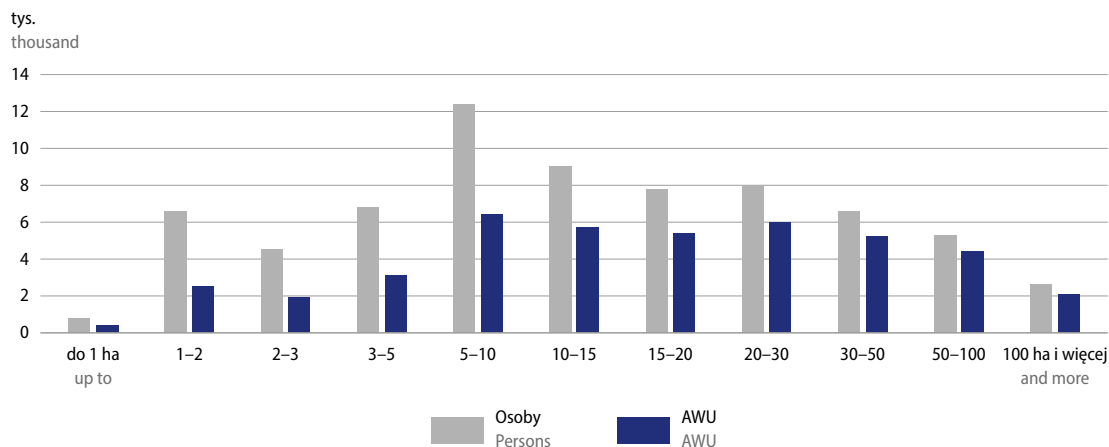
Chart 43. Structure of the farm holder's family members working on agricultural holdings by age groups in 2023

Wykorzystanie nominalnego czasu pracy rodzinnej siły roboczej było ściśle skorelowane z wielkością gospodarstwa rolnego. W gospodarstwach mniejszych obszarowo częściej istniały niewykorzystane zasoby pracy. Wraz ze zwiększaniem się powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach wzrastał stopień wykorzystania posiadanej siły roboczej – co widać po zmniejszającej się różnicy między liczbą pełnozatrudnionych w AWU a liczbą osób.

Wykres 44. Członkowie rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego pracujący w gospodarstwie według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023

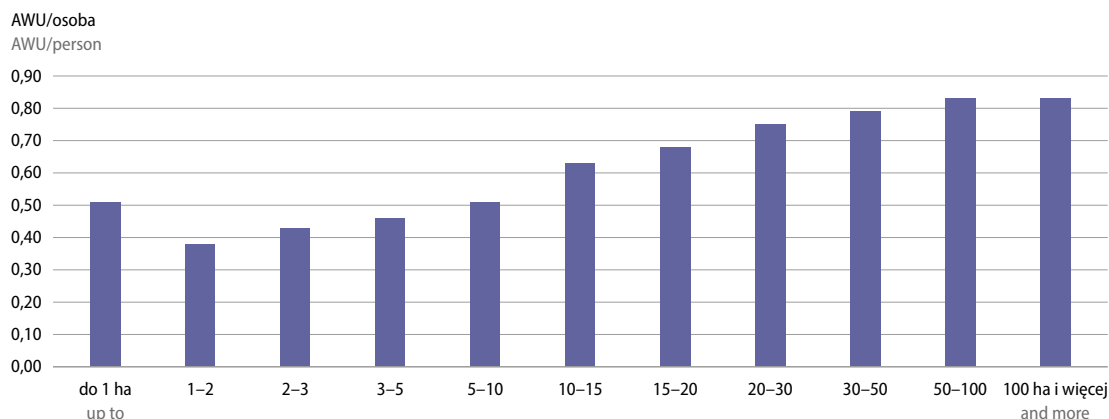
Chart 44. Farm holder's family members working on agricultural holding by area groups of agricultural land in 2022/2023 farming year

W przypadku rodzinnych gospodarstw rolnych – im większe było gospodarstwo, tym większy był godzinowy wkład pracy w prowadzenie działalności rolniczej samych użytkowników i ich współmałżonków, zwiększały się także nakłady pracy pozostałych członków rodziny. Średnie obciążenie pracą członków rodziny użytkownika (mierzone liczbą pełnozatrudnionych w AWU na osobę pracującą) wyniosło w województwie 0,61 (w Polsce 0,54).

Wykres 45. Przeciętna liczba AWU przypadająca na jedną osobę pracującą z rodziny użytkownika gospodarstwa rolnego według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023

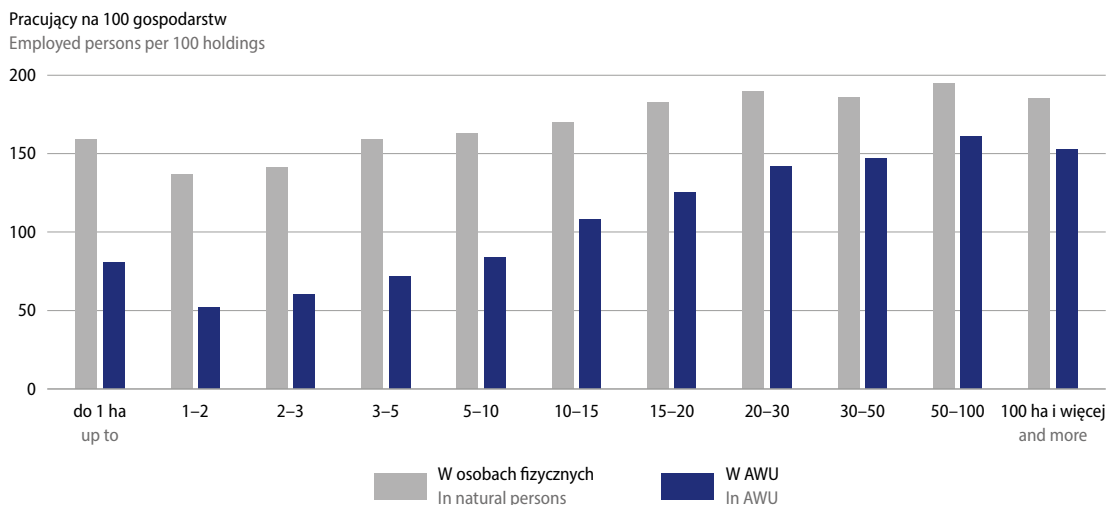
Chart 45. Average number of AWUs per one employed person of the agricultural holding holder's family by area groups of agricultural land in 2022/2023 farming year

Liczba pracujących członków rodziny użytkownika, w przeliczeniu na 100 gospodarstw indywidualnych, wyniosła 168 osób (w Polsce 188). W przeliczeniu na pełny etat (liczba AWU na 100 gospodarstw) wskaźnik ten wyniósł 103 (w Polsce 101).

Wykres 46. Wskaźnik zatrudnienia rodzinnej siły roboczej w gospodarstwach indywidualnych według grup obszarowych użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023

Chart 46. Employment rate of family labour force in natural person's agricultural holdings (private farms) by area groups of agricultural land in 2022/2023 farming year

W roku gospodarczym 2022/2023 ponad dwie trzecie zbiorowości rodzinnej siły roboczej pracowało wyłącznie lub głównie przy produkcji rolniczej w swoim gospodarstwie (w Polsce 65,3%).

Tablica 8. Użytkownicy gospodarstw rolnych oraz członkowie ich rodzin według łączenia pracy przy produkcji rolniczej z inną pracą w roku gospodarczym 2022/2023

Table 8. Farm holders and their family members by combining work in agricultural production with other work in 2022/2023 farming year

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Pracujący przy produkcji rolniczej Working in agricultural production					
		wyłącznie exclusively	głównie mainly	dodatkowo additionally	wyłącznie exclusively	głównie mainly	dodatkowo additionally
		w tys. osób in thousand persons			w % in %		
Ogółem Total	70,3	47,7	2,3	20,3	67,9	3,3	28,8
mężczyźni males	42,1	28,5	1,8	11,8	67,8	4,2	27,9
kobiety females	28,2	19,2	0,5	8,5	68,0	1,8	30,2

Rozdział 12. Typologia gospodarstw rolnych

Chapter 12. Typology of agricultural holdings

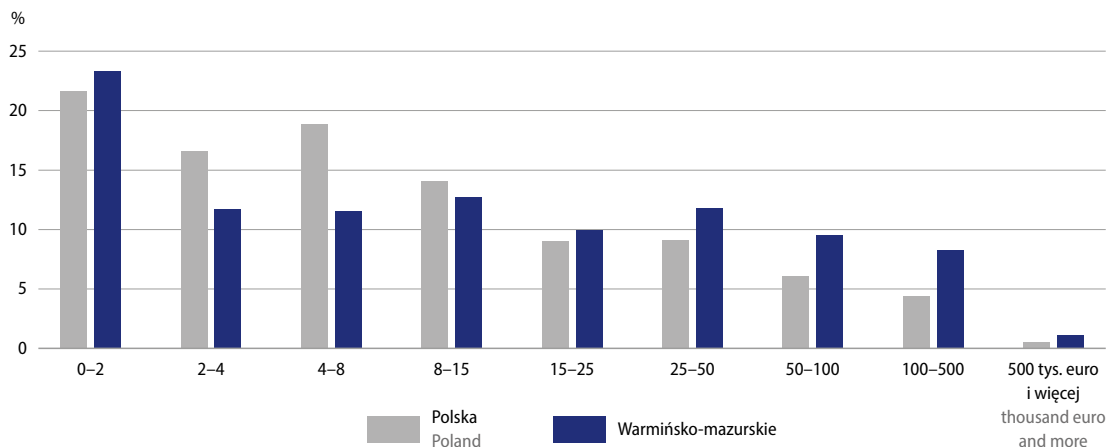
Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego w województwie w 2023 r. wyniosła 45,2 tys. euro i była niemal dwukrotnie większa od średniej krajowej. Udział gospodarstw najsilniejszych ekonomicznie był większy o 4,5 p. proc.

W województwie 85,0% ogółu gospodarstw było gospodarstwami specjalistycznymi (o 3,0 p. proc. więcej od średniego udziału krajowego). Gospodarstwa specjalistyczne wytwarzały 88,8% wojewódzkiej standardowej produkcji rolniczej (w Polsce 85,4%).

Dane pochodzące z badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych 2023 r. oraz wartości współczynników standardowej produkcji (SP „2022”), opracowane dla każdej uprawy i kategorii zwierząt przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, pozwoliły na ustalenie wielkości ekonomicznej oraz typu rolniczego dla każdego gospodarstwa rolnego objętego badaniem. Zaprezentowano je **według siedziby gospodarstwa rolnego**.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2023 r. w strukturze gospodarstw rolnych **według wielkości ekonomicznej** (całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego wyrażonej w euro) 46,5% stanowiły gospodarstwa bardzo małe, tj. o całkowitej standardowej produkcji poniżej 8 tys. euro (w Polsce 57,1%). W klasie gospodarstw dużych, tj. o produkcji od 100 do 500 tys. euro znajdowało się 8,3% gospodarstw rolnych (w Polsce 4,4%). Bardzo duże gospodarstwa, z produkcją 500 tys. euro i więcej, stanowiły 1,1% wszystkich gospodarstw (w Polsce 0,5%).

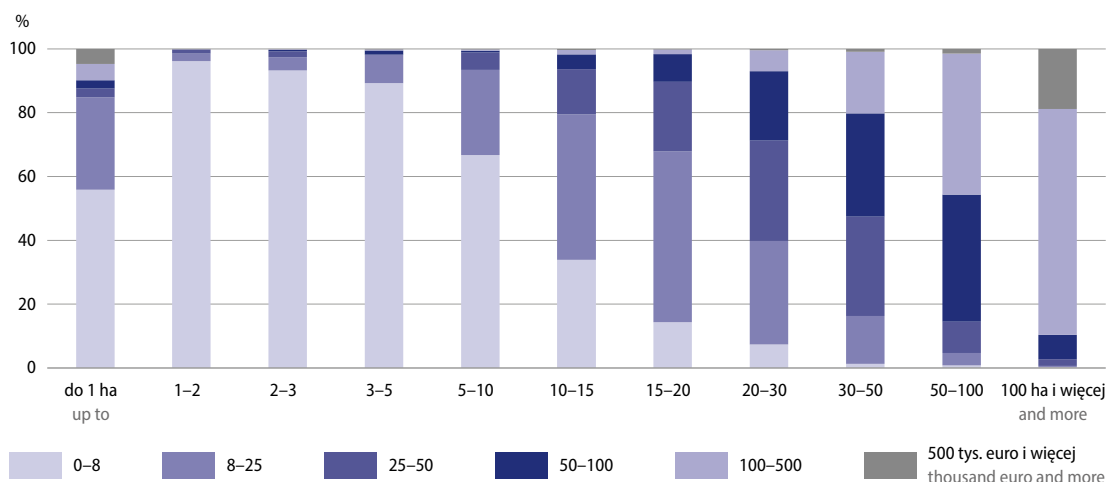
Wykres 47. Struktura gospodarstw rolnych według klas wielkości ekonomicznej w 2023 r.
Chart 47. Structure of agricultural holdings by economic size classes in 2023

Gospodarstwa najsłabsze ekonomicznie w większości należały do najmniejszych grup obszarowych użytków rolnych. Spośród 19,8 tys. gospodarstw rolnych zakwalifikowanych do klas 0–8 tys. euro 84,3% posiadało 1–10 ha użytków rolnych. Spośród 4,0 tys. gospodarstw w klasach 100 tys. euro i więcej 67,0% posiadało 50 ha i więcej użytków rolnych.

Wykres 48. Struktura wielkości ekonomicznej gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych w 2023 r.

Chart 48. Structure of economic size of agricultural holdings by area groups of agricultural land in 2023

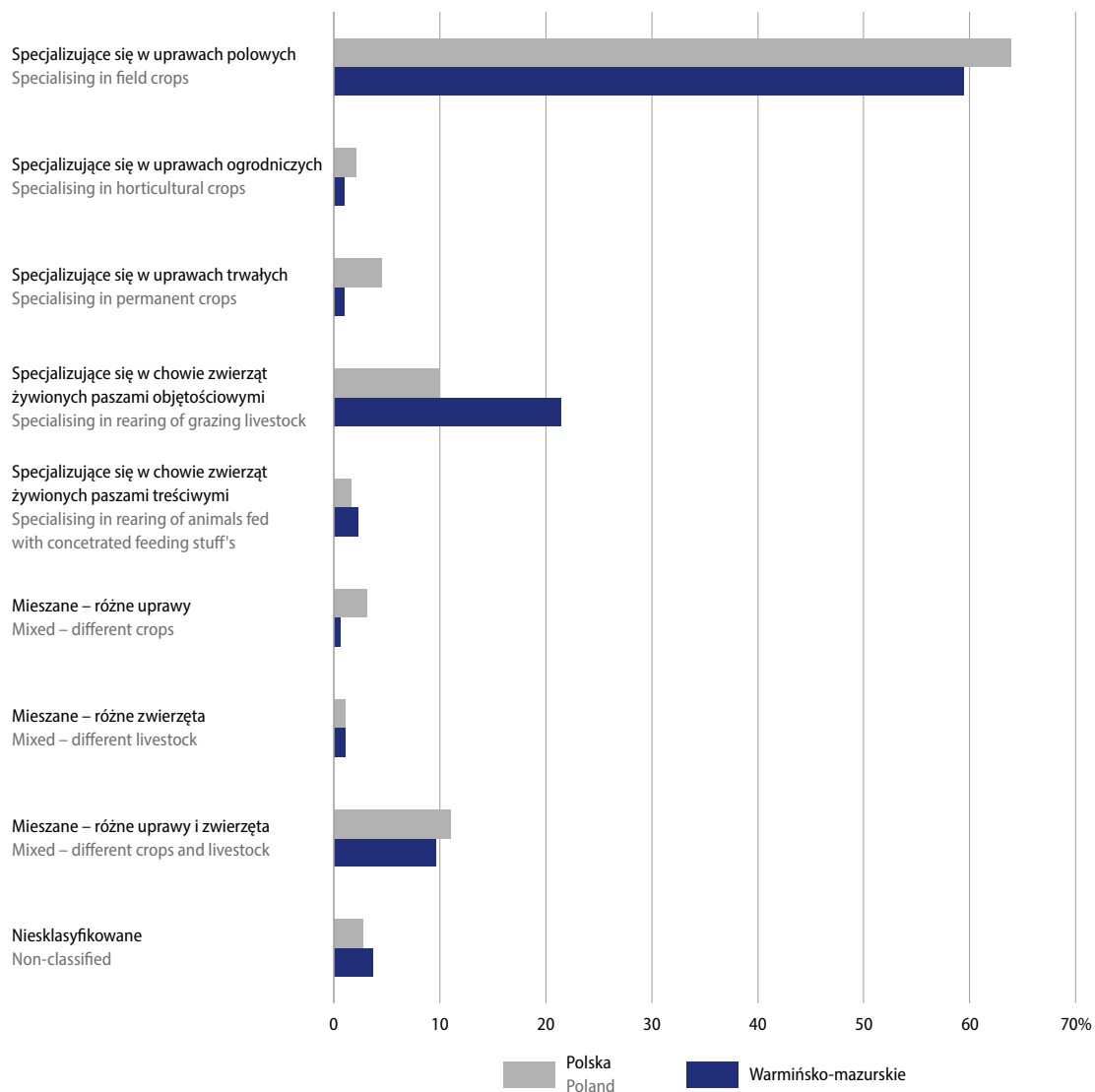
Wielkość ekonomiczna gospodarstw rolnych posiadających siedzibę na terenie województwa przekroczyła 1,9 mld euro, co stanowiło 5,8% ogólnej wielkości krajowej. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego w województwie wyniosła 45,2 tys. euro (w Polsce 26,8 tys. euro).

Typ rolniczy gospodarstwa określono na podstawie wielkości udziału standardowej produkcji poszczególnych działalności rolniczych, prowadzonych w gospodarstwie, w całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego.

W 2023 r. w województwie 85,0% gospodarstw rolnych było gospodarstwami specjalistycznymi, czyli specjalizującymi się w uprawach polowych, ogrodniczych, trwałych oraz w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi i treściwymi (w Polsce 82,0%). Gospodarstwa specjalistyczne wytwarzały 88,8% wojewódzkiej standardowej produkcji (w Polsce 85,4%).

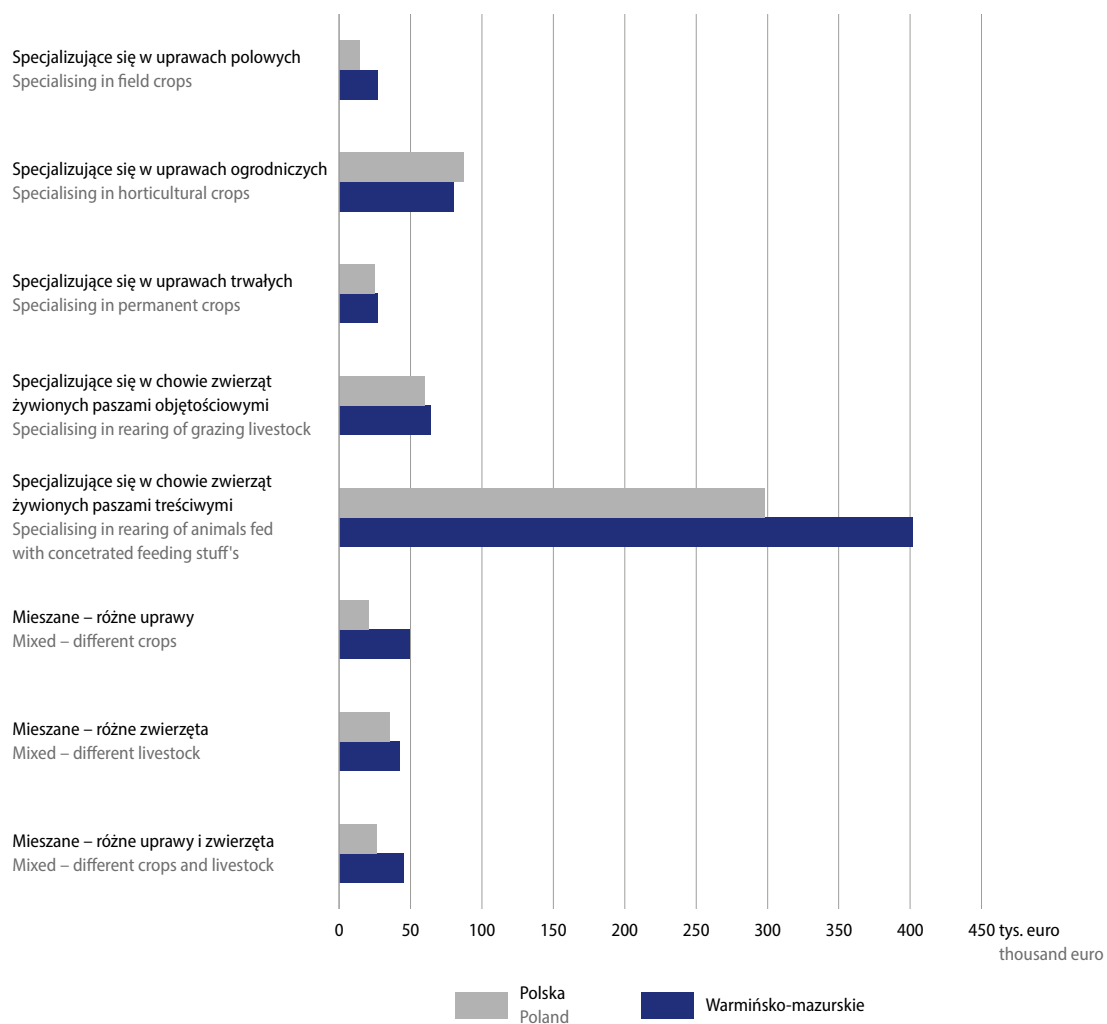
W strukturze gospodarstw rolnych **według typów rolniczych** w województwie warmińsko-mazurskim, w 2023 r. największą grupę stanowiły gospodarstwa specjalizujące się w uprawach polowych (59,4%, w Polsce 63,9%). Kolejnym pod względem wielkości był typ specjalizujący się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi (21,4%, w Polsce 9,9%). Było to związane z racjonalnym wykorzystaniem posiadanego zasobu trwałych użytków zielonych. Udział gospodarstw specjalizujących się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi w województwie wyniósł 2,3%. Najmniejsze grupy stanowiły gospodarstwa specjalizujące się w uprawach ogrodniczych i trwałych (sady i inne) – po 1,0%.

Wykres 49. Struktura gospodarstw rolnych według typu rolniczego w 2023 r.
Chart 49. Structure of agricultural holdings by farm types in 2023

Gospodarstwa zlokalizowane na terenie województwa charakteryzowały się znacznie większą wielkością ekonomiczną od średniej ogólnopolskiej w prawie każdym z typów rolniczych. Największą średnią ekonomiczną (401,9 tys. euro) zanotowano w gospodarstwach zajmujących się chowem zwierząt żywionych paszami treściwymi. Wartość ta była o 35,0% większa od średniej krajowej. Najmniejszą wartością charakteryzowały się gospodarstwa specjalizujące się w uprawach trwałych (26,8 tys. euro) oraz polowych (27,1 tys. euro), która była i tak prawie dwukrotnie większa od średniej krajowej.

Wykres 50. Średnia wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego według typów rolniczych w 2023 r.
Chart 50. Average economic size of agricultural holdings by farm types in 2023

Uwagi metodologiczne

1. Wprowadzenie

Niniejszą publikację opracowano na podstawie wyników badania Zintegrowane statystyki dotyczące gospodarstw rolnych (ZSGR), które przeprowadzono w Polsce w terminie od 1 czerwca do 14 sierpnia 2023 r.

Badanie zostało przeprowadzone zarówno na potrzeby krajowe, jak i Unii Europejskiej, a jego podstawę prawną stanowiły:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2018/1091 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych oraz uchylenia rozporządzeń (WE) nr 1166/2008 i (UE) nr 1337/2011 (Dz. Urz. L 200 z 7.8.2018),
- rozporządzenie wykonawcze komisji (UE) 2021/2286 z dnia 16 grudnia 2021 r. w sprawie danych, które należy przekazać za rok referencyjny 2023 zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1091 w sprawie zintegrowanych statystyk rolnych w odniesieniu do wykazu zmiennych i ich opisu oraz uchylające rozporządzenie Komisji (WE) nr 1200/2009,
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności,
- rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzji Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (tekst mający znaczenie dla Europejskiego Obszaru Gospodarczego – EOG i Szwajcarii) (Dz. Urz. L 87 z 31.3.2009, str. 164), w zakresie zasad opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk oraz poufności informacji statystycznych,
- ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 773),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 października 2022 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2023,
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. (RODO) w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) w zakresie zasad przetwarzania danych osobowych,
- ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781).

Dniem referencyjnym badania był 1 czerwca 2023 r. Część danych, ze względu na ich specyfikę, dotyczyła okresu ostatnich 12 miesięcy kończącego się w dniu referencyjnym badania, czyli okresu od 2 czerwca 2022 r. do 1 czerwca 2023 r. włącznie.

2. Uwaga

W związku z wprowadzaniem od 2010 r. zmian w metodologii badań rolniczych, mających na celu dostosowanie do standardów unijnych oraz uwzględnienie przemian dokonujących się w polskim rolnictwie, a także szersze wykorzystanie źródeł administracyjnych, **definicja gospodarstwa rolnego uległa zmianie**. Zgodnie z obowiązującą definicją w badaniu w 2023 r. (podobnie jak w Spisie Rolnym 2020 i badaniach struktury gospodarstw rolnych w 2013 i 2016 r.) nie ujęto posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy użytków rolnych o powierzchni poniżej 1 ha prowadzących działalność rolniczą o małej skali.

W związku z powyższym, prezentowane w niniejszym opracowaniu dane dla 2023 r., dotyczące gospodarstw rolnych ogółem oraz gospodarstw rolnych o powierzchni do 1 ha użytków rolnych włącznie są porównywalne z danymi zawartymi w edycji publikacji za lata 2013, 2016 i 2020, a nie są porównywalne z informacjami dla lat 2002, 2005, 2007 i 2010 zawartymi we wcześniejszych edycjach publikacji.

Dane dla gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych są porównywalne z danymi prezentowanymi w poprzednich edycjach publikacji (dla gospodarstw prowadzących działalność rolniczą).

3. Ważniejsze pojęcia, definicje i zasady spisywania

Gospodarstwo rolne to grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą wraz z prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Gospodarstwo rolne osoby fizycznej (gospodarstwo indywidualne) to gospodarstwo użytkowane przez osobę fizyczną obejmujące:

- gospodarstwa rolne o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych,
- gospodarstwa rolne o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące działy specjalne produkcji rolnej lub produkcję rolną (roślinną i/lub zwierzęcą) o znaczącej, określonej następującymi progami skali: 0,5 ha dla: drzew owocowych, krzewów owocowych, warzyw gruntowych, truskawek gruntowych oraz chmielu; 0,3 ha dla szkółek sadowniczych i szkółek ozdobnych; 0,1 ha dla tytoniu; 5 sztuk dla bydła ogółem; 20 sztuk dla świń ogółem; 5 sztuk dla loch; 20 sztuk dla owiec ogółem i kóz ogółem; 100 sztuk dla drobiu ogółem; 10 sztuk dla zwierząt dzikich utrzymywanych w systemie fermowym; 20 pni dla pszczół.

Gospodarstwo rolne osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej to gospodarstwo rolne prowadzone przez osobę prawną lub jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, którego **podstawowa działalność jest zaliczana według Polskiej Klasyfikacji Działalności do sekcji A**, dział 01, grupy: 01.1 – uprawy rolne inne niż wieloletnie, 01.2 – uprawy roślin wieloletnich, 01.3 – rozmnażanie roślin, 01.4 – chów i hodowla zwierząt (z podklasy 01.49.Z – tylko strusie, króliki i inne zwierzęta futerkowe oraz pszczoły), 01.5 – uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana), 01.6, klasa 01.61, podklasa 01.61.Z – działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną (utrzymywanie gruntów w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska), a także niezależnie od zaklasyfikowania działalności podstawowej, gdy w gruntach użytkowanych przez jednostkę powierzchnia **użytków rolnych przekracza 1 ha lub prowadzony jest chów/hodowla zwierząt gospodarskich**.

Użytkownik gospodarstwa rolnego to osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, faktycznie użytkująca gospodarstwo rolne, niezależnie od tego, czy jest właścicielem, dzierżawcą tego gospodarstwa, czy też użytkuje je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty wchodzące w skład gospodarstwa rolnego są położone na terenie jednej czy kilku gmin.

Za **osobę kierującą gospodarstwem rolnym** uważa się pełnoletnią osobę fizyczną upoważnioną przez właściciela/użytkownika gospodarstwa rolnego do podejmowania oraz nadzorowania lub wykonywania decyzji bezpośrednio związanych z procesami produkcyjnymi. W gospodarstwach indywidualnych kierujący jest często tą samą osobą co użytkownik.

Poziom wykształcenia rolniczego osoby kierującej gospodarstwem rolnym określa się jako:

- **wyższe rolnicze** – uzyskanie dyplomu ukończenia szkoły wyższej o kierunku rolniczym np. ogrodnictwo, geodezja urządzeń rolniczych, technika urządzeń rolniczych i leśnych, leśnictwo, technologia drewna, ochrona środowiska – melioracja, rybactwo, zootechnika, technologia żywności – mleczarstwo itp.; do kierunków rolniczych należy zaliczyć także weterynarię,

- **policealne rolnicze** – uzyskanie dyplomu ukończenia szkoły policealnej lub pomaturalnej o kierunku rolniczym, np. ogrodnictwo, urządzenie terenów zieleni, itp.,
- **średnie zawodowe rolnicze/branżowe** – uzyskanie świadectwa ukończenia technikum, branżowej szkoły II stopnia lub liceum zawodowego o kierunku rolniczym np. hodowla zwierząt, uprawa roślin, leśnictwo, melioracja, urządzenie terenów zieleni,
- **zasadnicze zawodowe rolnicze/branżowe** – uzyskanie świadectwa ukończenia zasadniczej szkoły rolniczej, branżowej szkoły I stopnia, szkoły przysposobienia rolniczego, świadectwa ukończenia korespondencyjnego kursu rolniczego o poziomie szkoły zasadniczej, np. ogrodnictwo, hodowla zwierząt, mechanizacja rolnictwa, wiejskie gospodarstwo domowe, rolnik upraw polowych,
- **kurs rolniczy** – kurs kwalifikacyjny zakończony egzaminem i uzyskaniem tytułu wykwalifikowanego rolnika lub mistrza rolnika,
- **brak wykształcenia rolniczego** – nieukończenie żadnej szkoły ani kursu o kierunku rolniczym, niezależnie od posiadanego ogólnego poziomu wykształcenia.

Siedziba użytkownika gospodarstwa indywidualnego to adres zamieszkania użytkownika. Adres ten nie zawsze jest taki sam jak adres zameldowania.

Siedziba gospodarstwa indywidualnego to siedlisko gospodarstwa (budynek mieszkalny oraz budynki gospodarskie i urządzenia służące do produkcji rolnej), a w przypadku braku siedliska, największa część gospodarstwa rolnego. Adres siedziby gospodarstwa nie zawsze jest taki sam jak siedziby użytkownika.

Siedziba gospodarstwa rolnego osoby prawnej (lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej) to siedziba osoby prawnej lub jednostki lokalnej prowadzącej działalność rolniczą.

Do **działalności rolniczej** prowadzonej przez gospodarstwo rolne zaliczono:

- uprawę roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym również uprawę grzybów jadalnych), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych,
- chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, świń, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych (np. dziki, sarny, danielę, lamy) i pszczoł,
- utrzymanie gruntów rolnych, już niewykorzystywanych do celów produkcyjnych, według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

Za **zarobkową działalność inną niż rolnicza bezpośrednio związaną z gospodarstwem rolnym** przyjęto działalność produkcyjną lub usługową prowadzoną na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku, która wykorzystuje zasoby gospodarstwa rolnego (siłę roboczą, teren, budynki, park maszynowy itp.) lub produkty rolne w nim powstałe (np. agroturystyka, przetwórstwo produktów rolnych).

Nie wlicza się tu działalności innej niż rolnicza, jeżeli z zasobów gospodarstwa do jej prowadzenia wykorzystywana jest tylko i wyłącznie siła robocza.

Wartość końcowej produkcji rolniczej to suma wartości sprzedanych oraz zużytych przez gospodarstwo domowe użytkownika (samozaopatrzenie) surowych, nieprzetworzonych produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych).

Wartość ogólnej sprzedaży produkcji gospodarstwa rolnego to suma przychodów ze sprzedaży surowych produktów rolnych i zwierząt gospodarskich oraz wyrobów i usług z działalności innej niż rolnicza bezpośrednio związanej z gospodarstwem rolnym, a także płatności bezpośrednich.

Bezpośrednia sprzedaż konsumentom (ostatecznym odbiorcom na ich własne potrzeby) oznacza sprzedaż produktów rolnych, wytworzonych w gospodarstwie rolnym, na targowiskach, we własnych sklepach lub w ramach sprzedaży międzysąsiedzkiej.

Nie zalicza się tu sprzedaży produktów rolnych do punktów skupu oraz zakupów dokonywanych przez właścicieli sklepów, restauracji, itp.

Za **gospodarstwo ekologiczne** uważa się gospodarstwo rolne, które posiada certyfikat nadany przez jednostkę certyfikującą lub jest w trakcie konwersji na ekologiczne metody produkcji rolniczej (pod kontrolą jednostki certyfikującej) na całość lub część produkcji roślinnej/zwierzęcej prowadzonej w gospodarstwie.

Za **gospodarstwo rolne korzystające ze środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich** uważa się gospodarstwo, z którym zawarto umowę/wydano pozytywną decyzję o przyznaniu płatności w okresie 3 lat kończących się 31 grudnia 2023 r. dla przynajmniej jednego z działań/poddziałów wymienionych poniżej:

- usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i zastępstw w gospodarstwie,
- systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych,
- inwestycje w środki trwałe,
- przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzenie odpowiednich środków zaradczych,
- pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników,
- pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw,
- inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów,
- działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne,
- usługi leśno-środowiskowe i klimatyczne oraz ochrona lasów,
- rolnictwo ekologiczne,
- płatności dla obszarów Natura 2000 i płatności związane z ramową dyrektywą wodną,
- płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami,
- dobrostan zwierząt,
- zarządzanie ryzykiem.

4. Użytkowanie gruntów

Grunty ogółem to wszystkie grunty niezależnie od tytułu władania – własne, dzierżawione od innych (na zasadzie umowy i bezumownie), użytkowane z tytułu zajmowania określonego stanowiska (leśniczy, ksiądz, nauczyciel itp.) oraz wspólne w części przypadającej użytkownikowi, a także użytkowane przez gospodarstwo grunty należące do gospodarstw opuszczonych. Nie zalicza się tu powierzchni gruntów wydzielonych innym i gruntów należących do wspólnot gruntowych.

Użytki rolne ogółem to powierzchnia:

- użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, na którą składają się:
 - zasiewy,
 - łąki trwałe,
 - pastwiska trwałe,
 - uprawy trwałe, w tym sady,
 - ogrody przydomowe (bez powierzchni przeznaczonej na rekreację),
 - grunty ugorowane (łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny),
- użytków rolnych pozostałych.

Powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej to użytki rolne, na których stosuje się jakiekolwiek zabiegi uprawne (np. orka, koszenie, mulczowanie itp.), także grunty objęte płodozmianem. Są to grunty, które mogą kwalifikować się np. do otrzymania dopłat i są utrzymywane zgodnie z normami według Ustawy z dnia 5 lutego 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (Dz. U. z 2022 r., poz. 1775, 2727). Zalicza się tu także grunty ugorowane.

Powierzchnia użytków rolnych pozostałych (tj. nieużytkowanych i nieutrzymywanych w dobrej kulturze rolnej) to powierzchnia użytków rolnych wyłączonych z produkcji, tj. użytków rolnych uprzednio użytkowanych jako zasiewy oraz grunty ugorowane, łąki i pastwiska trwałe, sady i inne uprawy trwałe, ogrody przydomowe, które w dniu 1 czerwca 2023 r. ze względów ekonomicznych, społecznych lub innych, nie były wykorzystywane już rolniczo i wyłączone z płodozmianu. Grunty te znajdowały się jednak w kondycji, pozwalającej w razie zmiany decyzji co do ich przyszłego użytkowania, na ich szybkie przywrócenie do produkcji rolniczej, przy wykorzystaniu zasobów dostępnych w gospodarstwie rolnym. Jeżeli rekultywacja tych gruntów wymagałaby bardzo długiego okresu czasu i dużych nakładów pracy oraz zasobów niedostępnych w gospodarstwie – powierzchnię tę zalicza się do powierzchni pozostałych gruntów.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (jednorocznych i wieloletnich, ale bez upraw trwałych), prowadzonych zarówno w gruncie (na odkrytym polu lub pod niskim, przykryciem z brakiem dostępu) jak i pod wysokimi, dostępnymi osłonami (w szklarniach, tunelach wysokich lub inspektach).

Łąki trwałe to grunty pokryte trawami (5 lub więcej lat), z zasady koszone, a w rejonach górskich również powierzchnia koszonych hal i połonin. Łąki powinny być utrzymywane w dobrej kulturze rolnej i przynajmniej raz w roku koszone, a zbiory niekoniecznie wykorzystywane do celów produkcyjnych.

Pastwiska trwałe to grunty pokryte trawami (5 lub więcej lat), które z zasady nie są koszone, lecz wypasane, a w rejonach górskich również powierzchnia wypasanych hal i połonin utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (łącznie z pastwiskami trwałymi niewykorzystywanymi do celów produkcyjnych oraz z ekstensywnie wypasanymi pastwiskami położonymi na terenach pagórkowatych lub na znacznej wysokości, na glebach niskiej klasy, na których nie stosuje się nawożenia, podsiewów, melioracji itp.).

Powierzchnia upraw trwałych to powierzchnia: plantacji drzew i krzewów owocowych, szkółek drzew i krzewów owocowych oraz ozdobnych, szkółek drzew i krzewów leśnych do celów handlowych, plantacji wikliny oraz innych gruntowych upraw trwałych (np. derenia, tarniny, morwy, wierzyby mandżurskiej, głogu, rokitnika, jarzębiny, choinek bożonarodzeniowych uprawianych na użytkach rolnych), a także upraw trwałych pod osłonami (np. malina, winorośl, brzoskwinia).

Sady to uprawy drzew i krzewów owocowych posadzonych na miejscu stałym, w regularnej rozstawie i zwartym nasadzeniu, na powierzchni minimum 10 arów. Do sadów zaliczamy także szkółki drzew i krzewów owocowych.

Wiek drzew jest zależny od terminu sadzenia drzew na miejsce stałe (wiosennego czy jesienno). Drzewa posadzone wiosną są o 1 rok starsze od tych, które są posadzone jesienią tego samego roku.

Gęstość nasadzenia drzew w sadzie to liczba drzew przypadająca na jednostkę powierzchni uprawnej, wyrażona w liczbie drzew na hektar (drzewa/ha).

Odmiana to konkretna, wyselekcjonowana grupa drzew o charakterystycznych cechach genetycznych, które decydują o wyglądzie, smaku, odporności i wymaganiach uprawowych owoców.

Kwaterna to część sadu wyznaczona drogami, obsadzona drzewami jednego gatunku (np. jabłoni) w tym samym wieku (z wyjątkiem tych kwater, w których uzupełniano wypady). Przeważnie w kwaterze rośnie jedna odmiana, ale w tej samej kwaterze mogą rosnąć drzewa różnych odmian, czyli np. dwie różne odmiany jabłoni w jednej kwaterze.

Ogrody przydomowe to powierzchnia zlokalizowana najczęściej wokół siedziby gospodarstwa, często oddzielona od reszty gospodarstwa, która obejmuje uprawy (rolne, ogrodnicze zarówno jednoroczne jak i wieloletnie oraz drzewa i krzewy owocowe) przeznaczone na spożycie w gospodarstwie domowym użytkownika (samozaopatrzenie). Sporadycznie, nadwyżki zbiorów mogą być sprzedawane.

Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację (należą do gruntów pozostałych).

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska.

Do gruntów ugorowanych zalicza się powierzchnię upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawóz zielony), a także grunty przygotowane pod jesienne nasadzenia np. truskawek oraz obsiane roślinami miododajnymi.

Zaliczamy tu grunty zarówno uprawnione, jak i nieuprawnione do płatności obszarowych.

Do gruntów ugorowanych nie zaliczamy gruntów, które były przygotowane pod tegoroczne zasiewy (np. warzyw), a do 1 czerwca 2023 r. nie zostały jeszcze obsiane lub obsadzone (zaliczamy je do powierzchni zasiewów).

Powierzchnia **lasów i gruntów leśnych** to powierzchnia o wielkości co najmniej 0,10 ha:

- zalesiona (pokryta roślinnością leśną),
- niezalesiona (przejściowo pozbawiona roślinności leśnej),
- gruntów związanych z gospodarką leśną,
- plantacji o krótkiej rotacji (łącznie z założonymi na użytkach rolnych).

Uwzględnia się tu powierzchnię szkółek drzew leśnych założonych na terenach leśnych i wykorzystywanych na potrzeby własne gospodarstwa (niehandlowe).

Powierzchnia **pozostałych gruntów** to grunty będące pod zabudowaniami, podwórzami, placami i ogrodami ozdobnymi, parkami, powierzchnia wód śródlądowych (własnych i dzierzawionych), rowów melioracyjnych, powierzchnia porośnięta wikliną w stanie naturalnym, powierzchnia terenów bagiennych, powierzchnia innych gruntów (torfowiska, żwirownie), nieużytków (w tym gruntów zadrzewionych i zakrzaczonych), powierzchnia przeznaczona dla rekreacji (np. zlokalizowana wokół domu, pola golfowe, ogrody ozdobne itp.).

Do pozostałych gruntów zalicza się także powierzchnię gruntów rolnych, które nie są użytkowane rolniczo, jeżeli wiadomo, że grunty te nie powrócą już do użytkowania rolniczego np. grunty rolne przeznaczone pod budowę drogi, supermarketu.

5. Powierzchnia zasiewów

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym (jednorocznych i wieloletnich, ale bez upraw trwałych), prowadzonych zarówno w gruncie (na odkrytym polu lub pod niskim, przykryciem z brakiem dostępu) jak i pod wysokimi, dostępnymi osłonami (w szklarniach, tunelach wysokich lub inspektach), które są uprawiane w plonie głównym.

Do powierzchni zasiewów zalicza się również powierzchnię, która była zaplanowana i obsiana/obsadzona po 1 czerwca 2023 r., pod zbiór w bieżącym roku (np. późnych odmian warzyw).

Powierzchnia zasiewów **w gruncie** to powierzchnia upraw prowadzonych zarówno na odkrytym polu, jak również **pod niskim, niedostępnym przykryciem**. Kategoria ta obejmuje powierzchnię upraw przykrytych przy użyciu mat/arkuszy z tworzywa sztucznego ułożonych płasko na ziemi oraz upraw pod tunelami niskimi (poniżej 1,5 m wysokości w szczycie).

Powierzchnia zasiewów **w szklarniach, tunelach foliowych wysokich oraz inspektach** to powierzchnia upraw prowadzonych pod wysokimi osłonami (o wysokości min. 1,5 m w szczycie) oraz pod osłonami niskimi z możliwością stałego dostępu czyli inspektach, tzw. przyspiesznikach („miniaturowe szklarnie”); są to skrzynie nakryte oknami służące np. do produkcji rozsad.

W powierzchni zasiewów ujęto uprawę chmielu oraz plantacje truskawek i poziomek, a także powierzchnię traw polowych.

Do grupy **„zbóż ogółem”** zaliczono zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i pozostałe zbożowe (amarantus, kanar, żyto stuletnie, itp.).

W grupie **„zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi”** ujęto zboża podstawowe (pszenica, żyto, jęczmień, owies i pszenżyto) oraz powierzchnię zasiewów mieszanek zbożowych ozimych i jarych.

Do **ziemniaków** zaliczono sadzeniaki, ziemniaki jadalne oraz uprawiane do przemysłu, odmian zarówno wczesnych, średniowczesnych, jak i późnych. Powierzchnia uprawy ziemniaków nie obejmuje uprawy tej rośliny w ogrodach przydomowych.

Dane o **burakach cukrowych** dotyczą tylko tych upraw, które są przeznaczone do przemysłu. Nie ujmuje się tu buraków cukrowych uprawianych na wysadki/nasiona.

Do grupy roślin **„przemysłowych”** zaliczono buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lnem oleistym), słonecznik na ziarno, konopie, tytoń, chmiel, cykorię oraz inne oleiste (mak, gorczyca, soja, itp.).

Do grupy **„strączkowych na ziarno”** zalicza się strączkowe jadalne (groch, fasolę, bób oraz inne strączkowe jadalne uprawiane na ziarno, np. ciecierzycę), strączkowe pastewne na ziarno oraz mieszanki zbożowo-strączkowe na ziarno. Powierzchnię zasianą grochem, fasolą, bobem itp. przewidzianą do zbioru w stanie niedojrzałym zaliczono do warzyw gruntowych.

Grupa **„pastewne”** obejmuje uprawy okopowych pastewnych, kukurydzy na zielonkę, strączkowych pastewnych na zielonkę i motylkowych drobnonasiennych, innych pastewnych i traw na zielonkę (bez upraw przeznaczonych na nawozy zielone).

Grupa **„pozostałe”** obejmuje warzywa gruntowe, truskawki i poziomki gruntowe, uprawy nasienne, kwiaty i rośliny ozdobne gruntowe, pozostałe przemysłowe (np. krokosz barwierski, uprawy wieloletnie na cele energetyczne), zioła i przyprawy, a także uprawy pod osłonami (bez upraw trwałych pod osłonami).

Do **warzyw** zaliczono: kapustę głowiastą (wczesną i późną, białą, czerwoną i włoską), cebulę, marchew jadalną, buraki ćwikłowe, ogórki, pomidory, kalafiory (wczesne i późne), warzywa pozostałe (pietruszkę, selerę, pory, brukselkę, szczaw, szpinak, sałatę, rzodkiewkę, chrzan, rabarbar, skorzonę, kalarepę, czosnek, dynię, szparagi, brokuły, kapustę pekińską, cykorię liściastą, cukinię, szalotkę itp.). Grupa ta obejmuje również groch, bób i itp. zebrane w stanie niedojrzałym (zielonym), fasolę szparagową, z której zebrano niedojrzałe strąki oraz kukurydzę z przeznaczeniem na zbiór kolb w stanie niedojrzałym, a także rozsady warzyw gruntowych na potrzeby własne gospodarstwa.

Powierzchnia uprawy **„truskawek”** to powierzchnia obsadzona truskawkami i poziomkami (łącznie z nowymi, wiosennymi nasadzeniami) w gruncie oraz pod osłonami. Nie uwzględniono tu powierzchni przygotowanej do nasadzeń jesiennych oraz powierzchni plantacji truskawek przeznaczonych na sadzonki (którą ujęto w grupie **„pozostałe”**).

Trawy polowe są to krótkotrwale użytki zielone (uprawiane z reguły mniej niż 5 lat), tj. trawy w czystym siewie (np. rajgras, stokłosa, mozga, wiechlina, kostrzewa, tomka, kupkówka, wyczyniec, mietlica, tymotka, kłosówka, życica i inne) lub mieszanki tych gatunków, wykorzystywane na zielonkę/siano lub nasiona (użytkowane zazwyczaj kośnie) lub wypasane (tzw. pastwiska polowe).

Międyplony (poplony) jare – rośliny wysiane po zbiorze plonu głównego i przyorane przed zimą, lub wysiane wiosną i przyorane przed zasianiem upraw zbieranych jako plon główny. Poplony jare mogą być także przeznaczone na paszę.

Międyplony (poplony) ozime – rośliny wysiane jesienią 2022 r., po zbiorze plonu głównego, z przeznaczeniem na paszę dla zwierząt lub na przyoranie jako zielony nawóz wiosną 2023 r. Poplony ozime zimują na polu.

Powierzchnia grzybów jadalnych – powierzchnia zajmowana przez uprawy grzybów jadalnych np. pieczarek, boczniaków, twardziaka jadalnego (shiitake), pierścieniaka uprawnego i innych. Powierzchnia ta obejmuje stanowiska, które co najmniej raz w okresie 12 miesięcy do 1 czerwca 2023 r. włącznie były zajęte pod uprawę grzybów jadalnych.

Powierzchnię uprawy ziemniaków, warzyw gruntowych, truskawek i poziomek gruntowych oraz grupy „pozostałych upraw” od 2007 r. podaje się bez powierzchni w ogrodach przydomowych, która zgodnie z klasyfikacją UE jest odrębną pozycją wyszczególnioną w użytkowaniu gruntów.

6. Metody uprawy

Uprawa tradycyjna obejmuje odwrócenie gleby z zakopaniem resztek poźniwnych, często przy użyciu pługa lemieszowego lub pługa talerzowego. Po tej czynności może nastąpić drugi etap uprawy jakim jest np. użycie brony.

Uprawa konserwująca jest uprawą ochronną (płytka), która nie powoduje odwrócenia gleby (bez użycia pługa lemieszowego lub talerzowego), a na polu powinno zostać przynajmniej 30% resztek poźniwnych. Obejmuje uprawę gleby pasową lub strefową, uprawę za pomocą brony talerzowej lub głębosza. Uprawa konserwująca – to sposób uprawy z wykorzystaniem mulczowania, mający na celu ochronę gleby przed degradacją oraz zachowanie jej produktywności.

Uprawa bezorkowa jest minimalną praktyką uprawy, w której roślina jest wysiewana bezpośrednio do gleby nieuprawianej od czasu zbiorów poprzedniej uprawy.

Zebrane dane dotyczyły metod uprawy zastosowanych w okresie od 2 czerwca 2022 r. do 1 czerwca 2023 r. włącznie.

7. Nawadnianie

Nawadnianie jest to dostarczanie wody glebie w celu pokrycia niedoborów wpływających niekorzystnie na rozwój roślin uprawnych; niekiedy nawadnianie ma na celu doprowadzenie do gleby składników pokarmowych, jeżeli woda je zawiera.

Powierzchnia potencjalnie nawadniana – powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, która w okresie referencyjnym badania mogła być nawadniana przy użyciu wyposażenia, którym dysponuje gospodarstwo i wody dostępnej w gospodarstwie w przeciętnych warunkach.

Powierzchnia faktycznie nawadniana – powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej, która w okresie referencyjnym badania faktycznie była nawadniana (przynajmniej raz) jedną z poniższych metod.

Metody nawadniania:

- **nawadnianie metodą powierzchniową** – nawadnianie przez zalewanie (zalewowe) albo między rzędami upraw (bruzdowe) przy wykorzystaniu sił grawitacji lub przez pompowanie (uwzględnia nawadnianie ręczne przy użyciu wiadra lub konewki),
- **nawadnianie przy pomocy zraszaczy** – nawadnianie deszczownikami zraszającymi, do których woda pompowana jest pod ciśnieniem,
- **nawadnianie metodą kropelkową** – nawadnianie polegające na rozprowadzaniu wody pod ciśnieniem przez bardzo małe otwory (mikrozraszacze) lub liniami kroplującymi w okolicę dolnych części roślin lub bezpośrednio na system korzeniowy.

W badaniu zebrano informacje o **ilości wody zużytej do nawadniania** powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej w gruncie i pod osłonami **w okresie ostatnich 12 miesięcy** do 1 czerwca 2023 r. włącznie.

Gospodarstwa rolne wskazały źródła wody wykorzystywanej do nawadniania upraw, przy czym gospodarstwo mogło wskazać kilka źródeł wody. W przypadku źródeł pośrednich wskazano źródło najbardziej pierwotne. Źródła pośrednie odnoszą się do „powiązanych” źródeł wody, tj. np. w gospodarstwie woda gruntowa pompowana jest do stawu znajdującego się w gospodarstwie (wody powierzchniowe), w takim przypadku zarejestrowano tylko pierwsze źródło wody.

Źródło wody:

- **woda gruntowa** – woda ze studni wierconych albo wykopanych,
- **woda powierzchniowa w obrębie gospodarstwa (stawy) i spoza gospodarstwa (z jezior, rzek, cieków wodnych)** – woda znajdująca się na powierzchni ziemi wykorzystywana do nawadniania, pochodząca ze źródeł naturalnych (jeziora, rzeki i pozostałe ciek wodne np. strumienie, potoki, strugi) lub sztucznych (stawy),
- **woda spoza gospodarstwa z sieci wodociągowej** – woda pobierana z publicznej sieci wodociągowej dostępnej dla co najmniej dwóch gospodarstw,
- **ścieki oczyszczone** – oczyszczone ścieki wykorzystywane do nawadniania użytków rolnych najczęściej pochodzą z komunalnych oczyszczalni ścieków. Ścieki te nie powinny stanowić zagrożenia (substancjami szczególnie szkodliwymi) dla jakości wód podziemnych i powierzchniowych. Rolnicze wykorzystanie ścieków wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego (jeżeli łączna ilość ich wykorzystania przekracza 5 m³/dobę). Prawo wskazuje również szereg ograniczeń w tym zakresie, np. zakazuje się rolniczego wykorzystania ścieków na gruntach wykorzystywanych do upraw roślin przeznaczonych do spożycia w stanie surowym (ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, art. 84 ust. 4 pkt 2),
- **inne źródła** – źródła wody wcześniej niewymienione np. zebrana woda deszczowa.

8. Zwierzęta gospodarskie

W badaniu ujęto zwierzęta gospodarskie, które znajdowały się w gospodarstwie rolnym oraz zwierzęta wysłane na redyki, wypasy i do baczek. Rejestrowane były wszystkie zwierzęta, tj. zarówno stanowiące własność użytkownika gospodarstwa rolnego lub członków jego gospodarstwa domowego, jak również zwierzęta przetrzymywane czasowo lub stale w gospodarstwie, tj. przyjęte na wychów, opas, tucź (np. umowy kontraktacyjne dla świń), przechowywanie (np. hotele dla koni) itp., niezależnie od tego, czy przyjęto je od gospodarstw indywidualnych, czy od jednostek państwowych, spółdzielczych, spółek.

Zwierzęta gospodarskie to zwierzęta utrzymywane w celu osiągnięcia korzyści gospodarczych, np. produkcji mięsa, mleka i innych produktów zwierzęcych, a także w przypadku koni, wykorzystywane jako siła pociągowa i do celów rekreacyjnych oraz sportowych.

Do zwierząt gospodarskich zalicza się następujące gatunki: konie domowe i inne koniowate, bydło, świnie, owce, kozy, drób (tj. brojlery, kury nioski, koguty, indyki, kaczki, gęsi, przepiórki, perliczki, gołębie, strusie i inne gatunki, ale bez ptactwa utrzymywanego do celów łowieckich, a nie do produkcji mięsa), króliki, pozostałe zwierzęta futerkowe, inne zwierzęta utrzymywane w gospodarstwie rolnym dla pozyskania produktów zwierzęcych, np. mięsa czy wełny (tj.: jelenie, sarny, daniel, łosie, renifery, dziki, świniodziki, lamy, alpaki, itp.) oraz pszczoły.

Do zwierząt gospodarskich (z wyjątkiem koni) nie zalicza się zwierząt utrzymywanych wyłącznie dla celów rekreacyjnych lub terapeutycznych.

Spisaniu podlegały zwierzęta gospodarskie, które **1 czerwca 2023 r. znajdowały się w gospodarstwie rolnym**, niezależnie od tego czy w dniu przeprowadzania badania nadal w nim przebywały czy już nie.

Nie ujmowano zwierząt, które po północy z 1 na 2 czerwca 2023 r. urodziły się, zostały zakupione lub trafiły do gospodarstwa z innych powodów, pomimo że znajdowały się one w gospodarstwie w czasie przeprowadzania badania.

Wyjątek stanowiły pnie pszczele (ule), które spisywane były u ich właściciela niezależnie od miejsca, gdzie się znajdowały.

W badaniu zebrano dane o pogłowie **drobiu** poszczególnych gatunków. Jeżeli 1 czerwca 2023 r. w gospodarstwie rolnym o dużej skali chowu drobiu (ferma wielkotowarowa, np.: ferma tuczu brojlerów czy też ferma niosek jaj konsumpcyjnych lub wylęgowych) nie było na stanie drobiu w związku z trwającą właśnie przerwą technologiczną w produkcji (przerwa pomiędzy cyklami produkcyjnymi, jeśli nie przekraczała 8 tygodni), należało wpisać stany drobiu z okresu przed opróżnieniem kurników.

W celu przeliczenia pogłowia zwierząt w sztukach fizycznych na **sztuki przeliczeniowe duże (SD)** wykorzystano następujące współczynniki:

- bydło, tj. cielęta ogółem w wieku poniżej 1 roku – 0,40; bydło w wieku 1–2 lat – 0,70; byki w wieku 2 lat i więcej – 1,00; jałówki w wieku 2 lata i więcej – 0,80; krowy pozostałe – 0,80, krowy mleczne – 1,00,
- świnie, tj. prosięta o wadze do 20 kg – 0,027; lochy ogółem – 0,50; warchlaki, knury rozplodowe i tuczniki – 0,30,
- owce ogółem – 0,10,
- kozy ogółem – 0,10,
- drób, tj. brojlery kurze, kogutki ras nieśnych z przeznaczeniem na mięso – 0,007; kury nioski – 0,014; indyki – 0,03, gęsi – 0,02, kaczki – 0,01 drób pozostały (bez strusi) – 0,001; strusie – 0,35;
- króliki ogółem – 0,02.

9. Ciągniki rolnicze

Badaniem zostały objęte ciągniki (kołowe dwuosiowe i gąsienicowe) oraz maszyny i urządzenia rolnicze **własne** (stanowiące wyłączną własność użytkownika gospodarstwa lub członka jego gospodarstwa domowego) i **wspólne** (będące współwłasnością i użytkowane przez więcej niż jedno gospodarstwo rolne), które wykorzystywane były wyłącznie lub częściowo **do prac związanych z rolnictwem**. Ciągniki oraz maszyny i urządzenia rolnicze należące do kilku rolników spisano u tego rolnika, u którego znajdowały się w dniu referencyjnym badania.

Spisywano sprzęt sprawny technicznie, jak również znajdujący się w remoncie oraz przeznaczony do naprawy (niesprawny technicznie przez okres krótszy niż rok).

Nie spisywano **ciągników jednoosiowych**, używanych często w ogrodnictwie.

Dostęp do Internetu

Za gospodarstwo posiadające dostęp do Internetu uważa się gospodarstwo posiadające połączenie z Internetem poprzez dowolne urządzenie (z uwzględnieniem również urządzeń przenośnych, w tym smartfonów).

Systemy do zarządzania gospodarstwem

Programy komputerowe lub aplikacje mobilne wykorzystywane jako narzędzie wspomagające podejmowanie decyzji, wgrane na własnym komputerze lub dostępne poprzez system on-line. Umożliwiają zbieranie, przetwarzanie, przechowywanie i rozpowszechnianie danych w postaci informacji potrzebnych do realizacji funkcji gospodarstwa. Wykorzystywane są do zarządzania produkcją np. w celu zmniejszenia kosztów produkcji, przestrzegania standardów rolniczych oraz utrzymania wysokiej jakości i bezpieczeństwa produktów.

10. Nawożenie

Dane o zastosowanych w gospodarstwie rolnym nawozach mineralnych, wapniowych oraz nawozach naturalnych pochodzenia zwierzęcego obejmują okres od 2 czerwca 2022 r. do 1 czerwca 2023 r.

W badaniu zbierano dane dla następujących **rodzajów nawozów naturalnych**:

- **obornik** – stała mieszanina odchodów (kału i moczu) zwierząt gospodarskich (świń, bydła, koni, owiec, kóz, królików) wraz ze ściółką,
- **pomiot ptasi** – odchody drobiu,
- **gnojówka** – przefermentowany mocz zwierząt gospodarskich (odciek z obornika),
- **gnojowica** – rozwodniona mieszanina odchodów zwierząt (kału, moczu).

Zużycie nawozów mineralnych (azotowych, fosforowych, potasowych) oraz wapniowych prezentowane jest w przeliczeniu na czysty składnik NPK (N-azot, P-fosfor, K-potas) i CaO (tlenek wapnia). Czysty składnik jest w zawartość czystego składnika wyrażona w kg N dla azotu, P_2O_5 – fosforu, K_2O – potasu oraz CaO – wapnia. Przeliczeń zużycia nawozów na 1 ha użytków rolnych w roku gospodarczym 2022/2023 dokonano na powierzchni użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej według stanu w dniu 1 czerwca 2023 r.

11. Środki ochrony roślin

Środki ochrony roślin to substancje lub ich mieszaniny oraz żywe organizmy przeznaczone do ochrony roślin uprawnych przed organizmami szkodliwymi (m.in. przed grzybami, wirusami, bakteriami, insektami, ślimakami, gryzoniami), a także niszczenia roślin niepożądanych (np. chwastów), regulowania rozwoju oraz wzrostu i innych procesów biologicznych w roślinach uprawnych. Do środków ochrony roślin zaliczane są również preparaty wykorzystywane do zabiegów w magazynach, w których przechowywane są pasze, nasiona siewne lub przeznaczone do konsumpcji.

W badaniu zebrano informacje o **ilości zabiegów** zastosowanych na zboża, warzywa, sady i inne uprawy trwałe, pozostałą powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze.

Dodatkowo w badaniu zebrano informacje dotyczące korzystania z różnych **rodzajów wsparcia przy podejmowaniu decyzji o stosowaniu środków ochrony roślin**.

12. Dochody gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Dane dotyczą okresu 12 miesięcy, tj. okresu od 2 czerwca 2022 r. do 1 czerwca 2023 r.

Za **gospodarstwo domowe z użytkownikiem gospodarstwa rolnego** uważa się zespół osób mieszkających i utrzymujących się wspólnie, jeżeli wśród nich jest osoba prowadząca gospodarstwo indywidualne.

Za **dochód całkowity gospodarstwa domowego** uważa się łączne dochody (z tytułu prowadzenia działalności rolniczej i pozarolniczej oraz z tytułu: pracy najemnej, pobierania emerytur i rent, zasiłku z pomocy społecznej, zasiłku wychowawczego, alimentów, stypendiów, posiadania lokat kapitałowych, uzyskiwania pomocy zagranicznej, wygranych w grach liczbowych i loteriach itp.) wszystkich osób (spokrewnionych i niespokrewnionych) zamieszkujących wspólnie z użytkownikiem gospodarstwa rolnego i wspólnie się z nim utrzymujących.

Dla potrzeb publikacji przyjęto, że **główne źródło dochodu** to źródło dochodów przekraczające 50% dochodów ogółem gospodarstwa domowego.

Do gospodarstw uzyskujących dochody z działalności rolniczej oraz z działalności pozarolniczej zaliczono również te gospodarstwa, w których omawiane rodzaje działalności nie przyniosły jeszcze dochodów lub przynosiły straty.

13. Pracujący w gospodarstwach rolnych

Dane o pracujących w rolnictwie według **aktywności stałej** dotyczą nakładów pracy ponoszonych na wytworzenie produkcji rolnej w ciągu 12 miesięcy poprzedzających dzień referencyjny badania, a więc uwzględniają cały roczny cykl produkcyjny w gospodarstwie rolnym.

W **gospodarstwach indywidualnych** zebrano dane o nakładach pracy użytkownika gospodarstwa rolnego i członków jego rodziny oraz o nakładach pracy osób spoza rodziny użytkownika.

Dla **gospodarstw rolnych osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej**, zebrano dane o nakładach pracy osób tam zatrudnionych lub pracujących na innych zasadach (np. uczniowie, praktykanci, członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych, zakonnicy) – rozpatrywana była tylko aktywność stała (z uwzględnieniem podziału według płci).

Za **pracę w gospodarstwie rolnym przy produkcji rolniczej** uważa się wykonywanie prac bezpośrednio związanych z produkcją roślinną i zwierzęcą oraz utrzymywaniem gruntów w dobrej kulturze rolnej (działalność rolnicza). Do tego typu prac zalicza się także prace niezbędne przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego, takie jak: zakup środków produkcji, sprzedaż produktów i przygotowanie ich do sprzedaży, prace związane z magazynowaniem, transport na potrzeby gospodarstwa rolnego, bieżące naprawy sprzętu rolniczego, prace konserwacyjne budynków, maszyn, instalacji, organizację i zarządzanie pracą w gospodarstwie rolnym, załatwianie spraw urzędowych, prowadzenie rachunków, wypełnianie wniosków o dopłaty bezpośrednie i inne.

Nie uwzględnia się tu prac związanych z leśnictwem, łowiectwem, połowem lub hodowlą ryb oraz prac wykonywanych w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej (bez względu na to, czy prowadzone są w gospodarstwie czy poza nim).

Do pracy w gospodarstwie indywidualnym nie zalicza się takich prac jak: przyrządzanie posiłków, pranie, sprzątanie, opieka nad dziećmi oraz innych prac związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego oraz prac rolnych wykonywanych w ramach pomocy sąsiedzkiej na rzecz innego gospodarstwa rolnego.

Za pracę (działalność zarobkową) inną niż przy produkcji rolniczej w swoim (rodzinnym) gospodarstwie rolnym uważa się każdą pracę (również dorywczą lub nierejestrowaną) najemną lub na własny rachunek, wykonywaną zarówno w gospodarstwie, jak i poza jego terenem. Zaliczono tu także pracę przy produkcji rolniczej w innym gospodarstwie rolnym.

Ze względu na duży udział pracy w niepełnym wymiarze godzin oraz sezonowego zatrudnienia nakłady pracy w rolnictwie zostały wyrażone w umownych rocznych jednostkach pracy (Annual Work Unit – AWU).

Roczna jednostka pracy (AWU) oznacza ekwiwalent pełnego etatu. Oblicza się ją przez podzielenie liczby godzin przepracowanych w ciągu roku przez roczną liczbę godzin odpowiadającą pełnemu etatowi. W Polsce jako ekwiwalent pełnego etatu przyjęto 2 120 godzin pracy w roku, tzn. 265 dni roboczych po 8 godzin pracy dziennie. Przy wyliczaniu nakładów pracy wyrażonych w AWU (zgodnie z metodologią Eurostatu) zachowano warunek, że na 1 osobę nie może przypadać więcej niż 1 AWU, nawet jeżeli w rzeczywistości pracuje ona dłużej.

Wymiar rocznego czasu pracy przy produkcji rolniczej określa się w częściach etatu:

- poniżej 0,25 etatu (1–66 dni, 1–530 godzin) oznacza mniej niż $\frac{1}{4}$ etatu lub okres do 3 miesięcy,
- od 0,25 do poniżej 0,5 etatu (67–132 dni, 531–1 060 godzin) – oznacza $\frac{1}{4}$ etatu, ale mniej niż $\frac{1}{2}$ etatu lub okres od 3 miesięcy włącznie do 6 miesięcy,
- od 0,5 do poniżej 0,75 etatu (133–198 dni, 1 061–1 590 godzin) – oznacza $\frac{1}{2}$ etatu, ale mniej niż $\frac{3}{4}$ etatu lub okres od 6 miesięcy włącznie do 9 miesięcy,
- od 0,75 do poniżej 1 etatu (199–264 dni, 1 591–2 119 godzin) – oznacza $\frac{3}{4}$ etatu, ale mniej niż 1 etat lub okres od 9 miesięcy włącznie do 12 miesięcy,
- 1 etat (265 dni i więcej, 2 120 i więcej godzin) – oznacza 1 pełny etat lub 12 miesięcy w roku i przedział ten dotyczy również osób, które przepracowały większą liczbę godzin w ciągu roku niż odpowiadającą 1 etatowi.

Jako **pracowników najemnych** należy rozumieć osoby zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie pieniężne lub w naturze. Częścią wynagrodzenia mogą być również koszty utrzymania (np. nocleg, wyżywienie).

Jako **pracowników najemnych stałych** traktuje się osoby, które pracowały za wynagrodzeniem w każdym tygodniu 12 miesięcy do 1 czerwca 2023 r. włącznie, bez względu na liczbę godzin pracy w ciągu tygodnia. Do pracowników najemnych stałych należy również zaliczyć osoby, które przepracowały tylko część tygodni w roku z następujących przyczyn:

- specyfika produkcji rolnej w gospodarstwie (np. uprawa owoców, warzyw gruntowych) wymagająca zatrudniania pracowników tylko w ciągu kilku miesięcy w roku,
- urlop, choroba, wypadek, zwolnienie od pracy tylko z powodu działania siły wyższej dot. spraw rodzinnych,
- rozpoczęcie lub zakończenie pracy w gospodarstwie (czyli osoby, które zmieniły miejsce pracy w ciągu roku),
- całkowite wstrzymanie pracy w gospodarstwie spowodowane przyczynami naturalnymi (powódź, pożar).

Pracownicy najemni dorywczy – osoby zatrudnione na podstawie pisemnej lub ustnej umowy o pracę, otrzymujące wynagrodzenie pieniężne lub w naturze (częścią wynagrodzenia mogą być również koszty utrzymania np. nocleg, wyżywienie), które w ciągu ostatnich 12 miesięcy pracowały tylko w wybranym okresie i nie mają stałej umowy o pracę.

Pracownicy kontraktowi – są to osoby wykonujące określoną usługę w gospodarstwie rolnym, które nie zostały zatrudnione bezpośrednio przez użytkownika/kierującego gospodarstwem rolnym.

Pomoc sąsiedzka – praca w **gospodarstwie indywidualnym** wykonana **przez osoby z innego gospodarstwa** rolnego **bez wynagrodzenia** (w formie pieniężnej lub w naturze) za tę pracę. Jako pomoc sąsiedzką należy traktować też m.in. pracę wykonywaną przez osoby z innego gospodarstwa rolnego w ramach tzw. „odrobku” (ale bez wynagrodzenia).

Inni pracownicy – to inne osoby pracujące w **gospodarstwach osób prawnych**, tj. członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych (jeżeli pracowali w gospodarstwie rolnym, ale nie byli zatrudnieni jako pracownicy najemni stali), uczniowie pracujący w szkolnych gospodarstwach rolnych, osoby pracujące (w tym duchowni) w gospodarstwach prowadzonych przez zakony (niebędące pracownikami najemnymi stałymi).

14. Typologia gospodarstw rolnych

Podstawę prawną obowiązującą w UE klasyfikacji gospodarstw rolnych (nazywanej Wspólnotową Typologią Gospodarstw Rolnych, w skrócie „typologia”) w odniesieniu do badań zintegrowanych statystyk dotyczących gospodarstw rolnych w Unii za 2023 r. stanowią:

- rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. ustanawiające sieć danych dotyczących poziomu zrównoważenia gospodarstw rolnych,
- rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 1198/2014 z dnia 1 sierpnia 2014 r. uzupełniające rozporządzenie Rady (WE) nr 1217/2009,
- rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/220 z dnia 3 lutego 2015 r. ustanawiającym zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1217/2009.

Podstawowym celem typologii jest dostarczenie narzędzia umożliwiającego:

- spełnienie potrzeb informacyjnych Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej,
- sporządzanie analiz porównawczych sytuacji ekonomiczno-produkcyjnej gospodarstw rolnych:
 - pomiędzy różnymi klasami wielkości ekonomicznej i różnymi typami rolniczymi gospodarstw,
 - pomiędzy poszczególnymi krajami członkowskimi i ich regionami,
 - pomiędzy różnymi okresami czasowymi (analizy pionowe).

Dane pochodzące z badania Zintegrowane statystyki gospodarstw rolnych przeprowadzonego w 2023 r. oraz wartości współczynników standardowej produkcji (opracowane przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Państwowy Instytut Badawczy) dla każdej uprawy i kategorii zwierząt, pozwoliły na ustalenie dla każdego objętego badaniem gospodarstwa rolnego **wielkości ekonomicznej** oraz **typu rolniczego**.

Produkcja określonej działalności rolniczej jest to wartość produkcji rolnej brutto uzyskanej z jednego hektara uprawy lub od jednego zwierzęcia gospodarskiego. Wartość oblicza się poprzez przemnożenie produkcji z 1 ha lub od 1 zwierzęcia przez cenę na terenie gospodarstwa rolnego, bez VAT, podatków od produktów i dopłat bezpośrednich.

Standardowa produkcja (SP) oznacza wartość produkcji odpowiadającej przeciętnej sytuacji w danym regionie. Jest obliczana jako średnia z pięciu lat wartość produkcji z określonej działalności rolniczej (roślinnej i zwierzęcej).

Całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego (GSP) jest sumą wartości uzyskanych dla każdej działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwie przez przemnożenie współczynników SP dla danej działalności przez liczbę hektarów lub liczbę zwierząt.

Wartość SP produktów roślinnych jest odnoszona do 1 ha, z wyjątkiem upraw grzybów, gdzie stosuje się standardową powierzchnię 100 m². W przypadku produkcji zwierzęcej współczynniki SP liczone są na jedną sztukę zwierzęcia.

Wyjątek stanowią drób i pszczoły, dla których SP liczone są odpowiednio na 100 sztuk i 1 pień pszczeli.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolnego jest to całkowita standardowa produkcja gospodarstwa rolnego wyrażona w euro.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa pozwala na jego zaklasyfikowanie do jednej z poniżej podanych klas:

Klasa wielkości ekonomicznej	Całkowita standardowa produkcja gospodarstwa w euro		
I		<	2 000
II	2 000	– <	4 000
III	4 000	– <	8 000
IV	8 000	– <	15 000
V	15 000	– <	25 000
VI	25 000	– <	50 000
VII	50 000	– <	100 000
VIII	100 000	– <	250 000
IX	250 000	– <	500 000
X	500 000	– <	750 000
XI	750 000	– <	1 000 000
XII	1 000 000	– <	1 500 000
XIII	1 500 000	– <	3 000 000
XIV		> =	3 000 000

Typ rolniczy gospodarstwa określany jest na podstawie wielkości udziału standardowej produkcji poszczególnych działalności rolniczych prowadzonych w gospodarstwie w całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego.

Typologia gospodarstw rolnych ma charakter hierarchiczny. Wyróżnia się 9 typów ogólnych, 22 typy podstawowe oraz 62 typy szczegółowe.

Dla potrzeb definicji typów ogólnych, wskaźnikom standardowej produkcji z działalności rolniczych ujmowanych w badaniu zostały nadane następujące symbole:

- **P1** – standardowa produkcja z następujących upraw: zboża (pszenica zwyczajna, pszenica twarda, żyto, pszenżyto, jęczmień, owies, kukurydza na ziarno, gryka, proso, pozostałe zboża), strączkowe łącznie z mieszkankami zbóż z roślinami strączkowymi (groch jadalny, fasola jadalna, inne strączkowe jadalne, strączkowe pastewne na ziarno), ziemniaki, buraki cukrowe, rośliny przemysłowe (tytoń, chmiel, rzepak i rzepik, słonecznik, soja, len, konopie, zioła i rośliny aromatyczne, pozostałe uprawy przemysłowe), warzywa i truskawki w uprawie polowej, uprawy nasienne i sadzonki, pastewne na sprzedaż, pozostałe uprawy, grunty ugorowane bez dopłat,
- **P2** – standardowa produkcja z następujących upraw: warzywa i truskawki w uprawie polowej – ogrody towarowe, warzywa i truskawki w uprawie pod osłonami, kwiaty i rośliny ozdobne w uprawie polowej, kwiaty i rośliny ozdobne w uprawie pod osłonami, szkółki drzew i krzewów owocowych, ozdobnych i leśnych oraz uprawy grzybów,

- **P3** – standardowa produkcja z następujących upraw: plantacje drzew i krzewów owocowych, winnice, pozostałe uprawy trwałe (np. wiklina), uprawy trwałe pod osłonami,
- **P4** – standardowa produkcja z następujących gatunków zwierząt: konie, bydło, owce, kozy oraz roślin pastewnych (łąki i pastwiska z wyłączeniem nieuprawianych terenów do wypasu, rośliny okopowe, rośliny na zielonkę: strączkowe, motylkowe, kukurydza, inne pastewne na zielonkę oraz trawy polowe na zielonkę),
- **P5** – standardowa produkcja z następujących gatunków zwierząt: trzoda chlewna, drób, króliki (samice hodowlane).

Wyróżnia się następujące **typy ogólne** gospodarstw:

1. **Specjalizujące się w uprawach polowych**
Gospodarstwa, dla których: $P1 > \frac{2}{3}$ całkowitej standardowej produkcji gospodarstwa rolnego (GSP),
2. **Specjalizujące się w uprawach ogrodniczych** (warzyw, truskawek, kwiatów i roślin ozdobnych), grzybów i w szkółkarstwie
Gospodarstwa, dla których: $P2 > \frac{2}{3}$ GSP,
3. **Specjalizujące się w uprawach trwałych** (drzew i krzewów owocowych)
Gospodarstwa, dla których: $P3 > \frac{2}{3}$ GSP,
4. **Specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami objętościowymi**
Gospodarstwa, dla których: $P4 > \frac{2}{3}$ GSP,
5. **Specjalizujące się w chowie zwierząt żywionych paszami treściwymi**
Gospodarstwa, dla których: $P5 > \frac{2}{3}$ GSP,
6. **Mieszane – różne uprawy**
Gospodarstwa, dla których: $(P1 + P2 + P3) > \frac{2}{3}$ GSP; $P1 \leq \frac{2}{3}$ GSP; $P2 \leq \frac{2}{3}$; $P3 \leq \frac{2}{3}$ GSP,
7. **Mieszane – różne zwierzęta**
Gospodarstwa, dla których: $(P4 + P5) > \frac{2}{3}$ GSP; $P4 \leq \frac{2}{3}$ GSP; $P5 \leq \frac{2}{3}$ GSP,
8. **Mieszane – różne uprawy i zwierzęta**
Gospodarstwa niespełniające warunków klasyfikacji dla typów 1–7,
9. **Gospodarstwa niesklasyfikowane**
Gospodarstwa, dla których $GSP = 0$

15. Ważniejsze grupowania i zakres publikowanych danych

Wyniki badania zaprezentowano na poziomie kraju i województw.

W tablicach przedstawiono dane dla dwóch grup gospodarstw: gospodarstw rolnych ogółem i gospodarstw indywidualnych.

Dane prezentowane w publikacji opracowano **według siedziby użytkownika gospodarstwa**, z wyjątkiem tablic dotyczących **typologii gospodarstw rolnych**, gdzie dane zaprezentowano **według siedziby gospodarstwa rolnego**.

W zależności od tematyki, dane zostały opracowane według niżej wymienionych grupowań:

- grup obszarowych powierzchni użytków rolnych,
- rodzaju prowadzonej działalności,

- głównego źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego,
- płci i wieku osoby kierującej gospodarstwem rolnym,
- nakładów pracy w AWU,
- wielkości ekonomicznej gospodarstw,
- typu rolniczego gospodarstw rolnych.

Przedziały grup obszarowych użytków rolnych są lewostronnie zamknięte, z wyjątkiem grup:

- „0–1”, gdzie przedział jest obustronnie zamknięty,
- „1–2”, gdzie przedział jest obustronnie otwarty.

Wszystkie przedziały grup obszarowych upraw oraz klas wielkości ekonomicznej są lewostronnie zamknięte.

W tablicach zawierających dane sumaryczne mogą wystąpić pewne nieścisłości rachunkowe wynikające z **zaokrągleń automatycznych**.

Methodological notes

1. Introduction

This publication has been prepared on the basis of the results of the survey Integrated farm statistics (IFS), which was carried out in Poland from June 1 to August 14, 2023.

The survey was carried out for both national and European Union purposes, and its legal basis were:

- Regulation (EU) 2018/1091 of the European Parliament and of the Council of July 18, 2018 on integrated farm statistics and repealing Regulations (EC) No 1166/2008 and (EU) No 1337/2011 (OJ L 200 of 7.8.2018),
- Commission Implementing Regulation (EU) 2021/2286 of 16 December 2021 on the data to be provided for the reference year 2023 pursuant to Regulation (EU) 2018/1091 of the European Parliament and of the Council on integrated farm statistics as regards the list of variables and their description and repealing Commission Regulation (EC) No 1200/2009,
- Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of March 11, 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities,
- Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics and Council Decision 89/382/EEC, Euratom on the establishment of a Statistical Program Committee of the European Communities (text with relevance to the European Economic Area – EEA and Switzerland) (OJ L 87 of 31.3.2009, p. 164) as regards the rules for the development, production and dissemination of statistics and statistical confidentiality,
- Act of June 29, 1995 on public statistics (Journal of Laws of 2023, item 773),
- Regulation of the Council of Ministers of 7 October 2022 on the programme of statistical surveys of official statistics for the year 2023,
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation),
- Act of May 10, 2018 on the Protection of Personal Data (Journal of Laws of 2019, item 1781).

The survey reference date was June 1, 2023. Part of the data, due to its specificity, related to the last 12-month period ending on the reference date of the survey, i.e. the period from June 2, 2022 to June 1, 2023, inclusive.

2. Note

Due to the introduction of changes in the methodology of agricultural surveys from 2010, aimed at adapting to EU standards and taking into account the changes taking place in Polish agriculture, as well as the wider use of administrative sources, **the definition of an agricultural holding has changed**. According to the current definition in the survey in 2023 (similarly to the agricultural census in 2020 and the Farm Structure Surveys in 2013 and 2016), owners of agricultural land not engaged in agricultural activity and owners of agricultural land with an area of less than 1 ha conducting low-scale agricultural activities were not included.

Therefore, the data presented in this survey for 2023, concerning agricultural holdings in total and agricultural holdings with an area of up to 1 ha of agricultural land, inclusive, are comparable to the data included in the 2013, 2016 and 2020 edition of the publication, and are not comparable with the information for the years 2002, 2005, 2007 and 2010 included in previous editions of the publication.

Data for agricultural holdings with an area of more than 1 ha of agricultural land is comparable with the data presented in previous editions of the publication (for agricultural holdings conducting agricultural activity).

3. Major concepts, definitions and enumeration rules

Agricultural holding is understood as agricultural land together with forest land, buildings or part of them, equipment and livestock, if they constitute or may constitute an organised economic unit with the rights related to conducting an agricultural holding.

Natural person's agricultural holding (private farms) is understood as a holding used by a natural person, including:

- agricultural holdings with an area of 1 ha and more of agricultural land,
- agricultural holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) running special branches of agricultural production or agricultural production (crop and/or animal) with a significant scale defined by the following thresholds: 0.5 ha for: fruit trees plantation, fruit bushes plantation, field vegetables, field strawberries and hops; 0.3 ha for fruit and ornamental nurseries; 0.1 ha for tobacco; 5 head of cattle in total; 20 head of pigs in total; 5 head of sows; 20 head of sheep in total and of goats in total; 100 head of poultry in total; 10 head of wild animals kept in a farm system; 20 beehives.

An agricultural holding of a legal person or an organisational unit without legal personality is a holding run by a legal person or an organisational unit without legal personality, **the basic activity of which is classified according to the Polish Classification of Activities to section A**, division 01, groups: 01.1 – agricultural crops other than perennial, 01.2 – cultivation of perennial plants, 01.3 – plant propagation, 01.4 – animal breeding and rearing (from subclass 01.49.Z – only ostriches, rabbits and other fur animals and bees), 01.5 – agricultural crops combined with animal breeding and rearing (mixed farming, 01.6, class 01.61, subclass 01.61.Z – service activities supporting crop production (maintaining land in good agricultural condition while maintaining environmental protection requirements), as well as, regardless of the classification of the basic activity, **when the area of agricultural land used by the holding exceeds 1 ha or breeding/rearing of livestock is conducted.**

Holder of an agricultural holding is understood as a natural person, a legal person and an organisational unit without legal personality, actually using the agricultural holding, regardless of whether he or she is the owner, leaseholder of the holding or uses the land for some other reason and regardless of whether the land constituting the holding is located in one or in several gminas.

Manager of an agricultural holding is an adult natural person authorised by the owner/holder of the agricultural holding to make and supervise or make decisions directly related to production processes. In natural person's agricultural holdings, the manager is often also the holder.

The level of agricultural education of the manager of an agricultural holding is defined as:

- **tertiary agricultural** – obtaining a diploma of graduation from a university in agriculture, e.g. horticulture, geodesy of agricultural equipment, agricultural and forestry equipment technology, forestry, wood technology, environmental protection – melioration, fishing, animal husbandry, food technology – dairy, etc.; agricultural fields of study also include veterinary medicine,
- **post-secondary agricultural** – obtaining a diploma of graduation from completion of post-secondary school in agriculture, e.g. gardening, landscaping, etc.,
- **agricultural technical secondary or secondary sectoral vocational** – obtaining a certificate of completion of a technical, stage II sectoral vocational school or vocational high school in agriculture, e.g. animal husbandry, plant cultivation, forestry, melioration, landscaping,
- **agricultural basic vocational or basic sectoral vocational** – obtaining a certificate of graduation from basic agricultural school, agricultural training school, stage I sectoral vocational school, certificate of completion of a correspondence agricultural course at the basic school level, e.g. gardening, animal husbandry, agricultural mechanisation, rural household, farmer of field crops,

- **agricultural course** – a qualification course completed with an examination and obtaining the title of a qualified farmer or master farmer,
- **lack of agricultural education** – failure to complete any school or course in agriculture, regardless of the general level of education.

The seat of the holder of the natural person's agricultural holding is the holder's residence address. This address is not always the same as the registered address.

The seat of the natural person's agricultural holding is the settlement of the holding (residential building, farm buildings and equipment for agricultural production), and in the case of absence of the settlement, the largest part of the agricultural holding. A holding's seat address is not always the same as that of the holder.

The seat of an agricultural holding of a legal person (or an organisational unit without legal personality) is the seat of a legal person or a local unit conducting agricultural activity.

The agricultural activity conducted by an agricultural holding includes:

- cultivation of crops which includes: all field crops (including the cultivation of edible mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops,
- breeding and rearing of livestock, i.e. cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur animals, farmed wild animals (e.g. wild boars, does, fallow deer, llamas) and bees,
- maintenance of agricultural land, no longer used for production purposes, in accordance with the principles of good agricultural condition (according to the norms).

The other gainful activity directly connected with an agricultural holding has been assumed as production or service activity carried out on one's own account in order to achieve profit, which uses the resources of the agricultural holding (labour force, land, buildings, machinery, etc.) or agricultural products made within the holding (e.g. agritourism, processing of agricultural products).

Other gainful activity that uses only labour force from the holding's resources to conduct this activity is not included here.

The value of the final output of holding is the sum of the values of raw, unprocessed agricultural (crop and animal) products sold and consumed by the holder's household (self-consumption).

The value of the total sale of an agricultural holding is the sum of revenues from the sale of raw agricultural products and livestock as well as products and services from the other gainful activity directly connected with an agricultural holding, as well as direct payments.

Direct sale to consumers (final users for their own needs) means the sale of agricultural products, produced in an agricultural holding, in marketplaces, in own shops or through sales between neighbours.

It does not include the sale of agricultural products to procurement units and purchases made by owners of shops, restaurants, etc.

An organic agricultural holding is an agricultural holding that has a certificate issued by a certification body or is being converted to organic agricultural production methods (under the control of the certification body) for all or part of crop/animal production carried out in the holding.

Agricultural holding benefiting from rural development support measures is considered a holding with which a contract was concluded/a positive decision on granting payments has been issued during the period of 3 years ending on December 31, 2023 for at least one of the activities/sub-activities listed below:

- advisory services, farm management and farm replacement services,
- quality systems for agricultural products and foodstuffs,

- investments in physical assets,
- restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and catastrophic events and introduction of appropriate prevention actions,
- business start-up aid for young farmers,
- business start-up aid for the development of small holdings,
- investments in forest development and improvement the viability of forest,
- agricultural-environment-climate action,
- forest-environmental and climate services and forest protection,
- organic farming,
- payments for Natura 2000 and Water Framework Directive payments,
- payments to areas facing natural or other specific constraints,
- animal welfare,
- risk management.

4. Land use

Land in total is all land regardless of the ownership – own land, leased from others (on a contractual basis and without a contract), used due to holding a specific position (forest officer, priest, teacher, etc.) and shared in the part attributable to the holder, and also land used by the holding that belongs to abandoned holdings. It excludes land leased to others and land belonging to communal land communities.

Total agricultural land is the area of:

- agricultural land in good agricultural condition, which consists of:
 - sown area,
 - permanent meadows,
 - permanent pastures,
 - permanent crops, including orchards,
 - kitchen gardens (without recreational space),
 - fallow land (including crop for ploughing as the main crop),
- other agricultural land.

The area of agricultural land in good agricultural condition is the area of agricultural land where any type of cultivation is applied (e.g. ploughing, mowing, mulching, etc.), including land subject to crop rotation. These are lands that may qualify, for example, for subsidies and are maintained in accordance with the requirements according to the Act of 5 February 2015 on payments under direct support systems (Journal of Laws of 2022, item 1775, 2727). Fallow land is also included.

The area of other agricultural land (i.e. not used and not maintained in good agricultural condition) is the area of agricultural land excluded from production, i.e. agricultural land previously used as sowing and fallow land, meadows and permanent pastures, orchards and other permanent crops, kitchen gardens that on June 1, 2023, for economic, social or other reasons, were no longer used for agriculture and excluded from crop rotation. However, these lands were in a condition that, in the event of a change in the decision as to their future use, allowed for their quick return to agricultural production, using the resources available

in the agricultural holding. If the rehabilitation of this land would require a very long period of time and a lot of work and resources not available in the holding – this area is included in the area of the other land.

Sown area is the area of all crops (annual and perennial, but without permanent crops) sown and planted in the agricultural holding both in the field (in an open field or under a low cover with no access) and under high, accessible covers (in greenhouses, tall tunnels or frames).

Permanent meadows are lands permanently covered with grasses (5 years or more), usually mowed, and in mountainous regions also the area of mown pastures and meadows. Meadows should be kept in good agricultural condition and mowed at least once a year, and the harvest should not necessarily be used for production purposes.

Permanent pastures are lands permanently covered with grasses (5 years or more), which, as a rule, are not mowed but grazed, and in mountainous regions also grazed pastures and meadows kept in good agricultural condition (including permanent pastures not used for production purposes and with extensive grazed pastures located in hilly areas or at high altitudes, on low-class soils, where no fertilization, supplementary sowing, melioration, etc., is applied).

Permanent crops is the area of: plantations of fruit trees and bushes, nurseries of fruit and ornamental trees and bushes, nurseries of forest trees and bushes for commercial purposes, wicker plantations and other permanent field crops (e.g. dogwood, blackthorn, mulberry, Manchurian willow, hawthorn, sea buckthorn, rowan, Christmas trees grown on agricultural land), as well as permanent crops under cover (e.g. raspberry, grape, peach).

Orchards are the cultivation of fruit trees and bushes planted in a permanent place, with a regular spacing and dense planting, on an area of at least 10 acres. The orchards also include nurseries of fruit trees and bushes.

The age of the trees depends on the date of planting the trees in a permanent place (spring or autumn). Trees planted in spring are 1 year older than those planted in autumn of the same year.

Tree planting density in an orchard is the number of trees per unit of cultivated area, expressed in the number of trees per hectare (trees/ha).

A variety is a specific, selected group of trees with characteristic genetic features that determine the appearance, taste, resistance and cultivation requirements of the fruit.

A plot is a part of an orchard marked by roads, planted with trees of one species (e.g. apple tree) of the same age (except for those plots where the forays were supplemented). Usually, one variety grows in a plot, but trees of different varieties may grow in the same plot, e.g. two different varieties of apple trees in one plot.

Kitchen gardens are areas most often located around the seat of the holding, often separated from the rest of the holding, which includes crops (agricultural, horticultural, both annual and perennial, and fruit trees and bushes) intended for consumption in the holder's holding (self-consumption). Occasionally, surplus crops may be sold.

Kitchen gardens do not include the area of lawns and ornamental gardens and areas intended for recreation (they belong to the other land).

Fallow land is arable land not used for production purposes, but maintained in accordance with the principles of good agricultural condition, while respecting environmental protection requirements.

Fallow land includes the area of crops for ploughing cultivated as the main crop (green fertilizer), as well as land prepared for autumn planting, e.g. strawberries and sowing with honey plants.

Here we include land both eligible and not eligible for area payments.

Fallow land does not include land that has been prepared for this year's sowing (e.g. vegetables), and until June 1, 2023, has not yet been sown or planted (it is included in the sown area).

Forests and forest land is an area of at least 0.10 ha:

- forested (covered with forest vegetation),
- non-forested (temporarily devoid of forest vegetation),
- land related to forest management,
- short-rotation plantations (including those established on agricultural land).

The area of forest tree nurseries established in forest areas and used for the needs of the holding (non-commercial) is taken into account here.

Other land is the land with buildings, surrounding courtyards, yards and ornamental gardens, parks, inland water area (own and leased), drainage ditches, the area covered with wicker in its natural state, the area of marshes, the area of other lands (peat bogs, gravel pits), wasteland (including wooded and shrubby land), areas intended for recreation (e.g. around the house, golf courses, ornamental gardens, etc.).

Other land also includes the area of agricultural land that is not used for agriculture, if it is known that this land will not be agriculturally used, e.g. agricultural land intended for the construction of a road or a supermarket.

5. Sown area

The sown area is the area of all crops (annual and perennial, but without permanent crops) sown and planted in the agricultural holding both in the field (in an open field or under a low cover with no access) and under high, accessible covers (in greenhouses, tall tunnels or frames) that are grown in the main crop.

The sown area also includes the area planned to be so and sown/planted after June 1, 2023 for the current year's harvest (e.g. late varieties of vegetables).

The sown area **in the field** is the area of crops grown both in the open field and **under low, inaccessible cover**. This category includes crops covered by plastic mats/sheets laid flat on the ground, and crops under low tunnels (less than 1.5 m high at the top).

The sown area in **greenhouses, high foil tunnels** and **frames** is the area of crops grown under high covers (at least 1.5 m high at the top) and under low covers with the possibility of permanent access, i.e. frames, so-called accelerators ("miniature greenhouses"); these are boxes covered with windows, for example for the production of seedlings.

The sown area includes the cultivation of hops and strawberry and wild strawberry plantations, as well as the area of field grasses.

The group of **"cereals in total"** includes basic cereals with cereal mixtures, grain maize, buckwheat, millet and other cereals (amaranth, canary, 100-year-old rye, etc.).

The group **"basic cereals with cereal mixtures"** includes basic cereals (wheat, rye, barley, oats and triticale) and the sown area of winter and spring cereal mixtures.

Potatoes include seed, edible and industrial potatoes, both early, mid-early and late varieties. Potato cultivation area does not include the cultivation of this plant in kitchen gardens.

Data on **sugar beets** concern only the crops intended for industry. Sugar beets grown for sets/seeds production are not included here.

The **"industrial"** group includes sugar beet, rape and turnip rape, flax (including oilseed flax), sunflower for grain, hemp, tobacco, hops, chicory and other oilseed crops (poppy, mustard, soybeans, etc.).

The group of **"pulses for the production of grain"** includes edible pulses (peas, beans, broad beans and other edible pulses grown for the production of grain, e.g. chickpeas), forage pulses for the production of grain and cereal-pulses mixtures for the production of grain. The area sown with peas, beans, broad beans etc., intended for harvesting when unripe, has been classified as field vegetables.

The **"fodder"** group includes fodder root crops, maize for green forage, forage pulses and small-seed legumes for green forage, other fodder plants and grasses designated for green forage (excluding green designated for green fertilizers).

The group **"other"** includes vegetables in the field, field strawberries and wild strawberries, seed crops, field ornamental flowers and plants, other industrial crops (e.g. safflower, perennial crops for energy purposes), herbs and spices, as well as crops under cover (without permanent crops under cover).

Vegetables include: cabbage (early and late, white, red and Italian), onions, carrots, beetroot, cucumbers, tomatoes, cauliflowers (early and late), other vegetables (parsley, celery, leeks, Brussels sprouts, sorrel, spinach, lettuce, radish, horseradish, rhubarb, black salsify, kohlrabi, garlic, pumpkin, asparagus, broccoli, Chinese cabbage, leafy endive, zucchini, scallions, etc.). This group also includes peas, broad beans and etc. harvested unripe (green), green beans from which unripe pods have been harvested and maize for harvesting unripe cobs, as well as field vegetable seedlings for the holding's own use.

The area where **"strawberries"** are grown is the area planted with strawberries and wild strawberries (including new spring plantings) in the field and under cover. The area prepared for autumn plantings and the area of strawberry plantations intended for seedlings (included in the group **"other"**) is not included here.

Field grasses are short-term grasslands (usually cultivated for less than 5 years), i.e. grasses in pure sowing (e.g. ryegrass, brome grass, canary grass, meadow grass, fescue, vernal grass, cocksfoot grass, foxtail, bent-grass, timothy, soft grass, darnel and other) or mixtures of these species, used for green forage/hay or seeds (usually for mowing) or grazed (so-called field pastures).

Spring catch crops – plants sown after the main crop has been harvested and ploughed in before winter, or sown in spring and ploughed in before sowing crops harvested as the main crop. Spring catch crops can also be used for fodder.

Winter catch crops – plants sown in autumn 2022, after the main crop has been harvested, for use as animal feed or for ploughing in as green manure in spring 2023. Winter catch crops overwinter in the field.

Edible mushroom area – area occupied by the cultivation of edible mushrooms, e.g. champignons, oyster mushrooms, shiitake, stropharia and others. This area includes stands that were occupied at least once in the period of 12 months up to and including June 1, 2020 for the cultivation of edible mushrooms.

The cultivation areas of potatoes, field vegetables, strawberries and field wild strawberries and the group of **"other crops"** since 2007 is reported excluding kitchen garden area, which according to the EU classification is a separate entry for land use.

6. Tillage methods

Conventional tillage involves soil inversion with the burial of crop residues, often using a mouldboard or a disc plough. This can be followed by a second cultivation stage, such as using a harrow.

Conservational tillage is a protective (shallow) cultivation that does not cause soil inversion (without using a mouldboard or a disc plough), and at least 30% of crop residues should remain in the field. It includes strip or zone cultivation, cultivation with a disc harrow or subsoiler. Conservation cultivation is a method of cultivation using mulch, aimed at protecting the soil from degradation and maintaining its productivity.

Zero tillage is a minimum tillage practice in which the crop is sown directly into soil not tilled since the harvest of the previous crop.

Data collected covered tillage practices used between June 2, 2022 and June 1, 2023 inclusive.

7. Irrigation

Irrigation is the providing water to the soil to cover deficiencies that adversely affect the development of crops; sometimes irrigation is intended to bring nutrients to the soil if the water contains them.

Potentially irrigated area – area of agricultural land in good agricultural condition, which in the reference period of the study could be irrigated using the equipment available to the farm and the water available on the farm in average conditions.

Actually irrigated area – area of agricultural land in good agricultural condition that was actually irrigated (at least once) by one of the following methods during the reference period of the study.

Irrigation methods:

- **irrigation using the surface method** – irrigation by flooding (flood) or between rows of crops (furrow) using gravity forces or by pumping (includes manual irrigation using a bucket or watering can),
- **irrigation with sprinklers** – irrigation with sprinkler heads to which water is pumped under pressure,
- **drip irrigation** – irrigation that involves distributing water under pressure through very small holes (micro-sprinklers) or drip lines to the lower parts of plants or directly to the root system.

In the survey, information was collected **on the amount of water** consumed for irrigating the area of agricultural land under good agricultural condition, both in the open field and under cover, **during the last 12 months** up to and including 1 June 2023.

Agricultural holdings indicated the water sources used for crop irrigation, whereby a holding could indicate several water sources. In the case of indirect sources, the original water source was indicated. Indirect sources refer to “linked” water sources, for example, when groundwater is pumped into a pond located on the holding (surface water), in such cases only the primary water source was recorded.

Water sources:

- **groundwater** – water from drilled or dug wells,
- **surface water within the holding (ponds) and outside the holding (from lakes, rivers, watercourses)** – water present on the earth's surface used for irrigation, originating from natural sources (lakes, rivers, and other watercourses such as streams, brooks, creeks) or artificial sources (ponds),
- **water from outside the holding from water supply networks** – water drawn from a public water supply network available to at least two holdings,

- **treated wastewater** – treated wastewater used for irrigating agricultural land, most often originating from municipal wastewater treatment plants. Such wastewater should not pose a risk (from substances that are particularly harmful) to the quality of groundwater and surface water. The agricultural use of wastewater requires obtaining a water law permit (if the total amount used exceeds 5 m³ per day). The law also specifies a number of limitations in this regard, for example, it prohibits the agricultural use of wastewater on land used for the cultivation of crops intended for raw consumption (Water Law Act of 20 July 2017, Art. 84(4)(2)),
- **other sources** – water sources not previously mentioned, e.g., collected rainwater.

8. Livestock

The survey includes livestock that were kept in the agricultural holding and animals sent for herding, grazing and to shepherds' huts. All animals were registered, i.e. those owned by the agricultural holding holder or members of his household, as well as animals kept temporarily or permanently in the holding, i.e. accepted for rearing, fattening (e.g. pig contracting contracts), keeping (e.g. hotels for horses), etc., regardless of whether they were received from private agricultural holdings or from state-owned or cooperative entities, companies. The exception was beehives which were recorded by their owner regardless of where they were located.

Livestock are animals kept for economic gain, such as the production of meat, milk and other animal products, and in the case of horses, that are used for traction and for recreational and sporting purposes.

Livestock includes the following species: horses and other equidae, cattle, pigs, sheep, goats, poultry (i.e. broilers, laying hens, cocks, turkeys, ducks, geese, quails, guinea fowls, pigeons, ostriches and other species, but excluding birds kept for hunting purposes and not for meat production), rabbits, other fur animals, other farm animals kept for the production of animal products, e.g. meat or wool (i.e. deer, roe deer, fallow deer, elks, reindeer, wild boars, hybrids of wild boar and domestic pig, llamas, alpacas etc.) and bees.

Livestock (except horses) excludes animals kept solely for recreational or therapeutic purposes.

The survey covered farm animals that **were on the farm on 1 June 2023**, regardless of whether they were still on the farm on the day of the survey or no.

Animals that were born, purchased or came to the farm for other reasons after midnight on June 1–2, 2023 were not included, even though they were on the farm at the time of the survey.

The exception were beehives, which were recorded on their owner regardless of where they were located.

The survey contains data on the number of **poultry** of individual species. If on June 1, 2023, in an agricultural holding with large-scale poultry rearing (large-scale farm, e.g.: broiler fattening farm or laying hen farm producing eggs for consumption or for hatching) there was no poultry in stock due to the ongoing technological break in production (break between production cycles if it did not exceed 8 weeks), it was necessary to enter the numbers of poultry from the period before emptying the animal houses.

In order to convert the livestock in physical heads into **livestock units (LSU)**, the following coefficients were used:

- bovine animals, i.e. calves in total under the age of 1 year 0.40; bovine animals aged 1–2 years – 0.70; male bovine animals aged 2 years and more – 1.00; heifers aged 2 years and more – 0.80; other cows – 0.80, dairy cows – 1.00,
- pigs, i.e. piglets weighing up to 20 kg – 0.027; breeding sows in total – 0.50; young pigs, breeding boars and fattening pigs – 0.30,
- sheep in total – 0.10,

- goats in total – 0.10,
- poultry, i.e. broilers, cockerels of laying breeds intended for meat – 0.007; laying hens – 0.014; turkeys – 0.03, geese – 0.02, ducks – 0.01, other poultry (without ostriches) – 0.001; ostriches – 0.35;
- rabbits in total – 0.02.

9. Agriculture tractors

The survey covered tractors (two-axle and tracked wheels) as well as **own** agricultural machines and equipment (being the sole property of the agricultural holding holder or a member of his household) and **shared** (jointly owned and used by more than one agricultural holding), which were used exclusively or partially **for agricultural work**. Tractors and agricultural machines and equipment belonging to several farmers were assigned to the farmer who had them on the survey reference date.

Information was collected on equipment that was technically functional, as well as that under renovation and intended for repair (technically non-functional for a period of less than a year).

Single-axle tractors, often used in horticulture, were not included.

Access to the Internet

A household is considered to have Internet access if it has an Internet connection through any device (including portable devices, such as smartphones).

Farm management systems

Computer programs or mobile applications used as a decision-support tool, either installed on a personal computer or available through an online system. They facilitate the collection, processing, storage, and dissemination of data as information necessary for performing the functions of the agricultural holding. They are employed in production management, for example, to reduce production costs, comply with agricultural standards, and maintain high quality and product safety.

10. Fertilization

Data on mineral and lime fertilizers and natural fertilizers of animal origin (manure) used in the agricultural holding cover the period from June 2, 2022 to June 1, 2023.

The survey collected data for the following **types of natural fertilizers (manure)**:

- **solid manure** – a solid mixture of excrements (faeces and urine) of livestock (pigs, cattle, horses, sheep, goats, rabbits) with bedding,
- **poultry manure** – poultry excrements,
- **liquid manure** – fermented urine of livestock (manure leachate),
- **slurry** – a diluted mixture of animal excrements (faeces, urine).

The consumption of mineral (nitrogen, phosphorus, potassium) and lime fertilizers is presented in terms of the pure ingredient of NPK (N-nitrogen, P-phosphorus, K-potassium) and CaO (lime oxide). Pure ingredient is the content of the pure ingredient expressed in kg N for nitrogen, P_2O_5 – phosphorus, K_2O – potassium and CaO – lime. Conversions of fertilizer consumption per 1 ha of agricultural land in the farming year 2022/2023 were made to the area of agricultural land in good agricultural condition on June 1, 2023.

11. Plant protection products

Plant protection products are substances or their mixtures and living organisms intended for the protection of cultivated plants against harmful organisms (e.g. against fungi, viruses, bacteria, insects, snails, rodents), as well as the destruction of undesirable plants (e.g. weeds), and regulating development and growth and other biological processes in crops. Plant protection products also include preparations used for treatments in warehouses where fodder, sowing seeds or seeds intended for consumption are stored.

The survey contains information on **the number of treatments** applied to cereals, vegetables, orchards and other permanent crops, and to the other agricultural land in good condition.

In addition, the survey contains information on the use of various **types of support when making decisions on the use of plant protection products**.

12. The income of households with a holder of an agricultural holding

The data relates to a period of 12 months, i.e. the period from June 2, 2022 to June 1, 2023.

A household with a holder of an agricultural holding (farm holder) is a group of persons residing together and with a common subsistence, if at least one of them runs a private holding.

Total income of a household is total income (from agricultural and non-agricultural activity as well as from paid work, retirement pays and disability pensions, social assistance benefits, maternity benefits, alimony, scholarships, capital investments, foreign aid, wins in numerical games and other lotteries, etc) of all persons (relatives and non-relatives) living together with the agricultural farm holder and with a common subsistence.

For the purposes of this publication it was assumed that **the main source of income** is the source of income exceeding 50% of total income of a household.

The group of holdings receiving income from agricultural activity or non-agricultural activity contains also the holdings where the above-mentioned types of activity have not yet generated income or have resulted in losses.

13. Persons employed in agricultural holdings

The data on persons employed in agriculture according to **permanent activity** refer to labour input incurred to agricultural production during the 12 months preceding the survey reference date, thus they take into account the entire annual production cycle in an agricultural holding.

In **natural person's agricultural holdings**, the data were collected on the labour input of the holder of an agricultural holding and his/her family members, as well as on the labour input of persons from outside the holder's family.

For **agricultural holdings of legal persons** and **organisational units without legal personality**, the data were collected on the labour input of persons employed there or working on different principles (e.g. students, apprentices, members of agricultural production cooperatives, monks) – only permanent activity was considered (taking into account the division by sex).

As work in an agricultural holding in agricultural production is considered the work directly related to crop and animal production, and maintaining the land in good agricultural condition (agricultural activity). This type of work also includes other work necessary for running an agricultural holding, such as: purchase of means of production, sale of products and their preparation for sale, work related to storing, transport for the needs of the agricultural holding, ongoing repairs of agricultural equipment, maintenance works on buildings, machines, installations, organisation and management of work in the agricultural holding, dealing with official matters, keeping accounts, filling out applications for direct payments and other.

It does not include work related to forestry, hunting, fishing or fish farming as well as work performed as part of non-agricultural economic activity (regardless of whether it is conducted in the holding or not).

Work in natural person's agricultural holding does not include work such as: preparing meals, washing, cleaning, caring for children and other work related to running a household and agricultural work performed as part of neighbourly assistance for another agricultural holding.

As work (paid activity) other than agricultural production in one's (family) agricultural holding is understood any hired or down-account work (including casual or unregistered), performed both in the holding and outside its area. It also includes work in agricultural production in another agricultural holding.

Due to the large share of part-time work and seasonal employment labour input in agriculture was expressed in conventional (Annual Work Units AWU).

Annual Work Unit (AWU) is an equivalent of a full-time work. It is calculated by dividing the number of hours worked during a year by the annual number of hours equivalent to a full-time work. In Poland, 2 120 hours of work per year have been assumed as the equivalent of a full-time work, i.e. 265 working days, 8 hours of work per day. When calculating the labour input expressed in AWU (in accordance with the Eurostat methodology), the condition was kept that 1 person may not have more than 1 AWU, even if in reality he/she works longer.

The volume of the annual working time in agricultural production is defined in parts of a full-time work:

- less than 0.25 of a full-time work (1–66 days, 1–530 hours) means less than ¼ of a full-time work or a period of up to 3 months,
- from 0.25 to less than 0.5 of a full-time work (67–132 days, 531–1 060 hours) – means ¼ of a full-time work, but less than ½ of a full-time job or a period from 3 months up to 6 months,
- from 0.5 to less than 0.75 of a full-time work (133–198 days, 1 061–1 590 hours) – means ½ of a full-time work, but less than ¾ of a full-time job or a period from 6 months up to and including 9 months,
- from 0.75 to less than 1 full-time work (199–264 days, 1 591–2 119 hours) – means ¾ of a full-time job, but less than 1 of a full-time work or a period from 9 months up to and including 12 months,
- 1 full-time work (265 days and more, 2 120 hours and more) – means 1 full-time work or 12 months of a year, and this range also applies to persons who have worked more hours during a year than the equivalent of 1 full-time work.

Employees are persons employed on the basis of a written or oral employment contract, receiving remuneration in cash or in kind. The living costs of sustenance (e.g. accommodation, meals) may also be part of the remuneration.

Permanent employees are persons who worked for remuneration each week for 12 months until June 1, 2023, regardless of the number of working hours per week. Permanent employees also include persons who worked only some weeks in a year for the following reasons:

- the specificity of agricultural production in a holding (e.g. growing fruit, field vegetables) requiring hiring employees only for a few months of a year,
- vacation, illness, accident, absence from work only due to force majeure for urgent family matters,

- starting or ending work in a holding (i.e. persons who changed their place of work during year),
- complete stoppage of work in a holding due to natural causes (flood, fire).

Temporary workers – persons (employed on the basis of a written or oral employment contract, receiving remuneration in cash or in kind; costs of sustenance may also be part of the remuneration (e.g. accommodation, meals) who in the last 12 months have worked only in a selected period and do not have a permanent employment contract.

Contracted workers – are persons who perform a specific service in an agricultural holding, and who are not employed directly by the holder of/the manager of agricultural holding.

Neighbourly assistance – work in the **natural person's agricultural holding** performed **by persons from another agricultural holding without remuneration** (in cash or in kind) for this work. One should also treat as neighbourly assistance, inter alia, the work performed by persons from another agricultural holding as part of the so-called "repayment" (but without remuneration).

Other employees – are other persons working in **holdings of legal persons**, i.e. members of agricultural production cooperatives (if they worked in an agricultural holding but were not employed as permanent employees), students working on school agricultural holdings, persons working (including clergy) in holdings run by monasteries (who are not being permanent hired employees).

14. The typology of agricultural holdings

The legal basis for the classification of agricultural holdings in the EU (known as the Community Typology for Agricultural Holdings, abbreviated as "typology") for the Union integrated farm statistics surveys in 2023 are:

- Council Regulation (EC) No. 1217/2009 of November 30, 2009 setting up the Farm Sustainability Data Network,
- Commission Delegated Regulation (EU) No. 1198/2014 of August 1, 2014 supplementing Council Regulation (EC) No 1217/2009,
- Commission Implementing Regulation (EU) 2015/220 of February 3, 2015 laying down rules for the application of Council Regulation (EC) No. 1217/2009.

The typology is mainly intended to serve as an instrument that enables:

- satisfying information-related needs arising from the Common Agricultural Policy of the European Union,
- conducting comparative analyses of the economic and output situation of agricultural holdings:
 - between different economic size classes and different types of farming of holdings,
 - between individual Member States and their regions,
 - between different time periods (vertical analyses).

Data from the survey Integrated farm statistics in 2023 and the values of standard production coefficients (prepared by the Institute of Agricultural and Food Economics – National Research Institute) for each crop and livestock category allowed to determine **the economic size** and **type of farming** for each surveyed agricultural holding.

The output of a given type of agricultural activity represents the gross value of agricultural output per 1 hectare of crop or one head of livestock. The value is calculated by multiplying the output per hectare or per head of livestock by the price applicable in the agricultural holding, excluding VAT tax, taxes on products and direct payments.

Standard output (SO, Polish acronym: SP) represents the output value reflecting the average status in a given region. It is calculated as the five-year average of the output value of a specific agricultural activity (crop or livestock).

Total standard output of a holding (Polish acronym: GSP) is the sum of the values obtained for each agricultural activity conducted in the holding by multiplying the SO coefficients for a given type of activity by the number of hectares or the number of animals.

The SO value of crop products is referred to 1 ha, except for mushroom cultivation where a standard area of 100 m² is used. In the case of animal production, SO coefficients are calculated for one head of livestock.

The exceptions are poultry and bees, for which the SO is calculated for 100 heads and 1 beehive, respectively.

The economic size of an agricultural holding is the total standard output of an agricultural holding expressed in euro.

The economic size of a holding allows it to be classified into one of the following classes:

Economic size class	Total standard output of a holding in euro		
I		<	2 000
II	2 000	– <	4 000
III	4 000	– <	8 000
IV	8 000	– <	15 000
V	15 000	– <	25 000
VI	25 000	– <	50 000
VII	50 000	– <	100 000
VIII	100 000	– <	250 000
IX	250 000	– <	500 000
X	500 000	– <	750 000
XI	750 000	– <	1 000 000
XII	1 000 000	– <	1 500 000
XIII	1 500 000	– <	3 000 000
XIV		> =	3 000 000

The type of farming of the holding is determined through the share of standard outputs from various types of agricultural activity conducted in the holding in the total standard output of this holding.

The typology of agricultural holdings is hierarchical. There are 9 general types, 22 basic types and 62 specific types.

For the purpose of defining general types, the following symbols were assigned to SO indicators for various types of agricultural activity included in the survey:

- **P1** – standard output from the following crops: cereals (common wheat, durum wheat, rye, triticale, barley, oats, grain maize, buckwheat, millet, other cereals), pulses including mixtures of cereals with pulses (edible peas, edible beans, other edible pulses, fodder pulses for grain), potatoes, sugar beet, industrial plants (tobacco, hops, rape and turnip rape, sunflower, soybean, flax, hemp, herbs and aromatic plants, other industrial crops), fresh vegetables and strawberries in field cultivation, seeds and seedlings, fodder crops for sale, other crops, fallow land without subsidies,

- **P2** – standard output from the following crops: vegetables and strawberries cultivated in the field – market gardens, vegetables and strawberries cultivated under cover, flowers and ornamental plants grown in the field, flowers and ornamental plants grown under cover, nurseries of fruit, ornamental and forest trees and bushes, and mushroom cultivation areas,
- **P3** – standard output from the following crops: plantations of fruit trees and bushes, vineyards, other permanent crops (e.g. wicker), permanent crops under cover,
- **P4** – standard output from the following animal species: horses, cattle, sheep, goats and fodder crops (meadows and pastures, excluding uncultivated grazing areas, root crops, crops for green forage: leguminous plants, pulses, corn, other fodder plants for green forage and field grasses for green forage),
- **P5** – standard output from the following animal species: pigs, poultry, rabbits (breeding females).

The following **general types** of holdings are distinguished:

1. **Specialising in field crops**
Holdings for which: $P1 > \frac{2}{3}$ of the total standard output of a holding (GSP),
2. **Specialising in horticultural crops** (vegetables, strawberries, flowers and ornamental plants), mushrooms and nurseries
Holdings for which: $P2 > \frac{2}{3}$ GSP,
3. **Specialising in permanent crops** (fruit trees and bushes)
Holdings for which: $P3 > \frac{2}{3}$ GSP,
4. **Specialising in rearing of grazing livestock**
Holdings for which: $P4 > \frac{2}{3}$ GSP,
5. **Specialising in rearing animals fed with concentrated feeding stuff's**
Holdings for which: $P5 > \frac{2}{3}$ GSP,
6. **Mixed – different crops**
Holdings for which: $(P1 + P2 + P3) > \frac{2}{3}$ TSO; $P1 \leq \frac{2}{3}$ TSO; $P2 \leq \frac{2}{3}$; $P3 \leq \frac{2}{3}$ GSP,
7. **Mixed – different livestock**
Holdings for which: $(P4 + P5) > \frac{2}{3}$ TSO; $P4 \leq \frac{2}{3}$ TSO; $P5 \leq \frac{2}{3}$ GSP,
8. **Mixed – different crops and livestock**
Holdings that do not meet the classification conditions for types 1–7,
9. **Non-classified holdings**
Holdings for which $GSP = 0$

15. The more important groupings and the scope of published data

The survey results are presented at the national and voivodships level.

The tables present data for two groups of holdings: agricultural holdings in total and natural person's agricultural holdings (private farms).

The data presented in the publication has been compiled **according to the seat of the holder of a holding**, with the exception of the tables on **the typology of agricultural holdings**, where the data has been presented **according to the seat of the agricultural holding**.

Depending on the subject matter, the data has been prepared according to the following groupings:

- area groups of agricultural land,
- type of conducted activity,
- main income source for households with a holder of an agricultural holding,
- sex and age of manager of agricultural holding,
- labour input in AWU,
- economic size of holdings,
- farm types of agricultural holdings.

The ranges of area groups of agricultural land are closed on the left side, except for the groups:

- "0–1", where the range is closed on both sides,
- "1–2", where the range is open on both sides.

All ranges of area groups of crops and economic size classes are closed on the left side.

In the tables containing summary data, there may be some arithmetic inaccuracies due to **automatic rounding**.